

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
Z ZAGADNIENŃ POLITYKI BUDOWLANO-MIESZKANIOWEJ — <i>M. KACZO-OWSKI</i>	1511	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE Uroczyste poświęcenie portu gdańskiego — <i>S. K.</i>	1530
POLSKI KODEKS ZOBOWIĄZAŃ — <i>ŚW. BAUDOIN DE COURTENAY</i>	1514	KRONIKA BIEŻĄCA: PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1531
ŻYCIE GOSPODARCZE:		TERMIN / OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1532
GÓRNICTWÓ I PRZEMYSŁ:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICTWÓ WĘGLOWE	1521	SPRAWY BUDŻETOWE	1532
PRZEMYSŁ NAFTOWY	1524	PODATKI I OPŁATY	1532
ROLNICTWÓ	1524	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	15 4
Zjazd izb rolniczych, poświęcony organizacji działów ekonomicznych — <i>O. R.</i>		Z BANKU POLSKIEGO	1535
Pierwsze zebranie Rady Gospodarki Drzewnej — <i>K.</i>		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL ZAGRANICZNY	1527	FRANCJA	1536
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1527	CZECHOSŁOWACJA	1537
RYNEK AKCYJNY	1529	SZWECJA	1537
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1529	JAPONJA	1537
Reforma taryfy osobowej — <i>J. G.</i>		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1538

Z ZAGADNIENŃ POLITYKI BUDOWLANO-MIESZKANIOWEJ

JEDNYM z charakterystycznych przejawów wczesnych faz przeżywanej depresji gospodarczej było szybkie kurczenie się budownictwa mieszkaniowego. Zdecydował o tem szereg znanych z teorii konjunktury momentów, a przede wszystkim wysokie koszty budowy, drożyzna pieniądza, zmniejszony popyt na mieszkania — momentów, powodujących spadek rentowności inwestycji budowlano-mieszkaniowych.

W dalszych fazach depresji następuje pozornie nieoczekiwane ożywienie ruchu budowlanego, trudno uchwytne wprawdzie statystycznie, zwłaszcza poprzez liczby, charakteryzujące stan zatrudnienia. Tem niemniej dane, dotyczące sprzedaży i przewozu materiałów budowlanych, liczby wydawanych pozwoleń na budowę i inne świadczą wymownie o odradzaniu

się budownictwa. Wyłania się ono w innych zupełnie formach. Na miejscu budowli blokowych, czynszowych lub spółdzielczych rosną domy jednorodzinne. Mały człowiek — nie przedsiębiorca w większym stylu — szuka pewnej lokaty dla swych oszczędności. Próbuje przede wszystkim rozwinąć problemat taniego mieszkania dla siebie. W okolicy większych miast — Warszawy, czy Berlina — rosną tysiące domków, budowanych w ogromnej większości źle, a nierzadko z pominięciem wymagań obowiązującego ustawodawstwa, a czasem nawet budowanych wbrew przepisom prawa. Buduje drobny posiadacz, urzędnik i rzemieślnik, buduje dozorca domowy, a nawet posiadający rezerwy robotnik — sam, z nabytego okazyjnie, nawpół zużytego materiału.

Uwagi powyższe potwierdza następujące zestawienie:

		Wskaźnik budownictwa mieszkan. (1928 = 10.)	Przewozy materiałów budowlanych (przec. dziennie wag. 15-tonnowych)
1928.	I kwartał	107.3	styczeń + październik 592
	II "	87.8	
	III "	101.5	
	IV "	109.7	
1929.	I "	68.9	" " 505
	II "	97.4	
	III "	106.9	
	IV "	92.0	
1930.	I "	80.3	" " 408
	II "	69.1	
	III "	77.6	
	IV "	66.1	
1931.	I "	53.0	" " 244
	II "	61.2	
	III "	63.0	
	IV "	38.8	
1932.	I "	26.1	" " 169
	II "	49.3	
	III "	49.8	
	IV "	38.5	
1933.	I "	41.0	" " 256
	II "	47.0	
	III "	55.0	

Szeregi powyższe wykazują wyraźną zbieżność tendencji. Budownictwo, osiągnąwszy minimalne natężenie w 1932 r., wzrasta się w roku bieżącym. Rzecz charakterystyczna, że podobny układ stosunków występuje w Niemczech.

Istotną przyczyną ożywienia budownictwa jest spadek kosztów budowy. Wynosi on według obliczeń „Przeglądu Budowlanego” 42,1%, praktycznie jednak jeszcze więcej. W rezultacie budowa staje się dobrą lokatą rentowną. Według orientacyjnych obliczeń Banku Gospodarstwa Krajowego, podanych na konferencji prasowej w dn. 4 grudnia r. b., budowane obecnie domy o najmniejszych mieszkaniach do wynajmu przynoszą właścicielowi ok. 10% w stosunku rocznym. Ten stan rzeczy stwarza naturalne podstawy rozwoju budownictwa.

Równocześnie jednak, obok zasadniczych momentów koniunkturalnych, na rozwój budownictwa oddziaływał moment przypadkowy, a mianowicie załamanie się zaufania do lokat pieniężnych i poszukiwanie lokat rzeczowych.

Wreszcie nadmienić należy, że przebieg koniunktury budowlanej we wszystkich niemal krajach europejskich komplikowany jest działalnością władz publicznych. W szeregu bowiem krajów, zwłaszcza Europy Środkowej, budownictwo jest kredytowane ze środków publicznych. Dopływ zaś tych kredytów jest luźnie związany z bezpośrednim przebiegiem procesów gospodarczych, jego wysokość jest uzależniona od zamierzeń polityki gospodarczej państwa, od chęci nadania ruchowi budowlanemu mniejszego lub większego natężenia. Rzecz charakterystyczna, że w Polsce najwyższa suma kredytów budowlanych uruchomiona została w początku depresji, mianowicie w 1930 r., to znaczy w okresie wysokich jeszcze kosztów budowy. Nie od rzeczy będzie zaznaczyć, że duża, jak na stosunki polskie, suma kredytów nie zdołała jednak nadać ruchowi budowlanemu takiego natężenia, jakie osiągnęło w ciągu dwóch lat poprzednich. Życie wykazało, że akcja władz publicznych w zakresie popierania budownic-

stwa mieszkaniowego o tyle tylko zdolna jest zwiększyć w poważniejszym stopniu natężenie budownictwa, o ile jest dostosowana do tendencji, istniejących w życiu.

W 1930 r. w Polsce brakło już środków prywatnych, szukających lokaty w budownictwie domów blokowych. To też ciężar finansowania budownictwa w przeważającej części spadł na kapitał publiczny i dlatego, mimo uruchomienia większych środków publicznych, mniejsze było natężenie procesów budowlanych niż w latach poprzednich.

Dalsze kroczenie po tej drodze byłoby bezcelowe. To też w 1932 r. władze zwróciły uwagę na postępy budowy niewielkich domów, czyli t. zw. drobnego budownictwa. Postanowiono uruchomić pomoc dla tej formy ruchu budowlanego. Tytułem próby przeznaczono na ten cel zł 5 miljn. Próba dała wyniki pozytywne. W roku bieżącym na finansowanie drobnego budownictwa mieszkaniowego uruchomiono już sumę zł 14,5 miljn.

Ustalone przez Komitet Ekonomiczny Ministrów zasady kredytowania określiły, że kredyt publiczny nie może przekraczać 50% kosztów budowy i zł 4000 na jeden dom, a w wyjątkowych wypadkach w Warszawie, ze względu na wysokie koszty budowy — zł 5000. W rzeczywistości na podstawie danych z akcji tegorocznej stwierdzić można, że pomoc publiczna dla drobnego budownictwa stanowi przeciętnie 21% kosztów budowy, a zatem środki własne oraz zmobilizowane przez budującego sięgają 79% kosztów budowy. Z punktu widzenia ekonomii środków publicznych ten układ stosunków jest niewątpliwie korzystniejszy niż dawniejszy, w którym kredyt publiczny z reguły przekraczał 50% kosztów budowy, sięgając nawet 90% i wyżej.

Jednocześnie taki układ stosunków jest znacznie korzystniejszy i z punktu widzenia potrzeb rynku mieszkaniowego. Przy pomocy rozprawdzonych w r. b. kredytów w wysokości zł 14,5 miljn. zbudowanych będzie 23 765 izb, gdy w 1930 r. kredyty, uruchomione w sumie zł 160 miljn., dostarczyły 35 176 izb.

Wreszcie wspomnieć należy, że drobne budownictwo mieszkaniowe odgrywa poważną rolę w układzie stosunków na rynku p. acy. Wprawdzie zatrudnienie na tego typu budowlach jest trudno uchwytnie przez statystykę zatrudnienia, tem niemniej liczby szacunkowe można ustalić — na podstawie wyżej podanych stosunków procentowych udziału kapitału publicznego w ogólnych kosztach budowy. Przyjąć można, że koszt budowy finansowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego drobnych budowli mieszkalnych wyniósł ok. zł 90 miljn. Ponieważ w całkowitym koszcie budowy udział robocizny stanowi ok. 30%, dochodzimy do wniosku, że na place w budownictwie, objętem rozważaniem, wydatkowano ok. zł 30 miljn. Przyjmując przeciętny dzienny zarobek robotnika budowlanego na zł 5, powyżej przytoczonej suma zarobków odpowiada 6 miljn. robotniko-dni, a zatem zdolna byłaby dać zatrudnienie 20 000 robotników w ciągu całego roku. W przybliżeniu drugie tyle znalazło zatrudnienie w wytwórniach materiałów budowlanych. Dostarczenie pracy 60 000 robotnikom jest w naszych warunkach dużym sukcesem, występującym w rezultacie korzystnego układu warunków i dostosowanej do nich polityki budowlano-mieszkaniowej.

Jeśli jednak drobne budownictwo mieszkaniowe dało wybitnie pozytywne rezultaty z punktu widzenia gospodarczego, to z punktu widzenia urbanistyki przedstawia się mniej korzystnie. Uruchomienie kredytów podniosło poziom wznoszonych budynków; nie bez wpływu w tym zakresie pozostał rozpisany przez Bank Gospodarstwa Krajowego konkurs na wzorowe typy domów jednorodzinnych. W zakresie jednak urbanistycznym, t. zn. usytuowania budynków i rozplanowania osiedli, sytuacja nie przedstawia się dobrze.

W obrębie większych miast, nie wyłączając Warszawy, i w ich najbliższych okolicach zabudowa rozwija się bezładnie, bezplanowo, w rezultacie czego obniża się znacznie wartość dokonanych inwestycji budowlanych. Powstaje konieczność podjęcia wysiłków w celu uporządkowania zabudowy krańców miast i terenów podmiejskich.

W tym zakresie Państwo dysponuje dwoma środkami. Z jednej strony zaostrenie nadzoru policyjno-budowlanego i hamowanie dzikiej zabudowy poprzez zakazy, z drugiej zaś—pobudzenie inicjatywy w kierunku zakładania celowo rozplanowanych osiedli. Warunki obiektywne nakazują zwrócenie uwagi na drugą metodę postępowania. Tak mało bowiem posiadamy przykładów dobrej zabudowy, że społeczeństwo nasze nie odczuwa płynących stąd korzyści. Konieczne zatem staje się zakładanie wzorowych osiedli.

Przechodząc z kolei do omówienia perspektyw budownictwa mieszkaniowego na najbliższą przyszłość, stwierdzić można, że dalszy rozwój budownictwa mieszkaniowego uzależniony jest od układu rentowności tego typu inwestycji. Niski poziom zarobków i nieznaczny stosunkowo wzrost dochodów mas pracujących, spowodowany wzrostem zatrudnienia, nie pozwalają przypuszczać, by na rynku mieszkaniowym mogła w najbliższym czasie zarysować się mocniejsza tendencja zwyżkowa; dla ścisłości zaznaczyć należy, że nie jest prawdopodobna niżka cen mieszkań, gdyż dochód warstw pracujących, jak to wykazano powyżej, wykazuje tendencję zwyżkową, a przyrost liczby mieszkań zdaje się być wolniejszym od przyrostu liczby ludności miejskiej. W tych warunkach decydujący wpływ na kształtowanie się rentowności lokaty w budownictwie uzyskuje koszt budowy oraz koszt kredytu, zaciąganego na cel sfinansowania budowy.

Dalszym istotnym momentem, od którego zależy rozwój budownictwa mieszkaniowego, jest ściśle scharmonizowanie akcji pomocy dla budownictwa z realnymi potrzebami. W tym zakresie ustalony przez Komitet Ekonomiczny Ministrów plan akcji na rok przyszły przewiduje uruchomienie na cele pomocy dla budownictwa sumy większej niż na rok bieżący, a mianowicie zł 30 miljn. Analogiczny wniosek w r. ub. przewidywał sumę zł 17 miljn. Wspomniane zł 30 miljn. przeznaczone zostało na finansowanie drobnego budownictwa (zł 18 miljn.), remontu domów o małych mieszkaniach, przebudowy domów większych na małe i wykończenia domów blokowych (zł 8 miljn.), wreszcie przygotowania terenów pod budowę osiedli (zł 4 miljn.).

W zakresie drobnego budownictwa zasadnicze normy kredytowe w stosunku do lat poprzednich uległy niewielkim tylko zmianom. Tak więc, na dom jednorodzinny, budowany indywidualnie, kredyt nie może przekraczać 50% kosztów budowy i zł 4 000 na budynek, a w Warszawie, Lwowie i Gdyni — zł 5 000. Jednocześnie dla budownictwa zbiorowego ustalona została norma nieco wyższa—do zł 6 000 na budynek. Wreszcie dla tak często wznoszonych budowli, zawierających 2 lub więcej mieszkań, maksymalne normy kredytowe mogą być podniesione o 50%, z tem jednakże, że w żadnym wypadku nie przekroczą 50% kosztów budowy.

Ustalenie na najbliższy sezon wyższych norm kredytowych dla budownictwa zbiorowego i domów większych zmierza do dostosowania form pomocy do rzeczywistych potrzeb budownictwa.

Uprzywilejowanie budownictwa zbiorowego mieści w sobie momenty dydaktyczne; zmierza bowiem do pobudzenia inicjatywy w kierunku tworzenia celowo rozplanowanych osiedli, przyczem jest rzeczą najzupełniej obojętną, czy osiedle takie budować będzie taka czy inna zbiorowość na własne potrzeby, czy też przedsiębiorca w celu sprzedaży.

Zwiększenie norm kredytu dla budownictwa domów większych opiera się na obserwacji, że znaczna część obiektów, budowanych przy pomocy kredytów na drobne budownictwo, zawiera po kilka mieszkań. Ten stan rzeczy spowodował Bank Gospodarstwa Krajowego do rozpisania ko kursu architektonicznego na typy budowli kilku-mieszkańowych. Zара em ujawniła się konieczność ustalenia odpowiednich norm kredytowych. Niewątpliwie bowiem zwiększenie rentowności lokat w budownictwie powoduje odrodzenie budowy domów czynszowych. To też ustalenie omawianych norm świadczy o nagięciu norm kredytowych w kierunku zarysowujących się potrzeb.

W związku z zaznaczającą się zwyżką cen terenów budowlanych w roku najbliższym rozszerzona ma być prowadzona przez Bank Gospodarstwa Krajowego akcja pomocy terenowej dla budujących. W szeregu więc miast parcelowane będą tereny państwowe i zbywane na nader przystępnych warunkach budującym. Akcja ta niewątpliwie pobudzi budownictwo, a zarazem oddziała na kształtowanie się cen terenów budowlanych, sprzedawanych przez prywatnych parcelantów. W tym zakresie istotną pomoc okazuje podjęte przez Fundusz Pracy finansowanie rozbudowy linii komunikacyjnych miejskich i podmiejskich. Rozszerzenie tej sieci komunikacyjnej zwiększa zasób gruntów, zdalnych do budowy, tem samem oddziałując niżkowo na przeciętny poziom ich cen.

Na powyższych przesłankach zasadniczych zbudowany został program akcji przyszłorocznej. Nie wyczerpuje on jednak całokształtu publicznej akcji pomocy dla budownictwa, a w szczególności pomocy dla zaniedbanej sprawy budowy mieszkań robotniczych. Plany w tym zakresie są—według oświadczenia Pana Wiceministra Lechnickiego¹⁾—w opracowaniu; rok najbliższy zatem przyniesie wysiłki w kierunku rozwiązania tego palącego problemu.

M. Kaczorowski

¹⁾ P. „Kurjer Poranny” z dn. 3/XII 1933 r.

POLSKI KODEKS ZOBOWIĄZAŃ

„**D**ZIENNIK USTAW R. P.” Nr. 82 z r. b. stał się jednym z najpoważniejszych źródeł polskiego prawa gospodarczego, zawierając wyniki długotrwałych prac Komisji Kodyfikacyjnej w różnych działach prywatnego prawa gospodarczego. Na czele tego numeru umieszczono Kodeks Zobowiązań, złożony z 645 artykułów (poz. 598) i przepisy, wprowadzające doń (poz. 599), złożone z 50 artykułów.

Ze stanowiska gospodarczego należy uważać takie odrębne ogłoszenie tej części prawa cywilnego za pożądane. Gdy bowiem prawo rzeczowe, prawo rodzinne i spadkowe są temi działami Kodeksu Cywilnego, które są pisane dla normowania takich zagadnień, jakie, mimo wszystko, muszą być regulowane na długi okres czasu — to prawo zobowiązań jest tym działem prawa cywilnego, który jest bardziej związany z konkretnym stanem gospodarstwa narodowego pewnego okresu, i dlatego niedostosowanie norm prawa zobowiązaniowego do aktualnych nakazów chwili wywołuje wielkie i ujemne następstwa gospodarcze. To samo prawo może popierać swemi normami elementy gospodarcze gorsze i nie stwarzające trwałych wartości ekonomicznych, kiedy poprzednio temiż normami utrwalało właśnie wartości gospodarcze wyższego rzędu.

Stoimy na stanowisku, że odrębność kodyfikacyjna prawa zobowiązaniowego daje możność częstszej jego nowelizacji w zależności od aktualnych nakazów gospodarczych. Łatwiej jest bowiem — chociażby ze względu na przyzwyczajenia ustawodawcze — nowelizować odrębne prawo zobowiązań niż cały zbiór prawa cywilnego.

Niezależnie od powyższych ogólnych przesłanek i z innego względu narzucała się konieczność ogłoszenia już teraz Kodeksu Zobowiązań. Mianowicie, przepisy tego prawa uzupełniają się wzajemnie z przepisami prawa handlowego. Tymczasem jednolity Kodeks Handlowy był już gotów w tym samym stopniu do ogłoszenia, co Kodeks Zobowiązań; gospodarcze potrzeby chwili przemawiały za ogłoszeniem Kodeksu Handlowego, które znowu nie byłoby pożądane, a nawet wywołałoby pewien zamęt prawny, bez jednoczesnego ogłoszenia Kodeksu Zobowiązań. Przeto potrzeby obrotu gospodarczego wzięły górę, i obydwie kodeksy jednocześnie zostały ogłoszone. Natomiast inne mniej związane z aktualnymi momentami okresu gospodarczego działy prawa cywilnego jeszcze nie są ogłoszone.

Przechodząc do szczegółowego omówienia tematu, zaznaczamy, iż w Kodeksie Zobowiązań, rzecz prosta, wszystkie normy są związane z działalnością podmiotów obrotu gospodarczego. Jednak w przeciwieństwie do Kodeksu Handlowego tylko niektóre z pomiędzy nich dotyczą działalności tych podmiotów tegoż obrotu, które prowadzą przedsiębiorstwa zarobkowe.

Zatrzymamy się szczegółowiej nad temi postanowieniami kodeksu, które są bardziej interesujące dla czytelników pisma ekonomicznego. Jednak uważamy za swój obowiązek naprzód w kilku słowach zaznaczyć z układem omawianego kodeksu.

Kodeks dzieli się na 17 tytułów, a mianowicie: I. — Źródła, istota i rodzaje zobowiązań; II. — Powstanie zobowiązań; III. — Przejście praw i obowiązków, wynikających z zobowiązań; IV. — Wygaśnięcie zobowiązań; V. — Zaskarżanie czynności dłużnika, zdziałanych ze szkodą wierzycieli; VI. — Sprzedaż i zamiana; VII. — Darowizna; VIII. — Najem i dzierżawa; IX. — Użyczenie; X. — Pożyczka; XI. — Umowy o świadczenie usług; XII. — Spółka; XIII. — Renta i dożywocie; XIV. — Gra i zakład; XV. — Przekaz; XVI. — Ugoda; XVII. — Poręczenie.

Tytuł I składa się z następujących działów: zobowiązania podzielne i nierozdzielne, zobowiązania solidarne, zobowiązania przemienne. Tytuł II stanowią następujące działy: oświadczenie woli, powstanie zobowiązań z innych źródeł. Tytuł III zawiera działy: zmiana wierzyciela, zmiana dłużnika. Tytuł IV składa się z działów: wykonanie zobowiązań, potrącenie, odnowienie, niemożliwość świadczenia, wygaśnięcie lub zamiana zobowiązań ze względu na nadzwyczajne wypadki, dobrowolne zwolnienie z długu i rozwiązanie umów, przedawnienie. Tytuł V nie dzieli się na działy. Tytuł VI zawiera działy poniższe: sprzedaż, zamiana. Tytuł VII nie dzieli się na działy. Tytuł VIII składa się z działów: najem, dzierżawa. Tytuły: IX i X nie dzielą na działy. Tytuł XI składa się z działów: umowa o pracę, umowa o dzieło, zlecenie, pośrednictwo, przechowanie, depozyt niernawidłowy. Tytuł XII nie dzieli się na działy. Tytuł XIII składa się z działów: renta i umowa o dożywocie. Tytuły: XIV, XV, XVI i XVII nie dzielą się na działy.

Przechodząc do szczegółowszego omówienia bardziej istotnych ze stanowiska gospodarczego postanowień kodeksu, pomijamy cały tytuł I, jako naogół typowy dla wszystkich prawie postanowień o zobowiązaniach w różnych systemach prawa. Natomiast musimy zatrzymać się na niektórych postanowieniach tytułu II, dotyczącego powstania zobowiązań.

W szczególności ze stanowiska obrotu gospodarczego można zacytować artykuły o oświadczeniu woli w ogólności, a mianowicie według kodeksu (art. 29): „Wolę oświadczyć można nie tylko słowami i powszechnie przyjętymi znakami, lecz i takim zachowaniem się, które w danych okolicznościach nie budzi wątpliwości co do treści oświadczenia” i (art. 30): „Oświadczenie woli, które ma być złożone drugiej osobie, jest dokonane z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła o niem powziąć wiadomość”.

W dziale I tytułu II może zainteresować specjalnie rozdział V o zawarciu umowy, to też pozwalamy sobie dosłownie zacytować 2 artykuły tego rozdziału.

Artykuł 61 głosi: „§ 1. — Rokowania między stronami, chociażby doprowadziły do zgody co do niektórych postanowień, nie mają mocy obowiązującej, dopóki strony nie wyrażą zgody co do całości.

§ 2. — Jeżeli jednak strony wyraziły swą zgodę co do wszystkich istotnych postanowień umowy pozostawiając porozumienie się co do szczegółów na przyszłość, bez zastrzeżenia, że w razie niedojścia do porozumienia umowę uważać będą za niedoszłą do skutku, w takim razie umowę poczytywać należy za zawartą, a co do szczegółów, w razie sporu, orzeka

sąd na podstawie przepisów ustawy, zwyczaju lub słuszości".

Artykuł 62 głosi: „§ 1. — Umowa przedwstępna, przez którą jedna lub obie strony zobowiązują się do zawarcia oznaczonej umowy w przyszłości, wymaga do swej ważności określenia istotnych postanowień mającej się zawrzeć umowy oraz terminu, w którym ma być zawarta.

§ 2. — Umowa przedwstępna powinna być pismem stwierdzona.

§ 3. — W razie uchylenia się strony zobowiązanej od zawarcia umowy, sąd może, na żądanie drugiej strony, jeżeli tylko są spełnione warunki, potrzebne do ważności umowy przyrzeczonej, a w szczególności zachowana także jej forma, wyznaczyć zobowiązanemu termin do jej zawarcia z tym skutkiem, że w razie niezawarcia jej w ciągu tego terminu wyrok prawomocny będzie równoznaczny z zawarciem umowy.

§ 4. — Poza tym przypadkiem niewykonanie zobowiązania zawarcia umowy uzasadnia tylko żądanie odszkodowania.

§ 5. — Roszczenie o zawarcie umowy przyrzeczonej przedawnia się z upływem roku od chwili, kiedy umowa miała być zawarta".

W zakresie oferty kodeks rozróżnia (art. 63) 2 momenty: (§ 1) o ile oferujący zgłosił drugiej stronie oświadczenie co do istotnych warunków umowy z oznaczeniem terminu, to jest on związany treścią swej propozycji aż do końcowego terminu odpowiedzi; o ile zaś (§ 2) termin nie był oznaczony, to kodeks w następujący sposób rozróżnia 2 przypadki: „oferta, uczyniona drugiej stronie w jej obecności, albo bezpośrednio zapomocą telefonu lub innego środka porozumienia się na odległość, przestaje wiązać, jeżeli nie będzie przyjęta natychmiast; uczyniona zaś w inny sposób przestaje wiązać po upływie czasu, w jakim czyniący ofertę mógł w zwykłym toku czynności otrzymać odpowiedź, wysłaną bez nieuzasadnionej zwłoki".

Ważny ze stanowiska potrzeb obrotu jest, stwarzający pewność gospodarczą, przepis artykułu 66, że oferta lub jej przyjęcie nie traci mocy wskutek tego, że zmarła lub utraciła zdolność do działań prawnych osoba, która takie oświadczenie złożyła, chyba że z woli stron lub z natury rzeczy wynika co innego.

O ile ktoś, nie czekając na przyjęcie oferty, spełnia odnośne świadczenia, to ponosi niebezpieczeństwo spełnionego świadczenia.

Bardzo istotne ze względu na częstą praktykę w obrocie gospodarczym są postanowienia artykułu 71, które odpowiednio ją korygują; to też dany artykuł cytujemy w całości, a mianowicie:

„§ 1. — Regulamin, wydany przez jedną ze stron, wiąże drugą stronę tylko wówczas, gdy został jej wręczony przy zawarciu umowy, a jeżeli posługiwanie się regulaminem jest zwyczajowo w danych stosunkach przyjęte — także wówczas, gdy druga strona mogła z łatwością dowiedzieć się o treści regulaminu.

§ 2. — Regulamin, wydany w czasie trwania stosunku prawnego o charakterze ciągłym, wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane przepisy paragrafu poprzedzającego, a druga strona nie wypowiedziała umowy z najbliższym terminem wypowiedzenia.

§ 3. — Regulamin nie może sprzeciwiać się umowie".

Również bardzo ważny ze względu na utartą praktykę umów typowych jest artykuł 72, który stwierdza, że o ile istnieje wzór umowy, zatwierdzony lub wydany przez władzę państwową lub samorządową, to strony, które zawierają umowę, powołując się na ten wzór, są związane jego postanowieniami.

Według artykułu 73 ogłoszenia, reklamy, cenniki i inne wiadomości o podaży i popycie, w razie wątpliwości, nie są ofertą, lecz zaproszeniem do rokowań. Jednak ten, kto wystąpił z powyższym zaproszeniem, w razie odmowy zawarcia umowy bez usprawiedliwionego powodu, obowiązany jest do odszkodowania.

Niemniej interesujący ze względu na potrzeby obrotu jest rozdział VI tegoż działu o dodatkowych zastrzeżeniach umowy. Jako *ius dispositivum* znajdują się tam poniższe postanowienia o zadatku:

„Art. 74. § 1. — W braku odmiennego postanowienia umowy albo zwyczaju uważa się, że zadatek, dany przy zawarciu umowy, zastępuje odszkodowanie z powodu niewykonania umowy przez jedną ze stron.

§ 2. — W razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może, według swego wyboru, bądź dochodzić wykonania umowy, bądź od umowy odstąpić i, chociażby żadna szkoda nie nastąpiła, otrzymać zadatek zatrzymać, a jeżeli sama go dała, domagać się sumy dwukrotnie wyższej.

§ 3. — Przepis artykułu niniejszego stosuje się bez względu na to, jaką nazwę strony zadatkowi nadały".

„Art. 75. § 1. — Przy spełnieniu świadczenia, na które był dany zadatek, zadatek ulega zarachowaniu, a jeżeli zarachowanie jest niemożliwe, winien być zwrócony.

§ 2. — Zwrot zadatku należy się również w razie niemożności wykonania umowy wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie odpowiada, oraz rozwiązania umowy z winy obu stron lub za ich zgodą".

Rzecz oczywista, w rozdziale tym znajdują się normy, poświęcone prawu odstąpienia.

Prawo to przysługuje stronom (art. 76, § 1) wówczas jedynie, gdy zastrzegły je przy zawarciu umowy. Jeżeli nie został oznaczony termin odstąpienia od umowy (art. 76, § 2), to stronie uprawnionej może druga strona wyznaczyć odpowiedni termin; prawo odstąpienia wygasa po upływie tegoż terminu.

W razie odstąpienia stan prawny jest taki, jak gdyby umowa zupełnie nie była zawarta (art. 78, § 1). Za świadczone usługi oraz za korzystanie z rzeczy druga strona powinna być wynagrodzona (art. 78, § 3).

Oczywiście, w razie niemożności zwrócenia tego, co strona otrzymała, w stanie niezmiennym jest ona obowiązana do „naprawienia" szkody, według nowej terminologii kodeksu, gdyż stosownie do dotychczasowej terminologii należałoby powiedzieć „wynagrodzenia" szkody lub „odszkodowania"; wydaje się nam, że logicznie i językowo dawna terminologia była udatniejsza.

W tym samym rozdziale znajdują się również następujące postanowienia o odstępnem:

„Art. 80. — Jeżeli strony umówiły się, że jednej albo każdej z nich zobobna wolno będzie odstąpić od umowy za zapłatą pewnej sumy pieniężnej, czyli odstępnego, odstąpienie skuteczne będzie tylko wówczas, gdy odstępnem będzie zapłacone jednocześnie z oświadczeniem o odstąpieniu.

Art. 81. — Jeżeli przy zawarciu umowy z zadaniem strony zastrzegły sobie prawo odstąpienia od umowy, zadatek, w braku odmiennego postanowienia umowy, ma znaczenie odstępnego".

Omawiany rozdział mówi również o odszkodowaniu umownem. Ma ono miejsce wówczas, gdy dłużnik za niewykonanie zobowiązania umownie zobowiązał się do zapłacenia pewnej sumy, w konsekwencji takie zobowiązanie zastępuje możliwość odszkodowania (art. 82).

Jednak dłużnik w żadnym razie nie ma prawa przez zapłatę umownego odszkodowania zwolnić się od zobowiązania (art. 83, § 1). Natomiast wierzycielowi przysługuje prawo żądania albo wykonania zobowiązania, albo też zapłaty umownego odszkodowania. Jednego zaś i drugiego wierzyciel może żądać jedynie wówczas, gdy odszkodowanie było zastrzeżone za sam przypadek opóźnienia lub z powodu nienależytego wypełnienia zobowiązania.

Odszkodowanie umowne charakteryzuje się tem, między innymi (art. 84, § 1), iż należy się bez wykazania przez wierzyciela jakiegokolwiek szkody. Natomiast wyższego niż umowne odszkodowanie wolno wierzycielowi dochodzić tylko wówczas (na zasadach ogólnych), gdy rzeknie się on odszkodowania umownego.

Wreszcie postanowienia o umownym odszkodowaniu kończą się następującą normą:

"Art. 85. § 1. — Jeżeli odszkodowanie umowne jest rażąco wygórowane, albo jeżeli umowa częściowo wykonana została, dłużnik może żądać zmniejszenia odszkodowania umownego, zwłaszcza gdy udowodni, że wierzyciel wskutek niewykonania umowy nie poniósł żadnej szkody, albo poniósł szkodę nieznaczną.

§ 2. — Przeciwne postanowienie umowy jest nieważne".

Kodeks przewiduje dla wierzyciela prawo żądania odsetek od należnych mu sum pieniężnych jedynie w przypadku, gdy to wynika z umowy, ze zwyczaju lub z ustawy (art. 86). Frzychem o ile strony nie określą stopy odsetek, to należą się odsetki ustawowe. Odsetki (art. 87), w braku postanowień umowy, płacone są przez dłużnika półrocznie zdołu. O ile zaś umowa była zawarta na krótszy termin niż półroczny, to odsetki są płatne jednocześnie ze spłatą sumy dłużnej pieniężnej.

Bardzo ważny ze względu na obecny okres gospodarczy byłby artykuł 90, aczkolwiek nie ludzimy się, że w wielu wypadkach w obecnej konjunkturze strony, pragnące korzystać z kredytu, nie będą wykorzystywały pożytecznych dla nich zasadniczo postanowień tegoż artykułu, który głosi: "§ 1. — Jeżeli umówiona stopa procentowa przenosi o dwie jednostki każdorazową stopę odsetek ustawowych, a wierzyciel nie zgodzi się na obniżenie odsetek do powyższej wysokości, dłużnik może wypowiedzieć dług z zachowaniem sześciomiesięcznego terminu wypowiedzenia. § 2. — Przeciwne postanowienie umowy jest nieważne".

O rozdziale, zatytułowanym „przedstawicielstwo”, dokładnie mówić nie będziemy, mimo to, iż sądząc z dotychczasowych pojęć prawn językowych i logicznych, mówi on o normach, specyficznie interesujących życie gospodarcze. Tymczasem w rzeczywistości rozdział ten traktuje o pełnomocnictwie i pełnomocniku.

Dość istotne ze względu na obrót prawny są postanowienia rozdziału XI omawianego działu o formie oświadczenia woli w ogólności.

W szczególności kodeks stwierdza, że tylko w przypadkach, w których ustawa lub umowa wyraźnie żąda zachowania pewnej formy pod rygorem nieważności, ważność oświadczenia woli jest zależna od zachowania szczególnych form (art. 109, § 1). O ile zaś według woli stron umowa ma nastąpić w pewnej formie, to domniemywa się, iż ma mieć to miejsce pod rygorem nieważności (art. 109, § 2).

Bardzo istotne ze względu na postępowanie dowodowe jest postanowienie art. 110, które nieco osłabia krańcowe skutki właściwej dotychczas Kongresówce zasady: „lettre passe le temoin”, a mianowicie artykuł ten głosi:

„Wymaganie ustawy lub umowy, bez zagrożenia nieważnością, aby zachowana była forma piśmienna, ma tylko to znaczenie, że w razie sporu niedopuszczalny jest dowód ze świadków bez zgody obu stron”.

Oczywiście (art. 111), wszelkie zmiany lub rozwiązanie czy uzupełnienie umów, zawartych na piśmie, muszą być pismem stwierdzone.

Cały szereg postanowień, bardzo istotnych ze stanowiska cywilistycznego i ważnych na wypadek procesów, zawiera dział II omawianego tytułu o powstaniu zobowiązań z innych źródeł.

Zacytujemy tu z rozdziału II (niesłuszne zubożenie) następujące artykuły:

"Art. 123. — Kto niesłusznie uzyskał korzyść z majątku innej osoby, obowiązany jest do wydania tej osobie uzyskanej korzyści w naturze, a gdyby to nie dało się skutecznie, do wydania wartości.

Art. 124. — Obowiązek wydania korzyści obejmuje nie tylko korzyść, bezpośrednio uzyskaną, lecz także i to, co w razie zbycia, utraty lub uszkodzenia uzyskano jako równowartość lub odszkodowanie.

Art. 127. — Obowiązek wydania korzyści lub jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto ją uzyskał, wykaze, że korzyść tę zużył lub utracił w taki sposób, iż nie jest już zubożony, chyba, że pozbywając się korzyści, był w złej wierze, albo powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu”.

Z rozdziału o czynach niedozwolonych zacytujemy w całości te normy, które najbardziej mogą obchodzić obrót gospodarczy; teksty ich są następujące:

"Art. 152. § 1. — Właściciele przedsiębiorstw lub zakładów, wprawianych w ruch zapomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, wody i t. p.), albo wytwarzających materiały wybuchowe lub posługujących się nimi, odpowiadają za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu; od tej odpowiedzialności mogą uwolnić się tylko wówczas, gdy udowodnią, że szkoda powstała wyłącznie z winy uszkodzonego lub osoby trzeciej, za której czyny nie ponoszą odpowiedzialności, albo wskutek siły wyższej.

§ 2. — Jeżeli przedsiębiorstwo lub zakład prowadzi inna osoba na własny rachunek, za szkodę wyrządzoną odpowiada zamiast właściciela ta osoba.

Art. 153, § 1. — Odpowiedzialność, w artykule poprzedzającym przewidzianą, ponoszą również właściciele mechanicznych środków komunikacji, poruszanych zapomocą sił przyrody.

§ 2. — Jeżeli jednak środek komunikacji oddany był do użytku innej osobie na jej własny rachunek i niebezpieczeństwo, albo jeżeli właściciel pozbawiony został możliwości rozporządzania nim wskutek cudzego czynu bezprawnego, za szkodę wyrządzoną odpowiada zamiast właściciela ten, kto miał władzę rozporządzania środkiem komunikacji.

Art. 155. — Ograniczenie lub wyłączenie zgóry odpowiedzialności, określonej w trzech artykułach poprzedzających, jest nieważne.

Art. 156. — Przepisów oddziału niniejszego nie stosuje się, jeżeli odpowiedzialność za wypadki, związane z ruchem przedsiębiorstw i zakładów oraz mechanicznych środków komunikacji, unormowana jest w przepisach szczególnych.

Identyczne co do treści przepisy z powyższymi artykułami zawiera prawo o zobowiązaniach szwajcarskie. Na obszarze Rzeczypospolitej, podobnie jak w większości państw, identycznie jest skonstruowana odpowiedzialność kolei; poza tem analogiczne normy znajdują się w naszych przepisach elektryfikacyjnych. Najistotniejsza różnica tych przepisów z dotychczasowymi jest procesualna, a mianowicie, to, że onus probandi należy do przedsiębiorcy, a nie do poszkodowanego. Kodeks Zobowiązań stoi na stanowisku, że: 1) przedsiębiorcy powinni z wzorową ostrożnością posilkować się siłami przyrody i 2) że trudniej jest zorientować się w winie przedsiębiorcy niż poszkodowanego. Oczywiście, przez „ruch przedsiębiorstwa lub zakładu” nie należy rozumieć takiej działalności przedsiębiorstw, która nie jest bezpośrednio spowodowana siłami przyrody. Np. o ile furgon konny przedsiębiorstwa, posługującego się środkami wybuchowymi, wyrządzi komuś szkodę, to ciężar udowodnienia winy będzie leżał na poszkodowanym; o ile zaś szkoda zajdzie skutkiem środków wybuchowych, to przedsiębiorca, ażeby nie ponosić odpowiedzialności, będzie musiał udowodnić, że poszkodowany był winien.

Tytuł III we wszystkich rozdziałach (przejście praw i obowiązków, wynikających z zobowiązań) zawiera normy, naogół nie wprowadzające zmian w dotychczasowym prawnym stanie rzeczy — tak, że nie poddajemy ich bliższej analizie. Jedynie podkreślimy tutaj treść art. 188, ważnego zarówno w interesie wierzycieli przedsiębiorstwa, jak i bezpieczeństwa obrotu. Artykuł ten mianowicie głosi: „§ 1. — Kto nabywa majątek lub przedsiębiorstwo bez przejęcia lub zaspokojenia długów, jakie na nich ciąży, ten odpowiada solidarnie ze zbywcą za te długi nabytym majątkiem lub przedsiębiorstwem, o ile o ich istnieniu w czasie nabycia wiedział lub wiedzieć był powinien. § 2. — Jeżeli majątek lub przedsiębiorstwo nabywa osoba bliska zbywcy, domniemywa się, że o istnieniu długów wiedziała”.

Z tytułu IV, poświęconego wygaśnięciu zobowiązań, podkreślimy następujące normy, bardziej interesujące ze względu na obrót handlowy:

1. — Wierzyciel może odmówić przyjęcia świadczenia częściowego, jeżeli cały dług jest wymagalny (art. 206, § 1).

2. — Jeżeli przedmiotem zobowiązania jest rzecz, oznaczona tylko co do gatunku, to dłużnik powinien dać rzecz średniej jakości i dobroci (art. 209).

3. — Jeżeli zobowiązanie stanowi suma, oznaczona w pieniądzech zagranicznych, to dłużnik może ją

uiścić pieniędzmi krajowymi, o ile nie była wyraźnie zastrzeżona zapłata w pieniądzech zagranicznych (art. 211, § 1).

4. — Wysokość zapłaty pieniędzmi krajowymi należy obliczać według kursu pieniędzy zagranicznych na miejscu w chwili zapłaty (art. 211, § 2).

5. — Jednak w razie zwłoki ze strony dłużnika wierzycielowi przysługuje prawo wyboru; mianowicie, może on żądać zapłaty albo według kursu w dniu wymagalności, albo też według kursu w dniu zapłaty (art. 211, § 3).

6. — W stosunku do dłużnika, mającego wobec wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju, obowiązuje norma, że może on wykazać przy zapłacie, który dług chce uiścić (art. 212, § 1).

7. — W braku jakiegokolwiek oświadczenia: „zarachowuje się zapłatę naprzód na poczet długu wymagalnego; jeżeli jest kilka długów wymagalnych, na poczet tego, który jest najmniej zabezpieczony; jeżeli jest kilka długów jednakowo zabezpieczonych, na poczet najbardziej uciążliwego dla dłużnika; jeżeli jest kilka długów równie uciążliwych, na poczet najdawniejszego; w jednakowych pod każdym względem okolicznościach — na poczet wszystkich długów stosunkowo”.

8. — Zobowiązanemu do wydania cudzej rzeczy przysługuje prawo jej zatrzymania aż do zwrotu lub należytego zabezpieczenia wyłożonych na rzecz koniecznych i użytecznych wydatków. Jednak w przypadku, gdy obowiązek wydania cudzej rzeczy wynika z czynu niedozwolonego, przepisu tego nie stosuje się, podobnie jak i wówczas — gdy chodzi o zwrot rzeczy wynajętej, wydzierżawionej lub użyczonej (art. 218).

9. — Dłużnikowi, który spełnił pewne świadczenie, przysługuje prawo żądania pokwitowania, a w razie odmowy wydania pokwitowania ze strony wierzyciela — dłużnikowi przysługuje prawo złożenia do depozytu sądowego przedmiotu świadczenia (art. 220).

10. — O ile wystawiono dokument, który stwierdza zobowiązanie dania pieniędzy lub rzeczy o wartości ponad zł 1 000, to spełnienie świadczenia winno być pismem stwierdzone, chyba że nastąpi zwrot dokumentów (art. 223).

11. — Posiadaczowi dokumentu na okaziciela wystawca tegoż może przeciwstawić tylko zarzuty, dotyczące autentyczności dokumentu lub wynikające z treści okazanego dokumentu, lub wreszcie służące mu przeciw osobie okaziciela (art. 227).

12. — Na wypadek zwłoki ze strony wierzyciela bez uzasadnionego powodu w przyjęciu świadczenia — dłużnikowi przysługuje prawo złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego, a jeżeli chodzi o rzeczy, ulegające szybkiemu zepsuciu lub wymagające znacznych kosztów przechowania, to mogą one być sprzedane na żądanie dłużnika i za zezwoleniem sądu w drodze przetargu publicznego (art. 231 ÷ 238).

13. — Wierzyciel w razie zwłoki dłużnika może domagać się, niezależnie od świadczenia, naprawienia szkody, wywołanej zwłoką (art. 244).

14. — Jeżeli dłużnik jest obowiązany do wydania rzeczy, oznaczonej tylko co do gatunku, to wierzyciel w razie zwłoki dłużnika może nabyć rzecz tego samego rodzaju na koszt dłużnika lub też zażądać zapłaty równowartości rzeczy, mimo że w obu wy-

padkach zachowuje prawo do odszkodowania (art. 246).

15. — Dłużnikowi przysługuje prawo potrącenia ze swego długu tego, co wierzyciel jest mu winien nawet z innego stosunku. Warunkiem jednak jest, ażeby obie wierzytelności były wymagalne i zaskarżalne, a przedmiotem obu długów były rzeczy zamienne t. j. samej jakości i gatunku lub sumy pieniężne (art. 254).

16. — Jednak następujące długi nie mogą być umorzone przez potrącenie:

a) wierzytelności z tytułu zwrotu rzeczy, oddanych na przechowanie, samowolnie zabranych lub użyczonych;

b) wierzytelności z tytułu alimentów, jako też nie ulegające zajęciu;

c) wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę, o ile płaca nie jest wyższa niż zł 200 miesięcznie (art. 259).

17. — Wreszcie art. 269 w następujący sposób ujmuje wygaśnięcie zobowiązań lub ich zmianę ze względu na nadzwyczajne wypadki: „Gdyby z powodu nadzwyczajnych wypadków, jako to: wojny, zarazy, zupełnego nieurodzaju i innych klęsk żywiołowych, świadczenie było połączone z nadmiernymi trudnościami lub groziło jednej ze stron rażąca stratą, czego strony nie mogły przewidzieć przy zawarciu umowy, sąd może, jeżeli uzna to za konieczne według zasad dobrej wiary, po rozważeniu interesów obu stron, oznaczyć sposób wykonania, wysokość świadczenia lub nawet rozwiązać umowę”.

Pomijamy mniej interesujące, ze stanowiska aktualno-gospodarczego, przepisy o przedawnieniu oraz bliskie prawa formalnego, acz ważne, postanowienia tytułu V o zaskarżaniu czynności dłużnika, zdziałanych ze szkodą wierzycieli, przechodzimy natomiast do bardzo istotnego gospodarczo tytułu VI o sprzedaży i zamianie.

Podobnie jak powyżej i tutaj w kolejnym porządku streścimy i oświetlimy te normy danego tytułu, które mogą najbardziej zainteresować czytelników ze stanowiska polityki gospodarczej, a mianowicie:

1. — O ile strony przy sprzedaży zgodziły się na cenę rynkową lub giełdową, to w razie wątpliwości rozumie się odpowiednią przeciętną cenę w miejscu i czasie, w których ma być wydana kupującemu rzecz sprzedana. Jeżeli zaś w tem miejscu takiej ceny nie ma, to ma być zastosowana przeciętna cena rynkowa lub giełdowa miejsca, które zwyczajowo w faktycznym miejscu sprzedaży jest uważana za miarodajną przy określaniu ceny (art. 296).

2. — O ile strony ceny nie określiły, to sprzedaż nie jest nieważna wówczas, gdy z okoliczności wynika, że strony rozumiały zwątkle ceny, przyjęte w obrocie wogóle lub w ich stosunkach wzajemnych (art. 298).

3. — Co do ogólnych zasad rękojmi, to kodeks postanawia, co następuje:

„Art. 306. § 1. — Sprzedawca obowiązany jest do rękojmi, jeżeli się okaże, iż sprzedane przezeń prawo służy w całości lub części osobie trzeciej, jest ograniczone lub obciążone, albo nie istnieje (wady prawne).

§ 2. — Sprzedawca obowiązany jest do rękojmi, jeżeli rzecz sprzedana nie posiadała w chwili wydania właściwości, o których istnieniu zapewnił kupującego, albo jeżeli miała wady, zmniejszające jej wartość

lub użyteczność ze względu na cel, w umowie oznaczony, albo z natury lub przeznaczenia rzeczy wynikający (wady fizyczne).

Art. 307. — Sprzedawca jest zwolniony od obowiązku rękojmi, jeżeli kupujący wiedział o wadzie w czasie zawarcia umowy, a gdy chodzi o rzeczy, oznaczone tylko co do gatunku, jeżeli kupujący wiedział o wadzie w czasie wydania.

Art. 308. — Strony mogą przez umowę odpowiedzialność z tytułu rękojmi rozszerzyć, ograniczyć lub wyłączyć. Jednakże wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi jest nieważne, jeżeli sprzedawca zataił podstępnie przed kupującym wadę przedmiotu sprzedaży.

Art. 309. — Jeżeli kupujący odstępuje od umowy z powodu wady, obie strony winny sobie nawzajem zwrócić otrzymane świadczenia według przepisów, dotyczących umownego prawa odstąpienia.

Art. 310. — Jeżeli kupujący żąda obniżenia ceny z powodu wady, następuje ono w takim stosunku, w jakim wartość przedmiotu sprzedaży, wolnego od wad, pozostaje do jego wartości, obliczonej z uwzględnieniem istniejących wad”.

Następnie kodeks zawiera szereg norm, poświęconych rękojmi za wady prawne (art. 311 ÷ 319). Z powyższych norm, między innymi, wynika, iż sprzedawca nieruchomości nie jest obowiązany do rękojmi za publiczno-prawne ciężary i ograniczenia, którym nieruchomość podlega. Z przepisów tych również wynika, że kupujący, który odstępuje od umowy lub domaga się obniżenia ceny, ma prawo żądać od sprzedawcy odszkodowania za stratę, którą poniósł skutkiem zawarcia umowy bez wiadomości o wadzie prawnej.

Kodeks jeszcze więcej, oczywiście, artykułów poświęca rękojmi za wady fizyczne (art. 320 ÷ 336). Z pomiędzy odnośnych norm mogą tu więcej zainteresować następujące:

1. — Przy sprzedaży według próbki lub wzoru rozumie się, że jest przez sprzedawcę zapewnione istnienie właściwości, jakie ma próbka lub wzór.

2. — Jeżeli podczas zawarcia umowy (a gdy chodzi o rzeczy, oznaczone wyłącznie pod względem gatunku — w chwili ich wydania) kupujący przy dołożeniu zwykłej uwagi mógł dowiedzieć się o wadach rzeczy, to ma on prawa z tytułu rękojmi wyłącznie wówczas, gdy go sprzedawca zapewni, że wady nie istnieją, albo gdy o ich istnieniu podstępnie zataił.

3. — Jednak kupujący traci prawa z tytułu rękojmi: a) jeżeli w przeciągu miesiąca od wykrycia wady nie zawiadomi sprzedawcy, b) jeżeli w przypadkach, w których zbadanie rzeczy jest przyjęte, nie zawiadomi sprzedawcy o wadzie w przeciągu miesiąca po upływie czasu, w którym mógł wadę wykryć przy należytej staranności.

4. — Kupujący, odstępujący od umowy, powinien zwrócić rzecz ze wszystkimi uzyskanymi korzyściami, a sprzedawca ma zwrócić otrzymaną cenę z ustawowymi odsetkami wraz z równowartością nakładów koniecznych i użytecznych, poczynionych przez kupującego.

W dziale tym są interesujące — jako nowość w prawie obligacyjnym — następujące artykuły ze względu na wysuniętą przez nie kompetencję merytoryczną władz wykonawczych; artykuły te głoszą:

„Art. 332. — Do sprzedaży zwierząt domowych, jako to: koni, bydła rogatego, owiec, kóz, trzody

chlewnej, oraz innych zwierząt, które wymieni rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, stosuje się przepisy o rękojmi ze zmianami, wskazanymi w artykułach poniższych.

Art. 333. § 1. — Sprzedawca odpowiada tylko za wady główne i tylko o tyle, o ile wyjdą na jaw w ciągu oznaczonego terminu.

§ 2. — Wady główne i terminy ich ujawnienia się (terminy rękojmi) oznaczy rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 3. — Za wady, nieoznaczone w tem rozporządzeniu, sprzedawca odpowiada wtedy, jeżeli taką odpowiedzialność wyraźnie na siebie przyjął.

Art. 336. § 1. — Roszczeń z tytułu rękojmi za wady fizyczne nie można dochodzić sądowo po upływie roku, a gdy chodzi o wady budynku po upływie lat pięciu, licząc od dnia otrzymania rzeczy przez kupującego.

§ 2. — Jeżeli chodzi o wady zwierząt, termin ten wynosi sześć tygodni i biegnie od końca terminu rękojmi, ustanowionego w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 3. — W drodze zarzutu kupujący może żądać rękojmi także po upływie powyższych terminów, jeżeli przed ich upływem zawiadomił sprzedawcę o wadzie.

§ 4. — Sprzedawca nie może korzystać z upływu tych terminów, jeżeli wadę podstępnie zataił".

Aż do tytułu X pomijamy szczegółowsze omówienie szeregu rozdziałów — już to ze względu na to, że ich normy nie zawierają specyficznie nowych ujęć, już to z tego względu, iż nie zawierają one tez, specjalnie interesujących ze stanowiska aktualnych potrzeb gospodarczych. Z tytułu X możemy zaznaczyć, iż według art. 432, dający pożyczkę „może odstąpić od umowy i odmówić wydania przedmiotu pożyczki, jeżeli zwrot przedmiotu pożyczki jest wątpliwy z powodu złego stanu majątkowego drugiej strony." Jednak strona, która w czasie zawarcia umowy wiedziała o złym stanie majątkowym drugiej strony lub powinna była o nim wiedzieć, nie ma powyższego prawa.

Według artykułu 438, gdy przedmiotem pożyczki są papiery wartościowe, których niema w obrocie w terminie wymagalności zwrotu, to biorący pożyczkę obowiązany jest: „zapłacić ich wartość w chwili zwrotu, a w razie wycofania ich z obiegu — ich wartość według ceny umorzenia".

Opocentowanej pożyczki dłużnik, w braku odmiennej umowy, nie może zwrócić przed nadejściem oznaczonego terminu.

Ze względu na wagę umów o pracę w obrocie gospodarczym — cytujemy dosłownie 2 odnośne artykuły z tytułu XI:

„Art. 445. § 1. — Układ co do warunków umów indywidualnych o pracę, zawarty między pracodawcą albo prawnie istniejącym związkiem pracodawców z jednej strony a prawnie istniejącym związkiem pracowników z drugiej strony (układ zbiorowy), wiąże, w braku szczególnego przepisu ustawy, tylko strony, które układ zawarły, oraz członków związku, będącego stroną.

§ 2. — Układ zbiorowy powinien być pod nieważnością zawarty na piśmie.

§ 3. — Gdy czas mocy obowiązującej albo termin wypowiedzenia nie jest w samym układzie zbiorowym oznaczony, każda ze stron może układ wypowiedzieć na miesiąc naprzód.

§ 4. — Postanowienia umów indywidualnych, mniej korzystne dla pracowników niż postanowienia układu zbiorowego, są nieważne. Zamiast nich mają moc odpowiednie postanowienia układu zbiorowego.

Art. 446. — Jeżeli dla pewnej kategorii pracowników istnieje lub wydana będzie szczególna ustawa, regulująca stosunek pracy, przepisy działu niniejszego stosuje się jedynie w przedmiotach, ustawą szczególną nieobjętych".

Artykuł ten jest bardzo istotny, gdyż zupełnie osłabia te zarzuty przeciwko kodeksowi, które mówią, że kodeks pogarsza np. przepisy o wypowiedzeniu pracy pracownikom umysłowym w zestawieniu z ustawą o pracownikach umysłowych. Bowiem rzeczona ustawa nadal obowiązuje, a kodeks ma zastosowanie wyłącznie do kategorii, nią nieobjętych.

Ze stanowiska zarówno socjalnego, jak i gospodarczego, w danym dziale są bardzo ważne postanowienia art. 476:

„§ 1. — W razie przejścia przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolnego lub innego zakładu pracy na inną osobę nabywca wstępuje mocą samego prawa w stosunki, wynikające z umów o pracę.

§ 2. — Jeżeli przejście nastąpiło na mocy umowy, nabywca odpowiada solidarnie ze zbywcą za zapłatę wynagrodzenia z umów o pracę, w które wstąpił, przypadającego za czas przed zmianą pracodawcy, nie więcej jednak niż za rok.

§ 3. — W razie przejścia przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolnego lub innego zakładu pracy na inną osobę pracownik może w ciągu miesiąca, a w gospodarstwie rolnem w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym się o tem dowiedział, wypowiedzieć umowę z zachowaniem terminów ustawowych, chociażby była zawarta na czas oznaczony".

Tytuł XII interesuje, niewątpliwie, ze stanowiska polityki prawa. Bowiem przepisy o spółce cywilnej Kodeksu Zobowiązań mają pod jednym względem bardzo istotne znaczenie. Mianowicie, dla b. zaboru rosyjskiego spółka ta w znacznym stopniu będzie odgrywać rolę spółki prawa handlowego. Według dotychczasowego stanu prawnego spółki jawne w b. zab. austriackim i pruskim mogły istnieć jedynie wówczas, gdy prowadziły przedsiębiorstwo gospodarczo o tyle wielkie, iż z tytułu kapitalistycznego należały do kategorii wielkich kupców. Natomiast w b. Kongresówce rzecz się miała inaczej. Spółka, skonstruowana według przepisów prawnych o spółce jawnej, zupełnie niezależnie od tego, czy miała przedsiębiorstwo większe, czy mniejsze, podlegała wpisowi do rejestru handlowego i była spółką handlową. Nowy Kodeks Handlowy polski stanął na stanowisku prawa państw centralnych („Dz. Ust. R. P." Nr. 82, poz. 600, art 75), t. j. uznaje jedynie spółki jawne, prowadzące przedsiębiorstwo w wielkim rozmiarze. Przyczem niewątpliwie skala większego rozmiaru będzie podwyższona w zestawieniu ze stanem rzeczy w b. Kongresówce w przyszłym rozporządzeniu Ministra Przemysłu i Handlu (patrz art. 4 K. H.). Ponieważ zaś według art. 1 tegoż nowego Kodeksu Handlowego: „w stosunkach handlowych obowiązują w braku przepisów kodeksu handlowego i usaw szczególnych lub powszechnego w państwie prawa

zwyczajowego przepisy prawa cywilnego"—przeło dla mniejszych spółek jawnych dotychczasowych, według pojęć Kongresówki, nie pozostaje nic innego, jak przejście na kategorię pojęciową spółki prawa cywilnego; a więc będą tu miały zastosowanie postanowienia art. 546÷591 Kodeksu Zobowiązań, w gruncie rzeczy nie tak bardzo różne od postanowień Kodeksu Handlowego o spółce jawnej; ryzykujemy nawet twierdzenie, że największą różnicą będzie ta, iż spółka jawna Kodeksu Handlowego jest kupcem rejestrowym, a spółka prawa cywilnego, łącząca drobniejszych kupców, do rejestru wpisywać się nie będzie.

Kodeks Zobowiązań wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1934 r. Przepisy, wprowadzające Kodeks Zobowiązań („Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 599), na ogół zupełnie trafnie ujmują zagadnienie, które z dotychczasowych ustaw i przepisów pozostają w mocy. W szczególności z bardziej interesujących nas tutaj pozostają w mocy przepisy: 1) o sprzedaży na raty; 2) o przerachowaniu zobowiązań; 3) o upadłości, zapobieganiu upadłości; 4) o dopuszczalnej wysokości odsetek umownych i o lichwie pieriężnej oraz o wysokości odsetek ustawowych; 5) o umowie o pracę szczególnych kategorii pracowników, o pośrednictwie pracy i o ochronie pracy; 6) o ułatwianiu załatwiania zbiorowych między pewnymi kategorjami pracodawców i pracowników; 7) o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych; 8) o prawie górniczym i o prawie, dotyczącym nafty, innych minerałów żywiczych i gazów ziemnych; 9) o ubezpieczeniach; 10) o prawie autorskim; 11) o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych; 12) o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji; 13) o rybołówstwie; 14) z dziedziny prawa wekslowego i czekowego; 15) z dziedziny prawa handlowego.

Przepisów art. 458 i 459 Kodeksu Zobowiązań, dotyczących najmu pracy, nie stosuje się do: „1) pracowników, objętych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników („Dz. Ust. R. P.” Nr. 35, poz. 324; 2) pracowników umysłowych, objętych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 35, poz. 323); 3) pracowników, zatrudnionych na statkach morskich, oraz robotników portowych w Gdyni.

Przepisów artykułów wymienionych co do wynagrodzenia skutkiem choroby i wypadku nie stosuje się ponadto do tych pracowników, którzy podlegają

obowiązkowi ubezpieczenia, określonego ustawą z dn. 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 51, poz. 396) oraz do pracowników, objętych układami zbiorowymi”.

Nie jest zrozumiałe dla prawnika, zajmującego się stale kwestjami, związanymi ze stosowaniem umów międzynarodowych, art. VI przepisów wprowadzających, który głosi: „przepisy kodeksu zobowiązań nie naruszają postanowień umów międzynarodowych”. Bowiemy: 1) przestudjowaliśmy uważnie dany kodeks i nie znaleźliśmy w nim żadnej normy, która mogłaby naruszyć którąkolwiek z umów międzynarodowych, wiążących Polskę; 2) zawierając umowy międzynarodowe, przedstawiciele Polski starają się tak je konstruować, by nie ograniczyć swobody prawa wewnętrznego; tutaj zaś zachodzi stosunek odwrotny: polski ustawodawca ogranicza swą swobodę na rzecz nie istniejących norm umów międzynarodowych; 3) zresztą trudno byłoby wyobrazić ograniczenie przez prawo cywilne, a więc dotyczące działalności podmiotów prawa prywatnego, treści umów międzynarodowych, których podmiotami są osoby klasyczne prawa publicznego, t. j. państwa. Rzecz prosta, Państwo Polskie w niektórych traktatach zobowiązało się do wprowadzenia pewnych ustaw z zakresu prawa cywilnego (np. w myśl traktatu z Francją zapadło zobowiązanie do opracowania ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji), ale w takich umowach międzynarodowych jeszcze same przepisy prywatno-prawne, obowiązujące obywateli, się nie znajdują; 4) wogóle z reguły polskie traktaty są ustawami w formalnym, a nie materialnym sensie, gdyż praw, obowiązujących na terytorjum Polski one nie zmieniają.

Przepisy wprowadzające nadzwyczaj szczegółowo zajmują się kwestjami stosunku prawa zobowiązań do dotychczasowych dzielnicowych przepisów o zobowiązaniach i do zobowiązań, które powstały przed wejściem w życie Kodeksu Zobowiązań. Odnośne postanowienia kodeksu cechuje wielka precyzja prawnicza i trafne ujęcie.

Dla obrotu gospodarczego interesujące jest, że rozdział VII (przedostatni) przepisów wprowadzających jest poświęcony zmianom postanowień o opłatach stemplowych.

Przepisy wprowadzające również wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1934 r.

Św. Baudouin de Courtenay

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

DOCHODY I OBROTY W ŚWIELE STATYSTYKI PODATKOWEJ. — Statystyka wpływów z podatku dochodowego, wymierzanego na podstawie dochodów, deklarowanych przez płatników i następnie ustalanych przez władze skarbowe, oraz z podatku przemysłowego od obrotu dać może tylko ułamkowe pojęcie o dochodach, uzyskiwanych przez obywateli i dokonywanych przez nich obrotach handlowych, gdyż dotyczy tylko dochodów i obrotów, podlegającym podatkowi, przyczem w specyficznym ujęciu ze względu na wymogi konstrukcji samych podatków, ulegającej zresztą zmianom w szczególności. Jednak dynamika tych „podatkowych” dochodów i obrotów może dać pewien przybliżony wyraz kształtowania się ogólnych

dochodów i obrotów, i dlatego—ze wszystkimi powyższymi zastrzeżeniami—zajmiemy się krótkim przeglądem danych, dotyczących wymierzonych dochodów i obrotów dla celów podatku dochodowego i obrotowego — za lata 1928 ÷ 1931. z t. m. jeszcze zastrzeżeniem, że są to przeważnie dane nieostateczne.

Jeśli chodzi o dochody, o dochody zresztą tylko t. zw. fundowane, t. j. z pominięciem dochodów z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, to ogólne sumy ich w omawianym 4-leciu ulegały następującym zmianom (w miljn. zł):

1928	3 511	1930	3 618
1929	3 909	1931	3 245

Jak widzimy, dochód zaraz od pierwszego roku wyraźnego wystąpienia recesji konjunkturalnej spada, przyczem następują pewne znamienne przesunięcia w poszczególnych grupach dochodów według ich wysokości. Ilustruje to następujące zestawienie:

		Liczba płatników:			
		1928	1929	1930	1931
		t y s i ą c y			
O g ó ł e m:		592	653	608	589
Grupa dochodu	do	2 600	292	319	299
"	z	2 600 ÷ 3 000	56	59	54
"	z	3 000 ÷ 3 800	65	71	62
"	z	3 800 ÷ 4 400	32	35	32
"	z	4 400 ÷ 5 200	30	34	31
"	z	5 200 ÷ 6 000	21	24	23
"	z	6 000 ÷ 7 200	18	21	20
"	z	7 200 ÷ 12 000	41	47	46
"	z	12 000 ÷ 16 000	12	14	14
"	z	16 000 ÷ 20 000	7·1	8·3	8·2
"	z	20 000 ÷ 40 000	11	13	13
"	z	40 000 ÷ 80 000	3·9	4·5	3·9
"	z	80 000 i wyżej	1·8	2·1	1·8

Duża liczba płatników ubyła — zwłaszcza w 1930 r. — z grup najniższych dochodów; silnie stosunkowo zmniejsza się też liczba płatników o najwyższych dochodach. Największą może stabilizację wykazują grupy średnich dochodów z 5 200 ÷ 16 000, dokąd przechodzą też płatnicy z grup najwyższych dochodów.

Podział dochodów, podlegających opodatkowaniu, według ich źródeł oraz wahań w poszczególnych rodzajach dochodów w omawianem 4-leciu ilustruje następujące zestawienie (w miljn. z):

D o c h o d y	1928	1929	1930	1931
Z przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych	2 022·9	2 312·6	2 226·7	2 006·2
Z nieruchomości gruntowych	822·4	837·8	568·3	367·9
Z budynków	323·9	357·4	333·2	415·1
Z zajęć zawodowych i zatrudnień zarobkowych	188·3	220·0	239·4	251·8
Z kapitałów pieniężnych i praw majątkowych	70·0	85·0	102·4	114·0
Z nadzwyczajnego wyřębu lasu	20·4	27·4	28·4	21·9
Z tanjem	7·4	8·9	9·0	8·5
Z innych źródeł	55·3	60·2	60·8	59·8

Uderza w tem zestawieniu ogromny spadek dochodów z nieruchomości gruntowych, związany z katastrofalną sytuacją w zakresie rentowności rolnictwa, stosunkowo łagodny spadek do-

chodów przemysłu i handlu oraz wzrost dochodów z budynków, zajęć zawodowych oraz kapitałów.

Przechodząc do obrotów, przedewszystkiem wskazać należy na spadek liczby płatników podatku obrotowego i jeszcze silniejszy spadek sumy obrotu, jak to ilustruje następujące zestawienie:

	Płatnicy podatku	Kwoty obrotu
1928	601 773	25 141
1929	597 562	25 396
1930	589 830	21 728
1931	572 705	17 742

Ten szybszy spadek kwot obrotu niż liczby płatników wskazuje na zmniejszanie się obrotów u poszczególnych płatników, co potwierdza zestawienie kwot obrotu na 1 płatnika podatku obrotowego (w tys. z):

1928	41·8
1929	42·5
1930	36·8
1931	31·0

Większa część obrotu, podlegającego opodatkowaniu, dotyczy handlu, w przedsiębiorstwach handlowych koncentruje się mianowicie mniej więcej 3/5 obrotu, ustalonego przy wymiarze podatku obrotowego. Liczba przedsiębiorstw handlowych przez lata 1928 i 1929 była prawie jednakowa, kurczy się dopiero od 1930 r. i odrazu dość znacząco; znacznie szybciej niż liczba przedsiębiorstw zmniejsza się ogólna kwota obrotu, dzięki temu że zmniejszają się obroty poszczególnych przedsiębiorstw. Zmiany powyższe ilustruje następujące zestawienie:

	1928	1929	1930	1931
Liczba przedsiębiorstw	446 247	446 407	421 782	421 390
Kwota obrotu — miljn. z	15 080	15 059	12 571	10 419
Obrót 1 przedsiębiorstwa — tys. z	33·8	33·7	29·4	24·7

Jeśli chodzi o obroty przemysłu, to tu widzimy analogiczne jak w handlu zjawisko kurczenia się przeciętnych obrotów jednostkowych od 1930 r., jednak liczba przedsiębiorstw, których obrót podlega podatkowi, po spadku w 1929 r. — w 1930 r. znacznie podnosi się i dopiero w 1931 r. powraca do poziomu z 1929 r.; kwota ogólna obrotu stale spada, lecz stosunkowo słabiej niż w zakresie handlu. Potwierdzają to liczby następujące.

	1928	1929	1930	1931
Liczba przedsiębiorstw	134 392	129 141	139 374	128 011
Kwota obrotu — miljn. z	9 799	10 058	8 880	7 075
Obrót 1 przedsiębiorstwa — tys. z	72·9	77·9	63·7	55·3

GÓRNICTW O I PRZEMYSŁ

GÓRNICTW O WĘGŁOWE

PRZEMYSŁ WĘGŁOWY WE WRZEŚNIU 1933 R. — Wydobyte węgla we wrześniu 1933 r. przedstawiało się następująco:

Wydobyte węgla kamiennego — we wrześniu 1933 r.

Tabl. 1

Rejony węglowe	Wrzesień		Styczeń ÷ wrzesień			
	1 9 3 3		1 9 3 3		1 9 3 2	
	tonn	1913=100	tonn	1913=100	tonn	
Śląski	1 758 753	65·58	13 813 276	57·23	15 656 682	
przec. dzienna	67 644	62 64	61 392	56 85	69 585	
Dąbrowski	495 524	87·20	3 841 927	75 17	3 807 712	
przec. dzienna	19 059	82 45	17 075	73 87	16 923	
Krakowski	170 439	103 78	1 201 424	81 28	1 307 851	
przec. dzienna	6 555	99 12	5 340	80 75	5 813	
Ogółem:	2 424 716	71 02	18 856 627	61 37	20 772 245	
przec. dzienna	93 258	67 71	83 807	60 85	92 321	

Wzrost (+), względnie spadek (—) wydobycia we wrześniu w porównaniu z sierpniem r. b. oraz wrześniem 1932 r. wykazuje poniższe zestawienie:

Rejony	W stosunku:			
	do sierpnia 1933 r.		do września 1932 r.	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	+ 152 736	9 51	— 7 026	0 40
Dąbrowski	+ 38 282	8 37	+ 19 836	4 17
Krakowski	+ 33 165	24 16	+ 13 278	8 45
Ogółem:	+ 224 183	10 19	+ 26 088	1 09

Wydobyte węgla kamiennego we wrześniu w porównaniu z analogicznym miesiącem r. ub. wzrosło o 26 088 t, względnie o 1 09%, a w porównaniu z sierpniem 1933 r., pod wpływem czynników natury sezonowej, wzrosło o 224 183 t, względnie o 10 19%. W ciągu okresu styczeń ÷ wrzesień 1933 r. wydobyto węgla kamiennego 18 856 627 t — wobec 20 772 245 t w analogicznym okresie 1932 r., czyli o 1 915 618 t, względnie o 9 22% mniej.

Wzrost zbytu ogólnego we wrześniu w porównaniu z sierpniem wyniósł 230 289 t, głównie wskutek zwiększenia się zapotrzebowania rynku krajowego, gdyż eksport tylko nieznacznie wzrósł. W ten sposób udział zbytu krajowego w zbyciu ogólnym wzrósł we wrześniu do 63 26%, a eksportu zmalał do 36 74% (odpowiednie liczby w sierpniu r. b. wynosiły 60 23% i 39 77%).

Wzrost (+) wzgl. spadek (—) zbytu krajowego oraz eksportu w miesiącu wrześniu w porównaniu z sierpniem r. b. ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	+ 115 204	13.65	+ 51 612	7.73
Dąbrowski	+ 35 765	13.58	+ 8 177	5.67
Krakowski	+ 19 751	16.01	— 230	33.58
Ogółem: +	170 730	13.87	+ 59 559	7.33

Zbyt węgla kamiennego w Kraju — we wrześniu 1933 r.

Tablica II

Rodzaj odbiorców	Wrzesień 1933		Styczeń ÷ wrzesień			
	tonn	%	1933		1932	
			tonn	%	tonn	%
I.—Przemysł						
Hutniczy:						
żelazny	83 120	693 847	6.64	556 377	5.07	
innych metali	29 354	266 691	2.55	328 875	2.99	
Koksiarnie	140 787	1 150 089	11.00	1 079 550	9.83	
Brykociarnie	17 982	139 523	1.34	150 832	1.37	
Gazownie	19 798	191 764	1.83	206 359	1.88	
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie nie mające węgla własnego ¹⁾	2 655	23 350	0.22	15 282	0.14	
Naftowy	6 821	55 109	0.53	54 373	0.50	
Solny	9 855	71 380	0.68	87 375	0.80	
Cementowy, ceramiczny oraz ceglaniarski i wapienniki	62 964	399 705	3.82	394 841	3.60	
Obróbczy (metalowy i inny)	8 563	64 635	0.62	67 055	0.61	
Chemiczny	24 193	217 906	2.08	253 998	2.31	
Garbarski i przetworów zwierzęcych	3 322	21 467	0.21	21 459	0.20	
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny i gorzelnie)	41 278	349 337	3.34	418 596	3.81	
Cukrowniczy	47 318	217 325	2.08	260 970	2.38	
Papierniczy	28 753	202 348	1.94	190 371	1.73	
Włókienniczy	69 737	507 516	4.86	463 534	4.22	
Inne gałęzie przemysłu	120 327	941 047	9.00	933 592	8.50	
Razem przemysł¹⁾:	716 827	5 513 039	52.74	5 483 439	49.94	
II.—Inni odbiorcy						
Koleje żelazne	243 129	1 989 700	19.03	2 259 945	20.58	
Żegluga	3 192	14 123	0.13	9 050	0.08	
Instytucje miejsk. (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne, oprócz gazowni)	42 552	279 403	2.67	306 891	2.80	
Wojskowość	44 484	231 627	2.22	254 734	2.32	
Instytucje państw.	17 192	91 497	0.88	87 618	0.80	
Opał domowy ²⁾	156 518	1 163 272	11.13	1 279 460	11.65	
Pośrednicy	177 757	1 170 778	11.20	1 299 397	11.83	
Razem inni odbiorcy²⁾:	684 824	4 940 400	47.26	5 497 095	50.06	
Ogółem w kraju:	1 401 651	10 453 439	100.00	10 980 534	100.00	

Jak widać z tablicy II, wzrost zbytu krajowego dotyczył wszystkich grup odbiorców, jednak nierównomiernie. Stosunkowo najsilniej wzrósł odbiór węgla na cele opał domowego, wskutek raptownego spadku temperatury i niewielkich zapasów

¹⁾ Bez zużycia na cele techniczne kopalni

²⁾ Bez zużycia na deputaty.

na rynku. Również, chociaż w znacznie mniejszym stopniu wzrósł odbiór węgla ze strony przemysłu. Dostawy węgla dla kolei żelaznych tylko nieznacznie przewyższyły poziom poprzedniego miesiąca. Co się tyczy poszczególnych gałęzi przemysłu, to wzrost zapotrzebowanie przemysłu hutniczo-żelaznego, a w mniejszej mierze koksowego i brykietowego. Poza tem zwiększyło się zapotrzebowanie gazowni oraz rolnictwa łącznie z jego przemysłem przetwórczym, podczas gdy inne gałęzie przemysłu nie wykazują we wrześniu poważniejszych odchyśleń od poziomu sierpnia.

Zbyt węgla na cele przemysłowe we wrześniu wyniósł 716 827 t wobec 664 161 t w sierpniu, a zatem wzrósł o 52 666 t, względnie o 7.93%. W jeszcze silniejszym stopniu wzrósł odbiór węgla przez „innych odbiorców” i wyniósł we wrześniu r. b. 684 824 t — wobec 566 760 t w sierpniu, a zatem o 118 064 t, względnie o 20.83% więcej. Cały zbyt krajowy we wrześniu wyniósł 1 401 651 t — wobec 1 230 921 t w sierpniu, czyli wzrósł o 170 730 t, względnie o 13.87%.

Eksport węgla kamiennego — we wrześniu 1933 r.

Tablica III

KRAJE	Sierpień 1933		Styczeń ÷ wrzesień			
	tonn	%	1933		1932	
			tonn	%	tonn	%
I.—Rynki środkowo-europejskie						
Austria	156 949	887 059	13.35	1 466 763	19.85	
Węgry	125 585	731 202	11.01	1 025 670	13.88	
Czechosłowacja	1 090	3 615	0.05	11 480	0.16	
Niemcy	30 180	152 006	2.29	423 445	5.73	
	94	236	—	6 168	0.08	
II.—Rynki skandynawskie						
Szwecja	388 566	3 098 041	46.64	3 791 923	51.32	
Norwegia	206 595	1 584 463	23.85	1 856 511	25.13	
Dania	35 678	642 021	9.67	648 203	8.77	
Islandia	52 891	561 234	8.45	988 614	13.38	
Finlandia	1 575	25 233	0.38	20 981	0.28	
	61 827	285 090	4.29	277 614	3.76	
III.—Rynki bałtyckie						
Łotwa	21 915	79 805	1.20	148 447	2.01	
Litwa	20 735	67 095	1.01	85 118	1.15	
Kłajpeda	—	770	0.01	31 936	0.43	
Estonia	—	1 555	0.02	20 994	0.29	
	1 180	10 385	0.16	10 359	0.14	
IV.—Rynki zachodnio-europejskie						
Francja	160 846	1 243 939	18.73	832 409	11.26	
Belgia	75 076	649 987	9.78	523 611	7.09	
Irlandia	13 765	135 993	2.05	115 204	1.56	
Holandia	46 145	295 320	4.45	27 540	0.37	
Szwajcaria	14 095	78 410	1.18	83 214	1.12	
	11 765	84 229	1.27	82 640	1.12	
V.—Rynki południowo-europejskie						
Włochy	77 535	772 131	11.62	665 533	9.01	
Jugosławia	72 610	705 089	10.61	632 343	8.56	
Rumunia	935	3 470	0.0	15 125	0.20	
Grecja	515	4 402	0.07	18 065	0.25	
	3 475	59 170	0.89	—	—	
VI.—Rynki pozaeuropejskie						
Algier	9 185	117 638	1.77	84 610	1.14	
Egipt	9 185	96 613	1.45	57 705	0.78	
Argentyna	—	15 120	0.23	2 750	0.04	
Turcja	—	4 560	0.07	18 600	0.25	
	—	1 345	0.02	5 555	0.07	
VII.—Węgiel okrętowy						
	28 853	240 559	3.62	216 457	2.93	
Razem zagran.:	843 849	6 439 172	96.93	7 206 142	97.52	
VIII.—W. M. Gdańsk						
	28 440	203 860	3.07	183 097	2.48	
Ogółem:	872 289	6 643 032	100.00	7 389 239	100.00	

Zbyt krajowy w okresie 9 miesięcy r. b. wyniósł 10 453 439 t — wobec 10 980 534 t w analogicznym okresie 1932 r., a zatem spadł o 527 095 t, względnie o 4.80%.

Jak ilustruje tablica III, eksport węgla we wrześniu w porównaniu z sierpniem nieco wzrósł, głównie wskutek zwiększenia się wysyłek do Austrii i do krajów skandynawskich, podczas gdy wywóz do innych krajów nieznacznie zmalał, względnie utrzymał się na poziomie poprzedniego miesiąca. Ogółem wyeksportowano we wrześniu 918 646 t — wobec 872 289 t w sierpniu, a zatem o 46 357 t, względnie o 5·31% więcej.

W okresie styczeń—wrzesień 1933 r. eksport wynosił 6 643 032 t, wobec 7 389 239 t w analogicznym okresie 1932 r., a zatem spadł o 746 207 t, względnie o 10·10%.

Całkowity obrót węgla, koksu i brykietów we wrześniu 1933 r. podaje tablica IV, z której widać w porównaniu z danymi za poprzednie miesiące, że zapasy węgla na zwalach kopalnianych nieznacznie spadły i wynosiły z końcem miesiąca 2 037 386 t.

Obrót węgla kamiennego i brunatnego, Koksu oraz brykietów — we wrześniu 1933 r.
(w tonnach)

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie (produkcja)	Do dyspozycji ¹⁾	R O Z C H O D								Pozostałość na zwalach na następ. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem		
				W kraju	Zagranicę	Razem	Cele własne	Deputaty robot. urzęd.	Razem			
W ę g i e l k a m i e n n y												
Śląski	1 627 542	1 758 753	3 378 762	959 337	719 479	1 678 816	121 918	20 644	2 427	144 989	1 823 805	1 554 957
Dąbrowski	422 862	495 524	917 493	299 113	152 355	451 468	37 673	7 797	1 139	46 609	498 077	419 416
Krakowski	61 643	170 439	232 082	143 201	455	143 656	21 893	3 161	359	25 413	169 069	63 013
Ogółem:	2 112 047	2 424 716	4 528 337	1 401 651	872 289	2 273 940	181 484	31 602	3 925	217 011	2 490 951	2 037 386
W ę g i e l b r u n a t n y												
Zawiercki	—	1 418	1 448	1 256	—	1 256	150	40	2	192	1 448	—
Wschodnio-małop. Poznańsko-pomorski	207	205	412	126	—	126	19	—	—	19	145	267
Ogółem:	928	2 425	3 365	1 941	—	1 941	259	40	12	311	2 252	1 113
K o k s												
Śląski	386 088	100 841	486 929	86 813	30 894	117 707	44	—	—	44	117 751	369 178
B r y k i e t y												
Śląski	1 416	18 536	19 952	17 957	1 045	19 002	126	—	3	129	19 131	821

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników wzrosła o 251 (0·36%), wynosząc 70 769.

Przeciętne wydobycie węgla na jedną robotniko-dniówkę wzrosło i wynosiło we wrześniu: w rej. śląskim 1 859 kg wobec 1 785 kg w sierpniu, w rej. dąbrowskim 1 281 kg wobec 1 238 kg i w rej. krakowskim 1 314 kg wobec 1 191 kg, przeciętnie dla całego Państwa 1 658 kg wobec 1 590 kg w poprzednim miesiącu, czyli wzrosło o 68 kg.

Przeciętny zarobek w gotówce dorosłego mężczyzny na 1 dniówkę odrobioną nie uległ poważnym zmianom i wynosił: w rej. śląskim we wrześniu zł 8·43 wobec zł 8·42 w sierpniu, w rej. krakowskim zł 6·22 wobec zł 6·18, natomiast w rej. dąbrowskim pozostał na tym samym poziomie.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny wzrósł z powodu większej liczby dniówek odrobionych i wynosił: w rej. śląskim zł 199·98 we wrześniu wobec zł 187·50 w sierpniu, w rej. dąbrowskim zł 150·94 wobec zł 147·77 i w rej. krakowskim zł 143·38 wobec zł 132·57 w poprzednim miesiącu.

Przeciętny miesięczny koszt utrzymania rodziny robotniczej, składającej się z 4 osób, chociaż niejednolicie dla rejonów obliczany, wynosił we wrześniu dla rej. śląskiego zł 145·64 wobec zł 146·99 w sierpniu i dla rej. dąbrowskiego zł 108·18 wobec zł 115·51.

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W LISTOPADZIE 1933 R. przedstawiał się — według danych tymczasowych — następująco (w tys. tonn):

K r a j e	L i s t o p a d		Paź-dzie-nik	L i s t o - p a d	Wzrost (+) lub spadek (-) w stos. do październ. 1933
	1930	1931 1932			
Rynki środkowo-europejskie	339	289 133	205	179	— 26
Austria	224	231 102	163	144	— 19
Węgry	49	3 1	1	1	—
Czechosłowacja	66	54 30	41	34	— 7
Niemcy	—	1 —	—	—	—

Z powodu sezonowego wzrostu zapotrzebowania węgla kamiennego na rynkach krajowym i zagranicznych wydobywanie węgla kamiennego we wrześniu wzrosło, co wywołało zwiększenie się liczby wszystkich dniówek odrobionych do 1 488 959, czyli o 89 831, t. j. o 6·42%. W tej liczbie wzrosła liczba dniówek zwykłych odrobionych do 1 466 115, t. j. o 92 510 (6·73%), natomiast liczba dniówek nadliczbowych spadła o 2 679 do 22 844, stanowiąc 1·56% liczby zwykłych dniówek odrobionych.

Liczba wszystkich dniówek opuszczonych we wrześniu spadła o 86 002 (18·70%) i wynosiła 373 872, co stanowi 25·50% zwykłych dniówek odrobionych. Do zmniejszenia się liczby tych dniówek przyczynił się spadek liczby świętówek o 86 685 (26·67%), która wynosiła 238 304, co stanowi 16·25% zwykłych dniówek odrobionych.

Rynki skandynawskie	504	759 556	406	482	+ 76
Szwecja	226	387 313	225	268	+ 43
Norwegia	58	95 80	73	62	— 11
Dania	151	228 126	65	65	—
Islandja	5	5 1	2	4	+ 2
Finlandja	64	44 36	41	83	+ 42
Rynki bałtyckie	45	87 15	19	8	— 11
Łotwa	32	59 12	16	6	— 10
Litwa	11	8 2	—	—	—
Kłajpeda	1	8 —	—	—	—
Estonja	1	12 1	3	2	— 1
Rynki zachodnio-europejskie	120	74 159	169	206	+ 37
Francja	102	58 87	94	98	+ 4
Belgia	5	— 16	23	13	— 10
Irlandja	—	— 40	40	72	+ 32
Holandja	1	5 10	7	19	+ 12
Szwajcaria	12	11 6	5	4	— 1
Rynki południowo-europejskie	37	89 70	150	82	— 68
Włochy	27	74 62	127	68	— 59
Jugosławia	5	13 5	8	3	— 5
Rumunia	5	2 3	1	5	+ 4
Grecja	—	— —	14	6	— 8
Rynki pozaeuropejskie	—	1 7	19	35	+ 16
Algier	—	1 —	14	15	+ 1
Egipt	—	— —	—	7	+ 7
Turcja	—	— —	5	4	— 1
Gibraltar	—	— —	—	9	+ 9
Argentyna	—	— 7	—	—	—
Węgiel okrętowy	83	61 28	24	29	+ 5
Razem zagranicę:	1 128	1 360 968	992	1 021	+ 29
W. M. Gdańsk	25	30 27	30	27	— 3
Ogółem:	1 153	1 390 995	1 022	1 048	+ 26

¹⁾ Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń oraz obrotu między kopalniami.

Przeładunek wę- gla w portach:						
w Gdańsku	517	558	418	319	359	+ 40
w Gdyni	246	435	439	448	479	+ 31
Razem:	763	993	857	697	838	+ 71

Ekspert węgla kamiennego w listopadzie pomimo mniejszej o 1 liczby dni roboczych (25) niż w październiku, wzrósł o 26 tys. t i wynosił 1 048 tys. t. Wzrost wywozu dotyczył obu rejonów eksportujących, przyczem z rej. śląskiego wywieziono 871 tys. t, t. j. o 17 tys. t więcej, a z rej. dąbrowskiego 177 tys. t, t. j. o 9 tys. t więcej niż w październiku.

Z powyżej wymienionych ilości wywieziono na rynki środkowo-europejskie 179 tys. t, t. j. o 26 tys. t mniej, przyczem spadek eksportu dotyczył zarówno Austrii, jak i Czechosłowacji. Wywóz na rynki skandynawskie wzrósł o 76 tys. t i wynosił 482 tys. t, przyczem wzrosły wysyłki do wszystkich krajów tej grupy rynków, prócz Norwegii, do której eksport spadł dość znacznie, co pozostaje w związku z ograniczeniem importu polskiego węgla w następstwie wykonywania umowy handlowej brytyjsko-norweskiej. Ekspert na rynki bałtyckie kształtował się niepomysłnie, jedyny bowiem poważniejszy odbiorca—Łotwa—ogranicza wywóz polskiego węgla na korzyść węgla angielskiego. Wywóz na rynki zachodnio-europejskie wzrósł o 37 tys. t i wynosił 206 tys. t, przyczem wzrosły wysyłki do Irlandii, Holandii i Francji, spadły natomiast do Belgii i Szwajcarii. Spadek eksportu do Belgii tłumaczy się wprowadzeniem cła na węgiel obcego pochodzenia. Ekspert na rynki południowo-europejskie spadł o 68 tys. t, głównie wskutek zmniejszenia się wysyłek do Włoch w wyniku braku odpowiedniego tonnażu i niekorzystnie kształtujących się stawek frachtowych do portów tego kraju. Ekspert na rynki pozaeuropejskie wzrósł o 16 tys. t i wynosił 35 tys. t. Ilość wywiezionego węgla okrętowego wzrosła o 5 tys. t i wynosiła 29 tys. t. Wywóz do W. M. Gdańska spadł o 3 tys. t i wynosił 27 tys. t.

Udział poszczególnych rynków w ogólnym eksporcie w listopadzie w porównaniu z październikiem przedstawiał się następująco (w %):

	Paź- dziernik	Listopad
Rynki środkowo-europejskie	20'06	17'08
" skandynawskie	39'72	45'99
" bałtyckie	1'86	0'76
" zachodnio-europejskie	16'54	19'66
" południowo-europejskie	14'68	7'82
" pozaeuropejskie	1'86	3'34
Węgiel okrętowy	2'35	2'77
W. M. Gdańsk	2'93	2'58

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego zagranicę wynosiła w listopadzie przy 25 dniach roboczych ok. 42 tys. t, a zatem wzrosła w porównaniu z październikiem o ok. 3 tys. t. Wysyłka ta wynosiła z rej. śląskiego ok. 35 tys. t, a z rej. dąbrowskiego ok. 7 tys. t.

Przeładunek w portach w listopadzie wzrósł o 71 tys. t i wynosił 838 tys. t, przyczem przeładunek w Gdańsku wynosił 359 tys. t, t. j. o 40 tys. t więcej, a w Gdyni 479 tys. t, t. j. o 31 tys. t więcej w porównaniu z październikiem.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

NOWE DOWIERCENIE W BITKOWIE. — W końcu listopada r. b. nawiercono w otworze świdrowym Nr. IX kopalni „Ludwik” w Bitkowie w głęb. 1 403 m trzeci horyzont produktywny o początkowej wydajności 12 t ropy na dobę i 6 m³ gazolinowych gazów na minutę. Wiercenie nie zostało jeszcze zakończone, a sam pokład tylko zdrażnięty. Niewiadomo zatem, na jak wysokim poziomie ustali się produkcja po dalszym pogłębieniu. Należy jednak przypuszczać, że nawiercony horyzont będzie niemniej wydajny niż dwa poprzednie. Jeden bowiem z nich wyprodukował z głęb. 1 309 m 2 320 t, drugi z głęb. 1 354 m 3 750 t, t. j. blisko dwukrotnie więcej, niż wynosi miesięczna produkcja okręgu stanisławowskiego.

Otwór znajduje się na północnym stoku działu bitkowskiego, opodal jaru, stanowiącego południową granicę bitkowskiej łuski gazów suchych.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

ZJAZD IZB ROLNICZYCH, POŚWIĘCONY ORGANIZACJI DZIAŁÓW EKONOMICZNYCH.

Obrona interesów gospodarczych rolnictwa jest jedną z najważniejszych dziedzin w działalności izb rolniczych. Jest ona zarazem jedną z najtrudniejszych czynności samorządu rolniczego. Cała planowość, a w konsekwencji skuteczność działania w omawianym kierunku, zależy nie tylko od rozporządzalnych środków działania, ale przede wszystkim od trafnej analizy potrzeb „bronionych” gałęzi wytwórczości, od badań nad przydatnością środków, których zastosowanie zmierzać ma do ich zaspokojenia, od zastosowania słusznej metody przy użyciu wybranych środków.

Powyższe imponderabilia polityki gospodarczej rolnictwa są bardzo skomplikowane, zróżniczkowane i mało zbadane. Pod tym względem zadania izb rolniczych są znacznie cięższe od zadań samorządu przemysłowego, rozporządzającego przedmiotem analizy skoncentrowanym i ujawnionym.

Większa szczupłość aparatu personalnego i finansowego izb rolniczych, przy o wiele bardziej, jak zaznaczono, skomplikowanej i trudniejszej roli — wymagać będzie szczególnej rozwagi, przemyślenia i zajęcia jak najbardziej racjonalnej postawy przy oddziaływaniu na układ stosunków gospodarczych, a to celem uchwycenia możliwie najważniejszych jego momentów, jeśli już warunki nie pozwolą na wszechstronną w tym zakresie działalność.

Uwagi te przemawiają przede wszystkim za tem, aby w chronologii prac izbowych w zakresie polityki gospodarczej pierwszy poświęcony został przede wszystkim gruntownemu zbadaniu potrzeb rolnictwa. Należy przez to rozumieć, że poszczególne izby winnyby przede wszystkim zbadać strukturę pro-

dukcji i obrotu rolnictwa na terenie swojej działalności, ustalić stopień ważności poszczególnych czynników, warunkujących czysty dochód rolniczy, oraz przeprowadzić dobór metod oddziaływania na kształtowanie się powyższych czynników w kierunku zwiększenia tego dochodu.

Chodzi więc o konstrukcję pewnego racjonalnego programu w zakresie polityki gospodarczej, o własne oblicze polityczno-gospodarcze izby. Pozwoli ono izbie na zajęcie racjonalnej postawy bez każdorazowych żmudnych badań wobec większości projektowanych norm gospodarczych, w stosunku do których zajęcie stanowiska przez izbę będzie konieczne, bądź wskazane. Pozwoli ono zarazem na wszczęcie samodzielnych prac izby, zmierzających do normowania życia rolniczego na terenie własnym, na skoordynowanie w tym zakresie prac we wszystkich działach i agendach izby.

Powyższa teza była tezą wyjściową obrad zjazdu delegatów izb rolniczych w dn. 21 i 22 listopada r. b., odbytego w Warszawie pod przewodnictwem P. Dyrektora Leśniewskiego, a zwołanego przez Związek Izby i Organizacji Rolniczych w celu narządzenia zakresu i metod pracy działów ekonomicznych w izbach, poza tem dla sprecyzowania metod współpracy izb ze Związkiem Izby i Organizacji Rolniczych w zakresie polityki ekonomicznej. Referaty, wygłoszone na powyższym zjeździe przez PP.: Gościckiego, Ponikowskiego, Miklaszewskiego, Gryziewicza, Głębowicza i Zarzyckiego, łącznie z głosami w dyskusji, dały obszerny materiał, który posłuży za podstawę w doborze metod pracy i współpracy izb w omawianym zakresie.

Z pośród ważniejszych wskazań, wysuniętych przez zjazd, należy wymienić następujące:

W zakresie zagadnień polityki gospodarczej izby winny oprzeć

reę głównie na ocenie momentów i potrzeb gospodarczych o charakterze lokalnym (okręgu izby), bądź też o charakterze szerszym — regionalno gospodarczym.

Natomiast przy ustalaniu opinii izby w zakresie kwestyj gospodarczych o charakterze i znaczeniu ogólnopństwowym dążyć należy do możliwie jak najściślejszego scharmonizowania i uzgodnienia stanowiska całego samorządu rolniczego za pośrednictwem Związku Izb i Organizacji Rolniczych R. P., co zapewnić może większy wpływ i walor odnośnych opinii wobec władz państwowych.

Dla celów informacyjnych oraz dla prac sprawozdawczych izb rolniczych w zakresie stosunków gospodarczych swoich okręgów (dla użytku zarówno instytucji i władz centralnych, jak i organów samej izby) konieczne jest posiadanie pewnej liczby korespondentów i placówek informacyjnych na terenie — w pierwszym rzędzie z pośród działaczy izb rolniczych (radców izby, kooptowanych członków komisji i t. d.) oraz lokalnych instytucji rolniczych, związanych w swojej działalności z izbą (zakładów doświadczalnych, stacji ochrony roślin, szkół rolniczych i t. p.). Należy przytem kłaść główny nacisk nie na ilość, lecz na jakość i sprawność powyższego aparatu informacyjnego gospodarczego.

Należy unikać starannie wszelkiego dublowania przez izby prac statystycznych, już prowadzonych, lecz raczej dążyć do wykorzystania prac Głównego Urzędu Statystycznego i innych instytucji oraz wejść w kontakt z temi instytucjami w celu wzajemnego współdziałania i ewentualnego wcześniejszego wykorzystywania niektórych danych dla prac samorządu rolniczego.

Celem zapewnienia jednolitego kierunku działalności i wystąpieniom izby rolniczej w dziedzinie polityki rolniczo-gospodarczej winien dział ekonomiczny izby mieć zapewniony wpływ we wszystkich sprawach wydziałów fachowych, wchodzących bezpośrednio lub pośrednio w zakres polityki rolniczo-gospodarczej.

W szczególności specjalna uwaga winna być zwrócona na udział reprezentantów izby we wszelkich lokalnych instytucjach i organach opiniodawczych, regulujących poszczególne zagadnienia życia gospodarczego danego terenu (np. rady dyrekcyjne kolejowe, giełdy mięsne, giełdy zbożowe, kasy targowe, komisje notowań cen, komisje szacunkowe, komisje odwoławcze w sprawach podatkowych, komitety doradcze przy organach samorządu terytorjalnego i t. d.).

Wskazana jest ścisła współpraca izby z miejscowymi organizacjami społeczno-rolniczymi, związkami zawodowymi producentów poszczególnych gałęzi, organizacjami przemysłu rolnego organizacjami spółdzielczymi i t. d.

Celem pogłębienia prac w pewnych dziedzinach polityki rolniczo-gospodarczej może być zależnie od warunków lokalnych wskazane przeprowadzenie pewnego rodzaju podziału pracy w zakresie poszczególnych zagadnień ekonomicznych i wykorzystanie przez izby rolnicze współpracy miejscowych organizacji. Izba rolnicza może niejednokrotnie opierać formułowanie swej opinii i wniosków w różnych zagadnieniach ekonomicznych na danych, materiałach i opiniach, zaczerpniętych od miejscowych społecznych organizacji i instytucji rolniczych.

Celem utrzymania jak najściślejszej łączności prac gospodarczych izby ze społeczeństwem rolniczym na prowincji oraz dla należytego wyczuwania i uwzględniania przez izbę potrzeb gospodarczych wsi na terenie lokalnym poszczególnych powiatów i t. p. — jest nader wskazany stały kontakt działu ekonomicznego izby ze społecznymi organizacjami rolniczymi, posiadającymi rozbudowany aparat organizacyjny na prowincji (towarzystwa powiatowe, kółka rolnicze, związki spółdzielni i t. d.), oraz ewentualnie także poprzez stworzone w tym celu kolegialne organa lokalne (powiatowe komisje rolne i t. p.), składające się z przedstawicieli miejscowych organizacji społeczno-

rolniczych samorządu powiatowego, radców i instruktorów izb rolniczych i t. p.

W zakresie organizowania życia gospodarczego miejscowego rolnictwa wskazane jest stosowanie m. in. następujących metod:

1) w dziedzinie produkcji: w zakresie obniżenia kosztów produkcji — zwrócenie uwagi na zagadnienie obciążenia podatkowego miejscowego rolnictwa na rzecz samorządu terytorjalnego i t. d., na problem zaopatrzenia miejscowych warsztatów w potrzebne środki produkcji po możliwie niższych cenach, współpraca działu ekonomicznego izby przy powoływaniu związków branżowych producentów, zagadnienia regionalizacji i produkcji, dostosowywania do wymagań konsumpcji i t. d.:

2) w zakresie wymiany: opracowanie wniosków co do organizacji miejscowego rynku rolnego, utrzymanie kontaktu z działalnością miejscowych giełd artykułów rolniczych, kas targowych i t. d., ewentualnie współpraca nad zagadnieniem standaryzacji artykułów rolniczych, ujednoczenie zwyczajów w dziedzinie handlu rolniczego, współpraca nad właściwym rozwiązaniem problemu obsługi informacyjnej producentów na terenie działalności izby, np. większa popularyzacja danych komisji notowań cen w okręgu izby i t. p.;

3) w zakresie spraw kredytowych i finansowo-rolnych wskazane jest utrzymanie stałego kontaktu z działalnością komitetów finansowo-rolnych i opracowanie ewent. opinii w zakresie zagadnień, dotyczących miejscowych stosunków gospodarczych dla użytku tych komitetów i t. p.; ważne jest również utrzymanie kontaktu i posiadanie dokładnych informacji przez działy ekonomiczne izb o funkcjonowaniu instytucji kredytowych, spółdzielni, kas komunalnych i t. p. w okręgu izby.

W zakresie organizowania zbytu rola izb rolniczych ograniczać się winna jedynie do współdziałania przy rozwiązywaniu tego problemu, i to głównie w formie utrzymania kontaktu z organami, powołanymi do regulowania obrotu artykułami rolniczymi na zasadzie odpowiednich ustaw i rozporządzeń (giełdy, kasy targowe, komisje notowań i t. p.), oraz do ewentualnego współdziałania przy ustalaniu ogólnego programu działalności w zakresie organizacji zbytu na terenie województwa i t. d. Natomiast bezpośrednio organizowanie placówek handlowo-rolniczych, zakup udziałów, prowadzenie propagandy w tym zakresie wśród miejscowych rolników nie jest zadaniem izby i powinno być objęte zakresem działalności dobrowolnych organizacji rolniczych.

Ważny jest odpowiedni dobór składu komisji ekonomicznej izby oraz wykorzystanie przy kooptacji członków znawców poszczególnych działów życia rolniczego w okręgu izby — tak, aby komisja ekonomiczna mogła w możliwie dużym stopniu ogniskować w sobie myśl i opinię gospodarczo-rolniczą na terenie miejscowego społeczeństwa.

Prace i obrady komisji winny być prowadzone z reguły:

a) na podstawie konkretnych referatów i wniosków, przygotowanych w danej sprawie przez kierownika działu ekonomicznego, oraz

b) z wykorzystaniem przy opracowaniu i referowaniu poszczególnych zagadnień czynnika społecznego (radców i kooptowanych członków komisji ekonomicznej).

Wskazane jest tworzenie komisji ekonomicznych o składzie niezbyt licznym, natomiast możliwie kompetentnym i zdolnym do częstszego i łatwiejszego powoływania dla opinjowania poszczególnych spraw, a nawet bardziej systematycznej współpracy poszczególnych członków z działem ekonomicznym biura izby.

Celem należytego wykonania drugiego z przytoczonych wskazań, dotyczących ujmowania wspólnego i uzgodnionego stanowiska przez cały samorząd rolniczy, na zjeździe przyjęto zasadę prac komisyjnych, z udziałem przedstawicieli poszczególnych rejonów rolniczych: zachodniego, centralnego, południowego

i północno-wschodniego, przyczem przedstawiciele tych delegowań będą do poszczególnych komisji zainteresowane izby rolnicze. Narazie przewidziane zostały następujące komisje: kredytowa, podatkowa, ubezpieczeń socjalnych, komunikacyjna, przemysłu rolnego, dla spraw surowców krajowych, obrotu artykułów roślinnych, obrotu artykułów zwierzęcych, środków produkcji i konsumpcji rolniczej pochodzenia przemysłowego, oraz traktatowa.

O. R.

PIERWSZE ZEBRANIE RADY GOSPODARKI DRZEWNEJ. — W dn. 30/XI r. b. odbyło się w Ministerstwie Rolnictwa i Ref. Roln. pierwsze zebranie Rady Gospodarki Drzewnej. Zgodnie ze statutem Rady, zatwierdzonym przez Panów Ministrów: Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Przemysłu i Handlu, Rada Gospodarki Drzewnej powołana została do reprezentowania całości interesów drzewnictwa (produkcji leśnej oraz przemysłu i handlu drzewnego). Statutowe kompetencje Rady są zakreszone bardzo szeroko, stwarzając obszerny zakres dla współpracy sfer drzewnych z zainteresowanymi Ministerstwami. Tak więc Rada Gospodarki Drzewnej ustala stanowiska zainteresowanych czynników w zakresie polityki leśnej i drzewnej, w sprawach międzynarodowych porozumień, opracowuje względnie opiniuje projekty, dotyczące zasad polityki eksportowej, współdziała nad zorganizowaniem wywozu surowców i półfabrykatów drzewnych oraz opiniuje na życzenie zainteresowanych Ministerstw projekty ustawodawcze z dziedziny polityki leśnej i drzewnej.

W skład Rady Gospodarki Drzewnej wchodzi wszystkie czynniki, związane z pracą w dziedzinie produkcji leśnej oraz przemysłu i handlu drzewnego. Rada składa się z: 5 reprezentantów Zrzeszenia Związków Właścicieli Lasów, 5 — Rady Naczelnej Związków Drzewnych, 2 — Związku Izb i Organizacji Rolniczych, 2 — Związku Izb Przemysłowo-Handlowych i 7 — Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych.

Pierwsze zebranie Rady Gospodarki Drzewnej odbyło się w obecności Pana Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. Dr. B. Nankoniecznikow-Klukowskiego oraz Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu P. Floyar Reichmana. Przewodniczył Radzie z urzędu Podsekretarz Stanu w Min. Rolnictwa i Ref. Roln. P. W. Karwacki,

Po otwarciu zebrania Rady przez Pana Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. Przewodniczący udzielił głosu P. Fudakowskiemu Prezesowi Zrzeszenia Związków Właścicieli Lasów, który wygłosił dłuższe przemówienie, podkreślając doniosłość zorganizowania Rady Gospodarki Drzewnej i zrealizowania w ten sposób postulatów zainteresowanych czynników, które oddawna odczuwały brak tego rodzaju organu. Następnie P. Fudakowski wskazał na podstawowe znaczenie produkcji leśnej w całości kształcie gospodarki drzewnej, zaznaczając konieczność oparcia polityki drzewnej na bazie zaspokojenia uzasadnionych potrzeb surowcowej gospodarki drzewnej. W dalszym ciągu przemówienia P. Fudakowski poddał krytyce ustawodawstwo ochronne leśne oraz ustawodawstwo fiskalne w odniesieniu do produkcji leśnej, podkreślając zwłaszcza ujemne znaczenie progresji w podatku gruntowym.

Następnie przemawiał P. K. Ostrowski, Prezes Rady Naczelnej Związków Drzewnych, który zobrazował wysiłek, uskuteczniiony w ciągu ostatnich lat przez przemysł i handel drzewny nad poprawą stosunków w drzewnictwie z punktu widzenia ogólnych interesów gospodarczych Państwa. Następnie P. Ostrowski omówił szeroko kwestję porozumień międzynarodowych, m. in. znaczenie prac sfer drzewnych, zorganizowanych w Comité International du Bois, podkreślił znaczenie świeżo zawartego układu polsko-sowieckiego i wskazał, wreszcie, na konieczność intensyfikacji prac w dziedzinie organizacji eksportu materiałów

drzewnych. Omawiając znaczenie Rady Gospodarki Drzewnej i widząc w niej organ, który powinien przyczynić się do wyrównania sprzecznych interesów i do koordynacji dążeń, szarmonizowanych z ogólnymi nakazami gospodarczej racji stanu, P. Ostrowski podkreślił w szczególności rolę średniego i drobnego przemysłowca oraz kupca w gospodarstwie drzewnym.

Następnym mówcą był P. A. Loret, Dyrektor Naczelny Lasów Państwowych, który wskazał na znaczenie państwowej gospodarki drzewnej w całości kształcie stosunków drzewnych w Polsce, zaznaczając, że dotychczasowy dorobek administracji lasów państwowych został wywalczony nie przy współdziałaniu, lecz najczęściej w kontrowersji z temi czynnikami polskiego drzewnictwa, które nie mogły zdobyć się na uznanie państwowego gospodarstwa leśnego przynajmniej za równorzędne i równoprawnione z prywatną własnością. Następnie P. Loret podkreślił, że administracja lasów państwowych nie ma zamiaru odseparowania się od prywatnych czynników drzewnych, lecz przeciwnie gotowa jest zawsze do czynnego współdziałania w pracy nad rozwiązywaniem zagadnień, dotyczących krajowego drzewnictwa na wszystkich jego odcinkach. Przykładem realności tego współdziałania jest ustalenie ostatnio kontaktu i współpracy pomiędzy Administracją Lasów Państwowych i Zrzeszeniem Związków Właścicieli Lasów. W dalszym ciągu swego przemówienia P. Loret wskazał na konieczność przywrócenia interesom produkcji leśnej należnej im wagi w zakresie ogólnej polityki gospodarczej. Poza tem wskazał na potrzebę pogłębienia prac nad standaryzacją polskiego drewna, właściwą organizację zbytu oraz finansowania produkcji, a także na zagadnienie porozumień z innymi krajami, eksportującymi drewno.

Następnie zabrał głos P. W. Barański, przedstawiciel Związku Izb Przemysłowo-Handlowych, który przedstawił prace nad organizacją rynku drzewnego wileńskiego oraz podniósł konieczność właściwego doceniania pracy mniejszych warsztatów przetwórczych i handlowych.

Po przerwie Rada Gospodarki Drzewnej przyjęła projekt regulaminu prac Komisji Rady, zreferowany przez Nacz. Wydziału P. L. Krawulskiego, poczem powołano do życia 4 komisje: 1) główną — której zadaniem będzie rozwiązywanie zagadnień spornych w komisjach i koordynacja prac tych komisji, 2) traktatową i zagadnień międzynarodowych, której zadaniem będzie przepracowywanie spraw, związanych z układami handlowymi, oraz kwestje porozumień międzynarodowych, 3) organizacji produkcji i zbytu, która ma przestudjować zagadnienia standaryzacyjne, organizacji eksportu, dostaw państwowych i t. p., 4) obciążen produkcji, która ma zająć się zagadnieniami podatkowymi, taryfowymi oraz świadczeniami socjalnymi. Przewodniczącym komisji głównej został P. Wiceminister W. Karwacki. Członkami tej Komisji będą przewodniczący trzech następnych komisji. Przewodniczącym komisji traktatowej i zagadnień międzynarodowych został P. K. Ostrowski, organizacji produkcji i zbytu — P. A. Loret, obciążen produkcji — P. K. Fudakowski.

Zamykając posiedzenie, P. Wiceminister W. Karwacki zaznaczył m. in., że znaczenie i rola Rady Gospodarki Drzewnej zależy całkowicie od niej samej, t. j. od wyników jej pracy, a przedewszystkiem od tego, czy będzie umiała wnieść interes ogólnopaństwowy ponad interesy indywidualne. Wskazując na to, że Państwo nie może wyrzec się działalności przemysłowej w zakresie państwowej gospodarki drzewnej, podkreślił, że Rząd pragnie jednocześnie zapewnić prywatnemu przemysłowi drzewnemu warunki normalnego rozwoju i udzielił zyczliwego poparcia każdej drzewnej inicjatywie prywatnej w dziedzinie gospodarki drzewnej.

K.

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

KREDYTY NA POPIERANIE EKSPORTU ARTYKUŁÓW PRZEMYSŁOWYCH I OBROTU ARTYKUŁAMI ROLNICZEMI. — Przed kilku tygodniami Komitet Ekonomiczny Ministrów poddał obszernej dyskusji zagadnienie form i metod popierania eksportu wytwórczości przemysłowej, przyjmując w tym zakresie szereg wytycznych na przyszłość. Zmierzają one m. inn. do bardziej elastycznego i racjonalnego wykorzystania istniejących sztywnych form pomocy, znajdujących przede wszystkim swój wyraz w stosowaniu t. zw. zwrotów ceł, pod kątem rozszerzenia wywozu wyrobów przemysłu przetwórczego. Postanowiono wówczas, aby z ogólnej kwoty zwrotu ceł wyodrębnić sumy, przeznaczane jako pomoc dla eksportu rolniczo-hodowlanego i włókienniczego. W związku z temi zamierzeniami — jeśli chodzi o eksport włókienniczy, najszerzej dotychczas korzystający z pomocy z pośród artykułów przemysłowych — pozostawało rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Rolnych z dn. 27/VII 1933 r., na podstawie którego zwrot ceł przy wywozie gotowych wyrobów włókienniczych został uchylony z dniem 31 października r. b.

Należy przypomnieć, iż przy dotychczasowym systemie popierania eksportu uskuteczniane były zwroty ceł z bieżących wpływów celnych, wobec czego wpływy z ceł zarachowywane były na budżet w sumach netto. W nowym systemie popierania eksportu artykułów włókienniczych, przyjętym na podstawie uchwał Komitetu Ekonomicznego Ministrów, wpływy celne, przypadające na eksport tych artykułów, zarachowywane będą w sumach brutto, natomiast premje eksportowe wypłacane będą ze specjalnego kredytu, przewidzianego w budżecie Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

W związku z temi zmianami pozostaje uchwalony na ostatnim posiedzeniu Rady Ministrów projekt ustawy o dodatkowym kredycie w wysokości zł 4 miljn. w budżecie Min. Przem. i Handlu na popieranie eksportu artykułów przemysłowych. Kredyt ten, odpowiadający przypuszczalnym potrzebom w zakresie pomocy dla eksportu przemysłowego do końca bież. roku budżetowego, przeznaczony będzie przeważnie na poparcie produkcji eksportowej gotowych wyrobów włókienniczych i ma być wydatkowany w taki sposób, ażeby pomoc Skarbu Państwa stała się czynnikiem, przyczyniającym się do podniesienia jakości eksportowanych towarów, do usunięcia niezdrowej walki konkurencyjnej firm polskich na rynkach zagranicznych i wreszcie do stworzenia podstaw dla stałego eksportu wyrobów włókienniczych. Na pokrycie tego kredytu służyć będą odpowiednio zwiększone wpływy z cła w budżecie Ministerstwa Skarbu oraz oszczędności, uzyskane ze zmniejszenia wydatków w innych paragrafach budżetu Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Co się tyczy eksportu produktów rolniczo-hodowlanych, odpowiednio do powyżej omówionego kredytu dodatkowego w budżecie Min. Przem. i Handlu Rada Ministrów uchwaliła projekt ustawy o dodatkowym kredycie w sumie zł 6 miljn. w bieżącym budżecie Min. Rolnictwa i Ref. Rolnych na popieranie obrotu produktami rolniczymi, przeważnie na rzecz eksportu tych produktów. Wydatek ten znajdzie swe całkowite pokrycie we wpływach, uzyskanych z wprowadzonych na ten cel nowych źródeł dochodowych, a mianowicie z 10% dodatku do państwowych podatków gruntowego i przemysłowego oraz z państwowego podatku od uboju.

Wpływy z tych źródeł będą w ramach budżetów miesięcznych przekazywane do dyspozycji międzyministerjalnej Komisji

Popierania Obrotu Produktami Rolniczymi, której to komisji — stosownie do uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 11 lipca r. b. — przekazane zostało dysponowanie środkami, przeznaczonymi na akcję podtrzymywania cen produktów rolniczych.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie od 16 do 30 listopada r. b. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	16 ÷ 22/XI	23 ÷ 30/XI	Wzrost (+) lub spadek (-)
			%
		Pszenica	
Warszawa . . .	21'05	20'56	— 2'3
Poznań . . .	19'00	18'50	— 2'7
Lwów . . .	19'36	19'37½	—
Przeciętna . . .	19'80	19'47	— 1'6
		Żyto	
Warszawa . . .	14'50	14'50	—
Poznań . . .	14'62½	14'62½	—
Lwów . . .	14'68	14'68	—
Przeciętna . . .	14'60	14'60	—
		Owies	
Warszawa . . .	13'63½	13'43½	— 1'4
Poznań . . .	13'12½	13'12½	—
Lwów . . .	12'18½	12'46½	+ 3'6
Przeciętna . . .	12'98	13'06	+ 0'6
		Jęczmień browarowy	
Warszawa . . .	15'25	15'25	—
Poznań . . .	15'12½	15'12½	—
Lwów . . .	—	—	—
Przeciętna . . .	—	—	—
		Jęczmień zwykły	
Warszawa . . .	13'90	13'65	— 1'8
Poznań . . .	13'12½	13'12½	—
Lwów . . .	11'62½	11'62½	—
Przeciętna . . .	12'88	12'80	— 0'6

— Zboża chlebne i przetwory w okresie sprawozdawczym (od 27 listopada do 2 grudnia) miały tendencję utrzymaną, różnice cen były nieliczne i niewielkie, obroty pozostały na tym samym poziomie. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, na giełdzie warszawskiej niżej ceniono pszenicę jednolitą o zł 0'25, mąkę pszenną o zł 1'00 ÷ 3'00 i mąkę żytnią siatkową o zł 0'50. Na giełdzie poznańskiej poszła w górę mąka pszenna o zł 0'25 i otręby żytnie o zł 0'50. Na giełdzie gdańskiej pszenica spadła o guld. gd. 0'20, a jęczmień o guld. gd. 0'10, natomiast otręby pszenne grube podniosły się w cenie o guld. gd. 0'30.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wynosił 18 002 t. w tem 11 727 t. żyta.

Warszawa. — Ceny według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jednolita 748 g/l 20'50 ÷ 21'00 (20'75 ÷ 21'25), — zbierana 737 g/l 20'00 ÷ 20'50, żyto jednolite 700 g/l 14'25 ÷ 14'75, jęczmień browarowy 684 g/l 15'00 ÷ 15'50, — przemiałowy 632 g/l 13'50 ÷ 13'75, owies jednolity 468 g/l 13'50 ÷ 13'75, — zbierany 438 g/l 13'00 ÷ 13'25, mąka pszenna I gat. „luksusowa” 45% 35'00 ÷ 40'00 (36'00 ÷ 42'00), — I gat. 65%

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacji gospodarczych własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

30'00 ÷ 35'00 (32'00 ÷ 36'00), — II gat. 20% po luksusowej 25'60 ÷ 30'00 (28'00 ÷ 32'00), — III gat. „poślednia” 17'00 ÷ 23'00 (17'00 ÷ 25'00), mąka żytnia pyłkowa I gat. 65 ÷ 55% 24'00 ÷ 25'00, — sitkowa II gat. po 55% 17'50 ÷ 18'50 (18'00 ÷ 19'00), — razowa 95% 18'00 ÷ 19'00, otręby pszenne szale 11'00 ÷ 11'50 (10'75 ÷ 11'50), — średnie 10'00 ÷ 10'50, otręby żytnie 9'25 ÷ 9'75.

Poznań. — Ceny według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 18'25 ÷ 18'75, żyto 14'50 ÷ 14'75, jęczmień 6'95 ÷ 7'05 g/l 13'25 ÷ 13'50, — 6'75 ÷ 6'85 g/l 12'75 ÷ 13'00, — browarowy 14'75 ÷ 15'50, owies 13'00 ÷ 13'25, mąka pszenna 65% wraz z workiem 29'75 ÷ 31'75 (29'50 ÷ 31'50), — żytnia 65% wraz z workiem 20'75 ÷ 21'00, otręby pszenne grube 10'50 ÷ 11'00, — średnie 10'00 ÷ 10'25, otręby żytnie 10'25 ÷ 10'75 (9'75 ÷ 10'25).

Gdańsk. — Ceny według urzędowych notowań giełdy zbożowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w gułd. za 100 kg (jak wyżej) pszenica biała o wadze 130 hfl. nowa 11'40 (11'60), — czerwona, kolorowa o wadze 125 hfl. bez notowań, żyto eksportowe o wadze 120 hfl. 9'00, — konsumpcyjne nowe 9'10, jęczmień wyborowy na eksport 9'50 ÷ 10'00 (9'50 ÷ 10'25), — śr. dni 9'00 ÷ 9'50 (9'10 ÷ 9'50), — o wadze 117 hfl. 8'85 (8'80), — o wadze 114 hfl. 8'60 (8'75), — zimowy bez notowań, owies nowy 8'40 ÷ 8'75 (8'40 ÷ 8'80), otręby pszenne szale 7'25, — grube 7'00 (6'70), otręby żytnie 6'25 ÷ 6'50.

WARZYWA

Warszawa. — Ceny według cedyły targu warzywnego — w zł za 100 kg (w nawiasach podane są poprzednie notowania, o ile różnią się d. obecnych): brukiew 3'50 ÷ 4'00 (4'50 ÷ 5'50), buraki 5'00 ÷ 6'00 (4'00 ÷ 5'00), cebula I gat. 8'00 ÷ 9'00 (8'00 ÷ 10'00), — II gat. 5'00 ÷ 6'50 6'00 ÷ 7'00, chrzan 80'00 ÷ 110'00 (80'00 ÷ 120'00), kapusta biała 2'50 ÷ 3'00 (3'00 ÷ 3'50), — brukselska 25'00 ÷ 30'00 (30'00 ÷ 40'00), — kwaszona 8'00 ÷ 9'00 (bez notowań), marchew 3'00 ÷ 3'50 (3'50 ÷ 4'50), pietruszka 7'50 ÷ 9'00 (9'00 ÷ 12'00), pomidory budynkowe I gat. 2'00 ÷ 2'80 (bez notowań), — II gat. 10'00 ÷ 16'00 (bez notowań), salceja 25'00 ÷ 35'00, seler 12'00 ÷ 18'00 (15'00 ÷ 25'00), szczaw 65'00 ÷ 90'00 (35'00 ÷ 50'00), szpinak 10'00 ÷ 15'00, ziemniaki 4'50 ÷ 5'50; za 1 kg: cykorja 2'00 ÷ 2'40 (bez notowań); za 100 pęczków lub 100 sztuk: brukiew bez notowań (15'00 ÷ 20'00), buraki botwina bez notowań (5'00 ÷ 8'00), kalafjory I gat. 10'00 ÷ 15'00 (9'00 ÷ 12'00), — II gat. 4'00 ÷ 7'00 (4'00 ÷ 6'00), — III gat. bez notowań (2'00 ÷ 3'00), kalarepa 15'00 ÷ 20'00 (15'00 ÷ 25'00), cebula I gat. 8'00 ÷ 10'00, kapusta biała 4'00 ÷ 7'00 (5'00 ÷ 9'00), — czerwona 8'00 ÷ 12'00 (8'00 ÷ 13'00), — włoska 7'00 ÷ 10'00, koperek 6'00 ÷ 9'00 (5'00 ÷ 7'00), — pietruszka 7'00 ÷ 10'00, majeranek 8'00 ÷ 10'00, march w bez notowań (5'00 ÷ 8'00), pory 10'00 ÷ 18'00 (10'00 ÷ 17'00), sałata budynkowa w główkach I gat. 9'00 ÷ 14'00 (8'00 ÷ 12'00), — II gat. 4'00 ÷ 6'00 (bez notowań), szczypterek 20'00 ÷ 30'00 (25'00 ÷ 40'00).

BYDŁO I MIĘSO

— W listopadzie r. b. ogólna sytuacja rynkowa nie doznała większych zmian poza sezonowym nieznacznie osłabieniem tendencji. Należy jednak zaznaczyć, że nie zanotowano specjalnie wzmoczonej podaży jesiennej, charakterystycznej dla poprzednich lat, co wskazywałoby na uprzednie zlikwidowanie nadwyżek hodowlanych. Utrzymana tendencja panowała na rynku bydła rogatego, słabsza zaś w odniesieniu do trzody chlewnej.

Znaczną konkurencję dla mięsa wołowego, baraniego i wieprzowego stanowiła w r. b. obfita podaż sezonowa drobiu i drozyny, której tegoroczna cena umożliwiała większą konsumpcję.

Z dokonanych ostatnio obliczeń dostaw nierogacizny polskiej na rynek austriacki wynika, że przyznany kontyngent przywozowy został wykorzystany całkowicie pod względem ilości dostarczonych sztuk, niewyżyskany natomiast co do ogólnej wagi trzody ze względu na zbyt małą przeciętną wagę dowożonego żywca. Fakt powyższy wskazuje na konieczność bardziej dokładnej selekcji sztuk eksportowych co do wagi, w celu całkowitego wykorzystania możliwości zbytu trzody na rynku wiedeńskim.

Warszawa. — Notowania w/g Giełdy Mięsnej z dn. 27/XI — w zł za 100 kg żywej wagi loco Warszawa wynosiły: woły młode mięsiste 65 ÷ 70, — tuczone 70 ÷ 75, — starsze tłuste 60 ÷ 65, krowy oddojone wszelkiego wieku 60 ÷ 65, cielęta młode odżywione 80 ÷ 85, świnie słoninowe od 150 kg wwszy

115 ÷ 120, — o wadze 130 ÷ 150 kg 100 ÷ 110, — mięsne o wadze 110 kg 90 ÷ 100.

Poznań. — Urzędowe sprawozdanie targowe z dn. 28/XI — w zł za 100 kg żywej wagi loco targowisko: woły pełnom. wytucz. nieopręg 66 ÷ 70, — mięsiste tucz. do 3 lat 60 ÷ 64, — starsze 50 ÷ 54, — miernie odzyw. 42 ÷ 46, — bubaje wytucz. pełnom. 62 ÷ 66, — tucz. mięsiste 54 ÷ 58, — nietucz. dobrze odzyw. 46 ÷ 50, — miernie odzyw. 40 ÷ 44, krowy wytucz. pełnom. 62 ÷ 66, — tucz. mięsiste 52 ÷ 58, — nietucz. dobrze odzyw. 40 ÷ 44, — miernie odzyw. 28 ÷ 30, jałowice tucz. mięsiste 58 ÷ 62, — nietucz. dobrze odzyw. 50 ÷ 52, — miernie odzyw. 42 ÷ 48, młodzież dobrze odzyw. 42 ÷ 48, — miernie odzyw. 40 ÷ 42, cielęta najprzezd. wytucz. 66 ÷ 76, — tucz. 54 ÷ 60, — dobrze odzyw. 48 ÷ 52, — miernie odzyw. 40 ÷ 44, owce wytucz. pełnom. jagnięta, skopy 66 ÷ 70, tucz. starsze skopy i maciorki 54 ÷ 60; świnie pełnom. o wadze 120 ÷ 150 kg 94 ÷ 96, — 100 ÷ 120 kg 88 ÷ 92, — 80 ÷ 100 kg 82 ÷ 86, — mięsiste ponad 80 kg 76 ÷ 78, maciory i późne kastraty 80 ÷ 90. Przebieg targu spokojny.

MASŁO

— Stosunkowo pomyślniejsza w październiku sytuacja na rynku masłarskim ustąpiła miejsce w listopadzie ponownej depresji, wywołanej w dużej mierze zahamowaniem eksportu do Niemiec, który jeszcze w pierwszych dniach listopada korzystał z przejściowych pomyślnych koniunktur. Raptowne wstrzymanie eksportu do Niemiec, a tem samem nagromadzenie dużych ilości masła eksportowego, wywołało natarczywą podaż, szczególnie ze strony woj. poznańskiego. Sytuacja powyższa wpłynęła nie tylko na znaczną zniżkę cen, lecz również zdezorientowała cały rynek krajowy.

W dalszym ciągu przedmiotem zabiegów i starań fachowych organizacji masłarskich było wzmocnienie kontroli nad fałszowaniem mała i rozprzestrzenianiem się tłuszczów zastępczych oraz obniżenie kosztów amortyzacji i odsetek, płaconych przez mleczarnie. Zwłaszcza placówki spółdzielcze, powstałe w dużej mierze z kredytów wysokooprocentowanych, znajdują się pod tym względem w trudnych warunkach. Ponadto ze strony organizacji rolniczych wysuwany jest problem zrationalizowania systemu żywienia krów mlecznych, pod kontrolą fachowych czynników.

Perspektywy rynkowe na najbliższy miesiąc są niejasne z uwagi na wpływ nieznacznej nadwyżki eksportowej na ogólny poziom cen w kraju; przypuszczać jednak należy, że sytuacja rynkowa w grudniu dozna nieznacznej poprawy.

Warszawa. — W/g komunikatu Związku Spółek Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie, w przedostatnim tygodniu sprawozdawczym płacono — w zł za 1 kg w hurcie: masło I gat. zł 3'40.

Lwów. — Hurtowe notowania masła — w zł za 1 kg z połowy miesiąca: masło deserowe 3'10 ÷ 3'30, stołowe 2'90 ÷ 3'10, kuchenne 2'70 ÷ 2'90. Tendencja spokojna.

Katowice. — Komisja Notowań Cen Nabiału dn. 21/XI ustaliła następujące ceny hurtowe — w zł za 1 kg: masło I gat. 3'30 ÷ 3'50, — II gat. 3'00 ÷ 3'20, — kuchenne 2'80 ÷ 2'90, — wiejskie 2'80. Tendencja na masło spokojna.

JAJA

— Pomyślna sytuacja na rynku jajczarskim utrzymywała się nadal przez cały listopad, a nawet doznała dalszej poprawy. Ogólne dowozy jaj do miast zmniejszyły się dość silnie, co wpływało na wzrost cen i zapotrzebowania. W związku z malejącą produkcją i jednoczesną podażą towaru konserwowanego, bądź przetrzymywanego przez czas dłuższy w celach spekulacyjnych — na rynku panowało silne zapotrzebowanie na produkt świeży, który osiągał dobre ceny.

Eksport jaj z Polski posiadał korzystne warunki zbytu na rynku hiszpańskim; rozszerzył się też w początku miesiąca zbył jaj na rynku niemieckim.

Według ostatnich obliczeń wywieziono z Polski w październiku następujące ilości jaj (wagonów): 108 do Niemiec, 103 do Anglii, 41 do Szwajcarii, 41 do Włoch, 40 do Hiszpanii, 25 do Austrii, 22 do Francji oraz po 2 do Czechosłowacji i Holandii.

Widoki na najbliższy sezon zimowy są dobre, ponieważ przewidywana jest znaczna wyżka cen jaj, przy ustaleniu się większych mrozów.

Warszawa. — W/g komunikatu Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich płacono — w zł za skrzynię à 1440 szt. w połowie miesiąca: za jaja prześwietlane zł 125 ÷ 132. Towar gwarantowanej jakości poszukiwany. Tendencja spokojna.

Bielsko. — Hurtowe notowania jaj — w zł za skrzynię à 1 440 szt. z dn. 21/XI r. b.: jaja wiejskie duże i świeże 143 ÷ 145, — mniejsze 124 ÷ 130. Podaż mała, tendencja utrzymana.

Lwów. — Notowania hurtowe — w zł za skrzynię à 1 440 szt. z drugiej połowy miesiąca: jaja eksportowe grubsze franco granica 130 ÷ 132, — towar lżejszy 120 ÷ 122. W ostatnich dniach sytuacja doznała osłabienia wskutek pogorszenia się warunków zbytu w Hiszpanji, a następnie w Niemczech i Anglii.

SKÓRY

Lwów. — Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg (w nawiasach podane są poprzednie notowania, o ile różnią się od obecnych): skóry surowe bydłecze lekkie 1'05 (1'10), — ciężkie 1'00 (1'05); za 1 sztukę: skóry surowe cielęcze rzeźniczkie 6'00 ÷ 7'00 (6'00 ÷ 8'00), — prowincjonalne 5'00 ÷ 6'00 (5'00 ÷ 7'00), końskie duże 9'00 ÷ 11'00 (9'00 ÷ 11'00), — małe 8'00 ÷ 10'00 (8'00 ÷ 9'00).

Grudziądz. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 sztukę (jak wyżej): skóry solone cielęcze gburskie 2'00 ÷ 3'00 (1'50 ÷ 2'00), — cielęcze rzeźniczkie 4'00 (3'50 ÷ 4'00), — końskie 10'00 (8'00 ÷ 10'00), — kozie 2'00 ÷ 4'00 (3'00); za 1 kg: skóry solone bydłecze ciężkie 0'80, — średnie i lekkie 0'90, — owcze krótkowłniste 0'80 (0'60), — długowłniste 1'00 (0'90).

Wilno. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg (jak wyżej): skóry surowe bydłecze 0'75 ÷ 0'80 (0'80 ÷ 0'90); za 1 sztukę: skóry surowe cielęcze 4'00 ÷ 4'25 (5'25), — końskie 15'00 ÷ 16'00 (14'00 ÷ 15'00); za 1 kg: skóry gotowe podszewne 3'75 ÷ 4'50, — juchtowe 3'00 ÷ 3'50 (3'00 ÷ 3'75); za 1 dem ssaki chromowe czarne \$ 0'11 ÷ 0'14.

PAPIER

Dn. 1/XII r. b. „Centropapier” obniżył ceny wszystkich gatunków papieru, jak następuje: rotacyjny o 3%, gazetowy arkuszowy o 3%, drzewne papiery drukowe satynowane kl. VII o 5%, — klasy VI o 4'5%, — klasy V o 4'5%, drzewne papiery piśmienne satynowane klasy VII o 4%, — klasy VI o 3'5%, — klasy V o 3%, papiery bezdrzewne drukowe mat. 60 ÷ 150 o 7%, — ilustracyjne o 3'5%, — cyklostylowe o 8'5%, — kancelaryjne satynowane o 4%, — brystole białe o 17'5%, — kartony białe o 4'5%, papier pakowy szren o 4%, — Manilla — o 4%, Jawa o 5%, — Natron o 4'5%.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 27 listopada do 2 grudnia 1933 r.

— W okresie sprawozdawczym dało się zauważyć na giełdzie warszawskiej większe zainteresowanie akcjami, chociaż obroty pozostały w dalszym ciągu małe; tendencja miała odciśnięcie mocniejszy. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, kurs akcji Banku Polskiego poprawił się o zł 2'00, Zakładów Chem. Ludwik Spiess i Syn o zł 3'00, Starachowice o zł 0'15, a Warsz. Tow. Fabryk Cukru spadł o zł 0'25; w porównaniu zaś z notowaniami poprzednimi Haberbusch i Schiele stracił na kursie zł 0'25. Akcje Lilpopa bez zmiany. Na giełdach prowincjonalnych obroty minimalne, tendencja nieco lepsza.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	81'00	79'00	80'50-81'00
Zakłady Chem. Ludwik Spiess i Syn .	zł 100	32'00	32'00	32'00
Warsz. T-wo Fabr. Cukru	zł 100	21'00	21'00	21'00
Lilpop	zł 25	11'00	10'75	10'75-11'00
Norblin, B-cia Buch i T. Werner	zł 100	18'00	18'00	18'00
Starachowice	zł 50	10'00	9'90	9'90
Haberbusch i Schiele	zł 100	38'00	37'75	38'00-37'75

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł (w nawiasach podane są notowania z okresu poprzedzającego sprawozdawczy): Piasecki 2'50 (2'25 ÷ 2'50)

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 78'00 ÷ 78'50 (78'50 ÷ 78'00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

REFORMA TARYFY OSOBOWEJ. — Po kilkumiesięcznej pracy przygotowawczej, po przeprowadzeniu zestawień i obliczeń Ministerstwo Komunikacji opracowało w ostatecznej postaci projekt reformy taryfy osobowej, której wprowadzenie w życie wyznaczono na dz. 1/I 1934 r.

W tyg. „Polska Gospodarcza” (zesz. 39 1933, str. 1189) przytoczyliśmy motywy, dla których z urzeczywistnieniem tej reformy zwlekano. Przedewszystkiem jednym z motywów było przeświadczenie, iż wobec zbiednienia społeczeństwa naskutek długotrwałego przesilenia gospodarczego, ogólna niżka taryf osobowych może spowodować znaczne zmniejszenie wpływów kolejowych, którego nie zdoła skompensować odpowiedni wzrost przejazdów. Z drugiej jednak strony uznawano potrzebę zmian w istniejących taryfach, zmian, idących w 2 kierunkach: udostępnienia przejazdów na dalsze odległości, których koszt zbytnio obciążał zubożałą ludność, i ujęcia w pewne rozsądne normy nadmiernie rozmnożonych ulg przejazdowych, których stosowanie według rozmaitych przepisów uniemożliwiało często kontrolę i sprzyjało wzrostowi nadużyć.

Rozbieżność tych momentów wymagała przeto dużej ostrożności w zaprojektowaniu reformy oraz dokładnego zapoznania się z charakterem przejazdów osobowych na naszych kolejach i z osiągniętymi wynikami finansowymi. W wymienionym już

zeszycie tyg. „Polska Gospodarcza” podaliśmy szczegółowe dane statystyczne, obrazujące rozmiar ruchu osobowego na P. K. P. w okresie 1929 ÷ 1932 z podziałem na klasy, rodzaj pociągów, odległości przewozowe i wysokość wpływów z przejazdów według taryf normalnych i ulgowych. Odsyłając przeto interesujących się bliżej sprawą ruchu osobowego do tego źródła, ograniczymy się tu do powtórzenia tylko kilku liczb ogólnych, charakteryzujących przejazdy osobowe u nas.

W 1929 r. przewieziono ogółem linjami normalnotorowemi P. K. P. 167'6 miljn. osób, w 1932 r. tylko 113'5 miljn. osób, czyli 68% poprzedniej liczby. Równocześnie jednak wpływ z przewozu osób spadły w znacznie większym stopniu, stanowiąc w 1932 r. zł 243 miljn., co czyni zaledwie 60% wpływów z 1929 r. (zł 388'2 miljn.). Jest to skutek stosowania coraz dalej idących ulg taryfowych. Jak szeroki jest zakres ulg taryfowych widzimy z tego, iż z ogólnej liczby podróży według taryfy normalnej przejechało w 1932 r. tylko 61%. Jeszcze mniejszy jest ten odsetek, bo zaledwie 49%, wśród podróży klasy III.

Porównanie liczb za lata 1929 i 1932 wskazuje dalej, iż największemu skurczeniu uległy przejazdy w klasach droższych, na odległościach dalszych oraz w pociągach pośpiesznych. Na odległość do 50 km przewieziono podróży najliczniej

klasy III — dającej 80% ogółu przewozu i 70% wpływów — 77% i otrzymano 33% wpływu z podróży tej klasy, czyli 23% ogółu wpływów.

Opierając się na powyższych przesłankach projekt reformy taryfy osobowej ustalił następujące wytyczne:

Na odległościach krótkich, do 80 km, taryfa obowiązująca w klasie III i II pozostaje bez zmiany. Za przejazdy na odległości dalsze opłaty będą stopniowo obniżane z tem, aby na 200 km zniżka osiągnęła 25% i była stosowana dalej w tym samym wymiarze. Opłaty za przejazd klasą I, dziś niedość wyzyskana, zostają obniżone w ten sposób, iż stanowią one będą podwójny wymiar opłat klasy III (dziś 2'5 razy). Dopłata za przejazd pociągiem pośpiesznym będzie stanowiła 25% nowych niższych opłat, przyczem obliczona będzie w stawce jednokowej za każde 50 km przebiegu (dziś za 100 km). Taryfa za przejazd klasą IV pozostaje narazie, do czasu poprawy konjunktury, bez zmiany, podobnie jak taryfa podmiejska.

Taki układ zmian w opłatach normalnych taryfy osobowej ma następujące uzasadnienie. Koszt przejazdu na odległości krótkie jest, z natury rzeczy, nieduży i dlatego nie wymaga zniżek. A ponieważ na odległość do 80 km dokonywa się przewozu prawie 85% ogółu podróży, przeto pozostawienie bez zmiany taryf normalnych i podmiejskiej na tej odległości zmniejsza ryzyko strat z powodu zniżki. Poważną natomiast zniżkę udziela się przejazdom na odległości dalsze, która wzrastając stopniowo od 80 km osiąga przy 200 km 25%. Można mieć uzasadnioną nadzieję, że taka zniżka kosztu przejazdu wzmocni ruch, dziś hamowany przez stosunkowo wysoką opłatę przewozową. Toż samo da się powiedzieć o przejazdach klasą I która otrzymuje zniżkę podwójną, bo zarówno z powodu obniżenia schematu taryfowego, jak i wskutek zmiany stosunku do opłat w klasie III, dzięki obliczaniu za 2 bilety klasy III zamiast, jak dotąd — za 2%. Zmniejszenie taryfy za przejazd w pociągach pośpiesznych wpłynie również, przypuszczać należy na ożywienie ruchu w tych pociągach, dających dużą oszczędność czasu.

Jeżeli zrozumiałe jest dalej utrzymanie w sile taryfy podmiejskiej, posiadającej opłaty o 24% niższe od opłat taryfy normalnej i stanowiącej w ten sposób celowe jej uzupełnienie dla przejazdów na odległości krótkie, to zastrzeżenia wywołać może zachowanie nadal klasy IV dla obsługi wyłącznie dzielnic zachodnich. Obniżenie taryfy ogólnej na odległościach powyżej 80 km, przy możliwości rozciągnięcia taryfy podmiejskiej na odległości krótsze, zaspokoiłoby całkowicie potrzeby taniej komunikacji ludności miejscowej. Utrzymywanie zaś nadal odrębności dzielnicowych wydaje się być wysoce niewskazane dziś kiedy się zabiega na wszystkich polach o usunięcie różnic przypominających okres naszej niewoli.

Porównawcze zestawienie opłat za przejazdy normalne według taryf obowiązujących a projektowanych przedstawia się w rozmaitych klasach i na rozmaite odległości w sposób następujący (w zł):

W e d ł u g t a r y f y :
obowiązującej: n o w e j ;
III kl. II kl. I kl. III kl. II kl. I kl.

P o c i a g z w y k ł y :

na odległość	50 km	3'40	5'10	8'50	3'40	5'10	6'80
" "	100 "	6'80	10'20	17'00	6'20	9'30	12'40
" "	200 "	13'60	20'40	34'00	10'20	15'30	20'40
" "	300 "	19'00	28'50	47'50	14'20	21'30	28'40
" "	400 "	24'60	36'90	61'50	18'20	27'30	36'40
" "	500 "	28'80	43'20	72'00	21'40	32'10	42'80
" "	600 "	33'20	49'80	83'00	24'60	36'90	49'20

P o c i a g p o ś p i e s z n y :

na odległość	50 km	5'20	7'80	13'00	4'40	6'60	8'80
" "	100 "	8'60	12'90	21'50	7'80	11'70	15'60
" "	200 "	17'00	25'50	42'50	12'80	19'20	25'60
" "	300 "	23'80	35'70	59'50	17'60	26'70	35'60
" "	400 "	30'80	46'20	77'00	22'80	34'20	45'60
" "	500 "	36'20	54'30	90'50	26'80	40'20	53'60
" "	600 "	41'60	62'40	104'00	30'80	46'20	61'60

W związku z tak znacznym obniżeniem kosztu przejazdu na odległościach dalszych skasowane zostają pewne kategorie taryf ulgowych, przyznawanych głównie dla przejazdów na odległości dłuższe. Do nich należą taryfy na powrót z zdrowisk, t. zw. taryfy „weekendowe”, czyli na wycieczki świąteczne, oraz wszelkie ulgi indywidualne dla celów turystycznych, sportowych i zjazdowych, dających największy odsetek nadużyć. Ze zniżki dotychczasowej, w postaci 33% ustępstwa od taryfy dziś obowiązującej, będą odtąd korzystały tylko wycieczki grupowe za legitymacjami, przyczem dla młodzieży szkolnej i dla narciarzy minimum liczby osób w grupie jest 10, dla wycieczek turystycznych — 15 osób. Zniżkę do 50% z dziś obowiązującej taryfy będzie można otrzymać przy wycieczkach sportowych i turystycznych w specjalnie na ten cel organizowanych pociągach w postaci biletów powrotnych. Ponadto będą utrzymane w dzisiejszym wymiarze zniżone bilety narciarskie na przejazd minimum 1 000 km. Wreszcie dla celów kulturalnych, społecznych, pielgrzymek i t. p. przewidziane są przejazdy ulgowe z obniżką o 30% od dziś obowiązującej taryfy przy składzie grupy najmniej 50 osób, i z obniżką, sięgającą nawet 60% — przy grupach większych.

Wszystkie pozostałe kategorie zniżek taryfy normalnej, jako to: dla urzędników państwowych, kolejarzy, policji, straży granicznej, straży ogniowej, uczącej się młodzieży, robotników, inwalidów wojennych, niezamożnych chorych umysłowo lub pokaszanych przez zwierzęta, podejrzane o wściekłość, emigrantów, więźniów, zwolnionych z więzień, sióstr P. Czerwonego Krzyża i t. p. — zachowane zostają w wymiarze dotychczasowym. Skasowane będą natomiast wszelkie inne, t. zw. pozataryfowe, ulgi przejazdowe.

Tak się przedstawia w ogólnych zarysach reforma taryfy osobowej na P. K. P. Wydaje się ona odpowiadać istotnym potrzebom chwili, przemyślana jest dokładnie i powinna uczynić zadość zarówno zadaniu ożywienia przewozów, jak i uchronić koleje od zbędnych strat.

J. G.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

UROCZYSTE POŚWIĘCENIE PORTU GDYŃSKIEGO.

— W związku z zakończeniem głównych prac inwestycyjnych w porcie gdyńskim, po upływie 13½ lat od chwili wbitia pierwszego pala portowego, została wyznaczona na dzień 8 grudnia r. b. uroczystość poświęcenia portu.

Poczynając od tej daty, nowy okres wysuwa na pierwszy plan przede wszystkim zagadnienia eksploatacji portu i wybrzeża morskiego.

Pionierska akcja Rządu, który w ciągu szeregu lat konsekwentnym wysiłkiem stworzył odpowiednie warunki techniczne i organizacyjne dla naszego handlu morskiego, powinna odtąd znaleźć jeszcze większe niż dotychczas poparcie sfer kupieckich i przemysłowych, od których w wielkiej mierze zależeć będą dalsze drogi rozwoju naszego nadmorskiego, morskiego i zamorskiego stanu posiadania.

Wprawdzie i w pierwszym okresie rozwoju w na-

szym handlu zagranicznym nastąpiła wybitna marynizacja, której wyrazem są liczby, dotyczące stosunku obrotów morskich do całości obrotów zagranicznych. W ciągu ubiegłych 10 lat przesunięcie to jest naprawdę niezwykle. Gdy w 1922 r. obroty morskie stanowiły niespełna 75% całości naszego handlu zagranicznego, to w 1932 r. wyniosły one 73% pod względem ilości i 52% pod względem wartości. W tym kierunku jednak wiele jeszcze pozostało do zrobienia, a przede wszystkim — zwiększenie zarówno wielkości, jak i wartości eksportu.

Postulat ten w dużym stopniu ułatwia otwarcie w porcie gdyńskim strefy wolnocłowej, której rolę i znaczenie omawialiśmy już na tem miejscu przed kilku miesiącami. Dając nowe możliwości rozwojowe handlowi i przemysłowi polskiemu, strefa ta stwarza nowe perspektywy także i dla samego portu, pozwalając na zwiększenie obrotów — w tranzycie.

Uroczystości 8 grudnia mają więc charakter wspólnej morskiej manifestacji gospodarczej Rządu, społeczeństwa, oraz w szczególności sfer, związanych z przemysłem i handlem. Powagę jej i uroczystość wypukła udział całego Rządu.

Program uroczystości przewidział:

1) godz. 10 min. 15 — przybycie na nowozbudowany dworzec morski oficjalnych gości, poświęcenie dworca, odsłonięcie pamiątkowych tablic, przemówienie Pana Ministra Przemysłu i Handlu, Dr. F. Zarzyckiego, przemówienie P. Dyrektora Urzędu Morskiego, Inż. S. Łęgowskiego, zwiedzenie nowowbudowanych magazynów tranzytowych;

2) godz. 11 ÷ 11 min. 30 — poświęcenie wolnej strefy oraz zwiedzenie nowowbudowanych magazynów „Cukroportu” i bawełnianego;

3) godz. 11 min. 30 ÷ godz. 12 min. 40 — uroczyste nabożeństwo w auli Państwowej Szkoły Morskiej, która w dniu tym obchodzi święt swego założenia, celebrowane przez J. E. Ks. Biskupa Morskiego S. Okoniewskiego;

4) godz. 13 ÷ godz. 14 min. 15 — śniadanie w Państwowej Szkole Morskiej;

5) godz. 14 min. 30 — odsłonięcie tablicy pamiątkowej ku czci Stefana Żeromskiego.

W uroczystości biorą udział Panowie Ministrowie: Przemysłu i Handlu Dr. F. Zarzycki, Spraw Zagranicznych J. Beck, Skarbu Wł. Zawadzki, Spraw Wewnętrznych Br. Pieracki, Komunikacji M. Butkiewicz, Poczty i Telegrafów Inż. E. Kaliński, Sprawiedliwości Cz. Michałowski, Rolnictwa i Ref. Roln. Dr. Br. Nakoniecznikoff-Klukowski, Opieki Społecznej Dr. Hubicki, Wiceminister Wyzn. Rel. i Oświecenia Publ. Ks. Br. Żongolłowicz, b. Minister P. Inż. Eug. Kwiatkowski, PP. Podsekretarze Stanu wymienionych

wyżej resortów oraz Prezydjum Rady Ministrów — w osobach PP.: T. Lechnickiego i K. Siedleckiego, Prezes Banku Gospodarstwa Krajowego P. Dr. Roman Górecki, Prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa P. Dr. J. Krzemieński, Komendant Straży Granicznej P. Pulk. Jur-Gorzechowski, Szef Kierownictwa Marynarki Wojennej P. Kontradmiral J. Świrski, Dowódca Wybrzeża Morskiego P. Kontradmiral J. Unrug, przedstawiciele wojskowości, sfer przemysłowych, handlowych i żeglugowych, konsulowie państw obcych w Gdyni, prasa, a także liczna delegacja działaczy Ligi Morskiej i Kolonjalnej z jej prezesem P. Gen. Orlicz-Dreszerem na czele.

O wysiłku, jaki został dokonany przy budowie portu — mogą świadczyć następujące liczby: przy budowie portu zużyto 13 050 000 robotniko-godzin, przy budowie urządzeń portowych około 3 000 000 .ob.-godz. Zużyto cementu 800 000 tonn, żelaza 12 000 tonn, drzewa 40 000 m³, pod basen wyczerpano 26 500 000 m³ ziemi, którą wywieziono i zatopiono w morzu.

S. K.

RYNEK FRACHTOWY.—Rynek La Platy wykazywał w ub. tygodniu ruch bardzo ożywiony; zakontraktowano ogółem 31 statków o łącznym tonnażu 213 200 t, przyczem przy załadunku natychmiastowym płacono sh 17/6 do Antwerpii, sh 17/9 do Rotterdamu, sh 18 do Londynu lub Hull, na drugą zaś połowę grudnia frachtowano po sh 16/3 do Londynu lub Antwerpii i po sh 16/6 do portów angielskich i Rotterdamu. Zainteresowanie tonnażem pod późniejsze załadunki jest słabe.

Na rynku północno-amerykańskim przy zamknięciu sezonu nawigacyjnego notowano wzmoczenie frachtowań. Część pozostających statków osiągnęła zwiększającą stawkę sh 2 ÷ 2/1½ za qr do Antwerpii lub Rotterdamu, a sh 2/3 ÷ 2/4½ do portów Anglii i Kontynentu. Inna część statków wyszła w balaście, aby uniknąć nadejścia zimy, która tam niespodziewanie wcześniej zapanowała, zatrzymując w Quebec szereg linjowców. Wobec tego spodziewane jest wzmoczenie ruchu z portów Północnego Pacyfiku.

Na rynkach Dalekiego Wschodu panuje tendencja mocna. W eksporcie płodów strączkowych z portu Dalny płacono sh 26/6 do Rotterdamu lub Hamburga na gruzień, sh 1/3 extra, o ile do Hull lub portów północnych, a sh 25 przy załadunku w styczniu — lutym. Za ryż z Sajgonu do Marsylii lub atlantycznych portów Francji płacono sh 25/6 na gruzień i styczeń. Z zachodnich portów australijskich płacono zwiększającą stawkę sh 22/9 za zboże luzem, a sh 25/6 za zboże workowane do portów Kontynentu przy załadunku w grudniu.

W eksporcie zboża z południowych portów Z.S.R.R. dokonano wielu zafrachtowań na gruzień po stawce zasadniczej sh 10/9 do portów Kontynentu po sh 11 do Anglii, natomiast słabe jest zainteresowanie tonnażem pod późniejsze załadunki. Poza tem frachtowano węgiel do Stanów Zjedn. po stawce sh 11/7½ oraz do portów m. Śródziemnego, rudę zaś po sh 10/6 ÷ 10/9 do rejonu Boulogne - Rotterdam i do Hamburga przy załadunku w styczniu, lutym i marcu. Na rynku dunajskim ruch bardzo ograniczony przy tendencji niżkowej.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

MIĘDZYNARODOWA KONWENCJA:

Konwencja o linjach ładunkowych, podpisana w Londynie dn. 5 VII 1930 r. wraz z protokołem końcowym, załącznikami oraz aktem końcowym międzynarodowej konferencji o linjach ładunkowych z 1930 r. oraz ośw. rządowe z dn. 17/X 1933 r. w sprawie złożenia przez Polskę dokumentu ratyfikacyjnego („Dz. Ust. R. P.” Nr. 95, poz. 737 oraz 738).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zmiany w rozp. z dn. 10/VI 1933 r. w sprawie opłat w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich — rozp. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 15/XI 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Skarbu, Sprawiedliwości i Spr. Wewn. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 728).

Ułgi w spłacie zaległości podatkowych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 25/XI 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Spr. Wewn. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 731).

Cła wywozowe — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 27/XI 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 732).

Najwyższe granice odsetek od wkładów i innych lokat pieniężnych w komunalnych kasach oszczędności i spółdzielniach — rozp. Ministra Skarbu z dn. 30/XI 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 733).

Wolna (nadwodna) burta statków morskich i o międzynarodowych świadectwach wolnej burty — rozp. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 18/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 95, poz. 739).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

9 grudnia:

— „T-wo Manuf. Bawełn. „Lorentz i Krusche”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Zgierz, 1 Maja 5.

20 grudnia:

— „T-wo Akc. Kawencyńskich Zakładów Cegielnianych „Kazimierza Granzowa” — o g. 19½ w lok. S-ki w W-wie, Wiejska 9.

21 grudnia:

— „Zgierska Farbiarnia i Apretura”, S. A. — o g. 18 w gmachu Stow. Techników w W-wie, Czackiego 3/5.

22 grudnia:

— „R. Barcikowski”, S. A. w Poznaniu — o g. 12 w lok. S-ki, Składowa 13/18.

27 grudnia:

— „Budex” T-wo Budowlane”, S. A. — o g. 11 w kanc. Not. J. Siennickiego w Warszawie, Kapucyńska 6.

— „Zjedn. Fabryki Wyr. Metalowych „M. Rosenstein i L. Bramberg”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Częstochowie, Berka Joselewicza 3.

28 grudnia:

— „Société Anonyme Belge des Etablissements Industriels „Boryszew” — „Belgijska S. A. Zakłady Przemysłowe „Boryszew” — o g. 15 w lok. S-ki w Brukseli, 368 Avenue Louise.

— „T-wo Handl.-Przem. „Arbon”, S. A. — o g. 20 w lok. S-ki w W-wie, al. Ujazdowska 9-a.

— „Warsz. Koleje Dojazdowe”, S. A. — o godz. 12 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 9.

29 grudnia:

— „Zjedn. Fabryki Cykorji „Ferd. Böhm & Co” i „Gleba”. S. A. — o g. 14 w lok. S-ki w Włocławku, Toruńska 2b.

30 grudnia:

— „Fabr. Olejów i Tłuszczów Roślinnych „J. D. Potoka Synowie”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Będzinie - Małobądz.

— „Hadroga”, Hurtownia i Wytwórnia Artyk. Droger. i Aptek., S. A. — o g. 16 w kanc. Adw. Dr. Piechockiego w Poznaniu, pl. Wolności 3.

— „Stow. Mechaników Polskich z Ameryki”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 46.

— „Pollux”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki we Lwowie, Lwowskich Dzieci 56.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

SPRAWY BUDŻETOWE

KREDYTY NA POPIERANIE EKSPORTU ARTYKUŁÓW PRZEMYSŁOWYCH I OBROTU ARTYKUŁAMI ROLNICZEMI — p. str. 1527.

PODATKI I OPŁATY

ULGI W SPŁACIE ZALEGŁOŚCI PODATKOWYCH.

Rozporządzeniem Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dn. 25/XI 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 731) został uregulowany sposób spłaty powstałych przed dniem 1 października 1931 r. zaległości w następujących państwowych podatkach wraz z dodatkami państwowymi i samorządowymi: gruntowym, od nieruchomości, przemysłowym i dochodowym, majątkowym oraz od spadków i darowizn.

Ulgi te stosują się analogicznie do następujących samoistnych danin komunalnych: podatku wyrównawczego dla gmin wiejskich, podatku inwestycyjnego, opłat specjalnych i dopłat drogowych, z tą jedynie różnicą, że przewidziane w rozporządzeniu kompetencje dla władz skarbowych I, II i III instancji przysługują w odniesieniu do danin komunalnych równorzędnym władzom samorządowym I instancji i władzom administracji ogólnej II i III instancji.

W związku z tem, że rozporządzenie dzieli ulgi na udzielane z urzędu tudzież na indywidualne podania i rozmiar ich uzależnia od tego, czy zaległości podatkowe są zabezpieczone hipotecznie, czy też nie mają takiego zabezpieczenia — zaległości te określone są według pewnych kategorii płatników. W szczególności:

1) za zaległości podatkowe „rolników” rozporządzenie uważa nieuiszczone w terminach ustawowych należności podatkowe, dla których za podstawę wymiaru służył przychód lub dochód z nieruchomości gruntowych lub też wartość majątkowa tych nieruchomości; do nieruchomości gruntowych nie zalicza się przemysłów, mających związek gospodarczy z po-

siadłością gruntową, jak: gorzelnie, browary, cukrownie, krochmalnie, cegielnie i t. p.;

2) za zaległości podatkowe „właścicieli nieruchomości budynkowych” uważa nieuiszczone w terminach ustawowych należności podatkowe, dla których za podstawę wymiaru służył przychód lub dochód z nieruchomości budynkowych, lub też wartość majątkowa tych nieruchomości;

3) za zaległości podatkowe „posiadaczy (właścicieli, dzierżawców i t. p.) przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i innych na zysk obliczonych przedsiębiorstw” uważa nieuiszczone w terminach ustawowych należności podatkowe, dla których za podstawę wymiaru służył przychód lub dochód z tych przedsiębiorstw, przychód lub dochód z obiektów majątkowych, służących do prowadzenia tych przedsiębiorstw, lub też wartość majątkowa tych obiektów; jeżeli właścicielem przedsiębiorstwa jest osoba prawna, wówczas wszystkie przypadające od niej zaległości podatkowe należy uważać zawsze za zaległości przedsiębiorstwa.

O ile podatek wymierzony został łącznie od nieruchomości gruntowej, budynkowej, przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych lub innych na zysk obliczonych przedsiębiorstw i innych obiektów majątkowych lub źródeł dochodowych — wówczas za zaległość w tym podatku, przypadającą od „rolników” i „właścicieli nieruchomości budynkowych” rozporządzenie uważa tę część zaległości w tym podatku, która proporcjonalnie przypada na wszystkie wymienione poprzednio objekty majątkowe i źródła przychodowe i dochodowe, z wyjątkiem przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych lub innych na zysk obliczonych przedsiębiorstw.

Zaległości podatkowe, przypadające od rolników i właścicieli nieruchomości budynkowych, które są lub zostaną zabezpieczone hipotecznie na ich majątku nieruchomości, rozłożone zostały z urzędu na 20 równych rat półrocznych, od 1 stycznia 1935 r. począwszy, za opłatą odsetek za odroczenie w wysokości 4½% w stosunku

rocznym, licząc od dn. 1/X 1933 r.; natomiast kary za zwłokę oraz odsetki za odroczenie, przypadające za okres od dnia powstania zaległości do dn. 30/IX 1933 r. włącznie, zostały umorzono.

Za zabezpieczone hipotecznie rozporządzenie uważa takie zaległości, które łącznie z poprzedzającymi je wpisami hipotecznymi znajdują się w sumie, odpowiadającej pełnej wartości szacunkowej majątku. W tym celu rozporządzenie przewiduje sposób szacowania nieruchomości oraz — dla ułatwienia pracy władzom skarbowym — przewiduje pewne normy szacunkowe.

Szacowanie nieruchomości jednakowoż konieczne jest jedynie wówczas, gdy ulgi mają być udzielone w spłacie podatków, nie korzystających z przywileju pierwszeństwa. O ile zaś w grę wchodzi zaległości, korzystające z pierwszeństwa zaspokojenia, to zaległości te korzystają z ulg bez konieczności przeprowadzenia szacunku nieruchomości, którą obciążają.

Zaległości, które aczkolwiek wpisane są na hipotecę, jednak nie znajdują się łącznie z poprzedzającymi je wpisami w wartości szacunkowej nieruchomości, uważane są za niezabezpieczone hipotecznie i automatycznie korzystają z ulg, które rozporządzenie przewiduje dla zaległości niezabezpieczonych hipotecznie, o czym w dalszym ciągu będzie jeszcze mowa.

Rozporządzenie przewiduje, że dla oceny wartości majątku nieruchomości płatnika miarodajny jest stan obciążeń tudzież szacunek majątku z dn. 1/XII 1933 r., o ile w tym dniu zaległości podatkowe, korzystające z ulg, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, były na tym majątku już zabezpieczone. W wypadkach, gdy zaległości te zostaną zabezpieczone po tym dniu, miarodajny jest stan obciążeń oraz szacunek w dniu dokonania wpisu hipotecznego.

Wartość majątku ustalają urzędy skarbowe.

Wartość obiektów majątkowych, które w swoim czasie oszacowane zostały przez instytucje kredytu długoterminowego, urzędy skarbowe obowiązane są przyjmować w wysokości szacunku, dokonanego przez te instytucje, przyczem szacunki, dokonane po dn. 1/I 1931 r., mają być przyjmowane bez zmiany, szacunki zaś, dokonane przed tym terminem, winny ulec przez te instytucje przerachowaniu kameralnemu (bez zjazdu na grunt) na koszt płatnika. Płatnicy winni przedstawić właściwym urząd skarbowym w terminie do dn. 31/XII 1933 r. zaświadczenia tych instytucji o dokonanych szacunkach, nie wyczekując specjalnych wezwań od urzędów skarbowych.

W wypadku, gdy nieruchomość nie była szacowana przez żadną z wyżej wspomnianych instytucji, wartość tej nieruchomości winien ustalić urząd skarbowy na podstawie własnych danych, opinii znawców lub danych, dostarczonych na żądanie urzędu przez płatnika.

Płatnicy, których majątek oszacowany został przez urząd skarbowy w sposób wyżej określony, mogą spowodować dokonanie na własny koszt szacunku majątku nieruchomości przez instytucję kredytu długoterminowego i żądać, aby ten szacunek przyjęto jako miarodajny. Zaświadczenie tej instytucji o dokonanym szacunku winni ci płatnicy przedstawić właściwemu urzędowi skarbowemu w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania decyzji tego urzędu o ustaleniu wartości majątku.

Po ustaleniu szacunku majątku urzędy skarbowe stwierdzają, czy zaległości płatnika są zabezpieczone hipotecznie, i w zależności od tego zawiadamiają płatników o rozmiarze przysługujących im ulg.

Od zawiadomień tych nie przysługują płatnikom żadne środki prawne.

Płatnikom, którzy nie posiadają majątku nieruchomości, na którym możnaby zabezpieczyć przypadające od nich zaległości podatkowe, umorzona będzie z urzędu $\frac{1}{4}$ część tych zaległości, pod warunkiem uiszczenia pozostałych $\frac{3}{4}$ w 12 równych ratach kwartalnych, od 1 stycznia

1935 r. począwszy, za opłatą odsetek za odroczenie w wysokości $\frac{1}{2}\%$ miesięcznie, licząc od dn. 1/X 1933 r.

O ile płatnik posiada zaległości w kilku podatkach, wówczas umorzenie i spłata następują dla każdego z tych podatków oddzielnie.

Kary za zwłokę oraz odsetki za odroczenie, przypadające od tych zaległości, za okres od dnia ich powstania do dn. 30/IX 1933 r. włącznie, zostały umorzone.

O tych ulgach płatnicy również otrzymują zawiadomienia od urzędów skarbowych, od których to zawiadomień żadne środki prawne przysługiwać nie będą.

Posiadaczom przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i innych na zysk obliczonych przedsiębiorstw, których zaległości podatkowe są lub zostaną zabezpieczone na ich majątku nieruchomości, mogą władze skarbowe na indywidualnie wnoszone i należycie uzasadnione podania zezwalać, w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, na spłatę tych zaległości w tych samych granicach, jakie przysługują innym płatnikom, których zaległości są zabezpieczone hipotecznie.

Płatnicy, którzy nie uiszczą w terminach wyznaczonych dwóch kolejnych po sobie następujących rat, tracą prawo do dalszej ratalnej spłaty.

Ułgi nie będą stosowane do zaległości, powstałych wskutek jawnej złej woli płatnika, przyczem ocena, czy powstanie zaległości spowodowane zostało jawną złą wolą płatnika, należy do Ministra Skarbu, który uprawnienia swe w tym zakresie może przenieść na izby skarbowe.

KALENDARZYK PODATKOWY NA GRUDZIEŃ 1933 R. — W grudniu r. b. płatne są następujące podatki:

1) do 15 grudnia — zaliczka miesięczna na podatek przemysłowy od obrotu za rok 1933 w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w listopadzie r. b. przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. i przemysłowe I — V kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze;

2) do 15 grudnia — zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu dla drobnych przedsiębiorstw w wysokości kwot, wymienionych w doręczonych nakazach płatniczych;

3) do 31 grudnia — nabywanie świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na 1933 r.;

4) do 15 grudnia — zaliczka miesięczna na poczet nadzwyczajnego podatku od dochodu, osiągniętego przez notariuszy (rejentów), pisarzy hipotecznych i komorników w listopadzie r. b.;

5) do 5 grudnia — $\frac{1}{4}$ część różnicy w podatku dochodowym od uposażeń służbowych, wynikającej z kumulacji uposażeń, otrzymanych w ciągu poprzedniego roku od różnych szłobodawców;

6) do 5 grudnia — podatek od energii elektrycznej, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w czasie 16 — 30 listopada r. b.; do dn. 20 grudnia — tenże podatek, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w ciągu pierwszych 15 dni grudnia r. b.;

7) w terminie dni 7 po dokonaniu potrącenia — podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę.

Nadto płatne są w listopadzie zaległości, odroczone lub rozłożone na raty z terminem płatności w listopadzie, tudzież podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze również z terminem płatności w tym miesiącu.

UISZCZANIE PODATKÓW SPADKOWEGO I OD DAROWIZN PAPIERAMI WARTOŚCIOWEMI. —

Podatek spadkowy, wymierzony przed dn. 1/IV 1933 r., jak również podatek od darowizn, wymierzony przed tą datą, mogą być umorzone drogą uiszczenia kwoty obniżonej, według art. 5 i 6 ustawy z dn. 14 III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 141) oraz według okólnika Min. Skarbu z dn. 29/V 1933 r. L. D. V 25 968/6/33 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 18/1933, poz. 162) pod warunkiem, że kwota obniżona zostanie uiszczona w całości najpóźniej dn. 1/I 1934 r.

Nasuwa się pytanie, czy umorzenie należności ma nastąpić tylko w razie uiszczenia całej kwoty obniżonej gotówką lub czy i w jakiej mierze jest dopuszczalne, celem zastosowania

powołanego art. 5 i 6, uiszczenie państwowymi papierami wartościowymi.

W tej sprawie Min. Skarbu, powołując się na okólnik z dn. 28/VII 1933 r. L. D. III 11 148/6/33 okólnikiem L. D. V 51 622/5/33 z dn. 29 XI 1933 r. zarządziło, co następuje:

1. — Uiszczenie należności obligacjami 5% państwowej renty ziemskiej.

Z art. 4 (ust. 4) ustawy z dn. 28/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 31, poz. 265) wynika, że do uiszczenia obniżonej należności wymienionymi obligacjami są uprawnione jedynie osoby, które wykaza, że one lub ich spadkodawcy otrzymali dane sztuki obligacji tytułem wynagrodzenia za nieruchomości, przymusowo od nich wykupione, lub też jako spłatę ich wierzytelności w wyniku przeprowadzonego przez sąd rozdziału wynagrodzenia.

Umorzenie należności następuje przez złożenie w kasie urzędu skarbowego obligacji, których łączna wartość według kursu urzędowego, wynoszącego po 80 za każde 100 wartości nominalnej, równa się należności obniżonej.

Przykład: Jeżeli należność obniżona wynosi 4 000, to celem jej umorzenia należy złożyć obligacje wartości nominalnej 5 000. Jeżeli w tym przypadku złożono obligacje wartości nominalnej 4 000, to należy dopłacić gotówką 800.

2. — Uiszczenie należności obligacjami 3% państwowej renty ziemskiej.

Należy odróżnić 2 przypadki: 1) wymienione obligacje składa osoba, która wykazuje, że ona lub jej spadkodawca otrzymali dane sztuki obligacji tytułem wynagrodzenia za nieruchomości, przymusowo od nich wykupione, lub też jako spłatę ich wierzytelności w wyniku przeprowadzonego przez sąd rozdziału wynagrodzenia; 2) wymienione obligacje składa osoba, nie posiadająca cech, podanej pod 1.

Co do przypadku 1 — wynika z art. 36 ustawy o wykonaniu reformy rolnej w brzmieniu art. 1 p. 6 ustawy z dn. 28/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 31, poz. 265), że umorzenie należności obniżonej następuje przez złożenie w kasie urzędu skarbowego obligacji, których łączna wartość nominalna równa się należności obniżonej.

Przykład: Jeżeli należność obniżona wynosi 4 000, to celem jej umorzenia należy złożyć obligacje wartości nominalnej 4 000.

Co do przypadku 2 — wynika z art. 36, że przedmiotem umorzenia zapomocą obligacji, o których mowa, mogą być tylko te podatki i od spadków i darowizn, których ustawowy termin płatności (dotyczący całej pierwotnej należności) upłynął przed dn. 1/I 1933 r.

Jeżeli ten warunek istnieje, to jednak nie zawsze cała należność obniżona może być uiszczona obligacjami, o których mowa. Jeżeli bowiem należność pierwotna (nieobniżona w myśl zasad art. 5 i 6 ustawy z dn. 14/III 1933 r. — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 141) jest rozłożona na raty (bądź następstwa decyzji władzy skarbowej, bądź teoretycznie w sposób, wskazany w art. 6) i ostatnia rata przypada na dzień późniejszy niż dn. 1/I 1934 r. — to przez złożenie obligacji, o których mowa, może nastąpić umorzenie jedynie tych rat, których terminy płatności nie sięgają poza dz. 1/I 1934 r.; teza niniejsza wynika stąd, że — w myśl powołanego art. 36 ustawy o wykonaniu reformy rolnej — możliwość umorzenia podatków spadkowego i darowizn zapomocą obligacji 3% państwowej renty ziemskiej ogranicza się do należności zaległych, a ze względu na ujęcie, ujawnione w art. 20 ust. z dn. 9/V 1920 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 49, poz. 299) względnie w art. 16 ustawy z dn. 18/VI 1924 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 72, poz. 699) — za zaległość w zakresie podatków spadkowego i od darowizn należy uważać jedynie te raty, których termin płatności już upłynął.

Aby więc w poszczególnym przypadku ustalić, jaka kwota z należności obniżonej może być umorzona obligacjami renty 3%-ej, a jaka musi być uiszczona gotówką, należy dokonać następującego obliczenia. Wszystkie raty, których termin płatności nie sięgał poza dz. 31/III 1933 r., zostaną umorzone przez złożenie obligacji, których wartość nominalna równa się sumie owych rat. Reszta należności obniżonej należy podzielić na 2 części: Część pierwsza uzyskuje się zapomocą proporcji:

$$X : NO = P1933 : P$$

przyczem: NO — oznacza tę część należności obniżonej, która została ustalona drogą zastosowania nowej taryfy; P — oznacza sumę wszystkich rat w wysokości pierwotnej (według dawnej taryfy), których terminy płatności przypadają na czas od dn. 1/IV 1933 r.; P1933 — oznacza sumę tylko tych rat w wysokości pierwotnej (obliczonych według dawnej taryfy), których terminy płatności przypadają na czas od dn. 1/IV 1933 r. do dn. 1/I 1934 r. włącznie. Tylko część należności obniżonej, obliczona według

powyższej proporcji (wyrażona znakiem X), może być umorzona obligacjami, o których mowa, a których wartość nominalna równa się sumie, stanowiącej wynik proporcji. Reszta (obejmująca przeliczone raty, których termin płatności przypadał po dn. 1/I 1934 r.) ma być uiszczona gotówką.

3. — Uiszczenie należności 4 $\frac{1}{2}$ % listami zastawnymi Państwowego Banku Rolnego Serji I.

Z rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 30/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 24, poz. 198) wynika, że raty należności pierwotnej (bądź ustalone decyzją władzy skarbowej, bądź oznaczone teoretycznie według art. 6 ustawy z dn. 14/III 1933 r.) należy podzielić na 4 grupy:

1) raty, których terminy płatności nie sięgały poza dz. 30/IX 1931 r.;

2) raty, których terminy płatności przypadają na czas od dn. 1/X 1931 r. do dn. 31/XII 1932 r.;

3) raty, których terminy płatności przypadają na czas od dn. 1/I 1933 r. do dn. 31/III 1933 r.;

4) raty, których terminy płatności przypadają na czas od dn. 1/IV 1933 r.

Łączna suma, stanowiąca grupę 1, może być umorzona przez złożenie wymienionych listów zastawnych, których wartość nominalna równa się sumie, stanowiącej grupę 1.

Łączna suma, stanowiąca grupę 2, może być umorzona przez złożenie: a) wymienionych listów zastawnych, których wartość nominalna równa się połowie grupy 2, b) gotówki, równającej się drugiej połowie grupy 2.

Grupa 3, która — podobnie jak grupy 1 i 2 — musi być uiszczona w wysokości pierwotnej, oraz grupa (która zostaje przerachowana według nowej taryfy) mogą być uiszczone tylko gotówką.

DOCHODY I OBROTY W ŚWIELE STATYSTYKI PODATKOWEJ — p. str. 1520.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 27 listopada do 2 grudnia 1933 r.

— Tendencja dla dewiz w okresie sprawozdawczym nie była jednolita, mocniejsza dla dolara, funta i koron skandynawskich, słabsza dla franków szwajcarskich, belgów i florenów holenderskich; obroty nieco żywsze. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, wyżej kształtowały się kursy dolarów o 0'05 (na \$ 1), funtów szterlingów o 0'23 (na £ 1), lirów włoskich o 0'02 (na 100 lir.), koron szwedzkich o 1'40 (na 100 kor.), koron duńskich o 0'80 (na 100 kor.) i koron norweskich o 0'95 (na 100 kor.). Straty kursowe poniosły: franki francuskie o 0'01 (na 100 fr.), franki szwajcarskie o 0'14 (na 100 fr.), belgi o 0'25 (na 100 blg.), floreny holenderskie o 0'50 (na 100 fl.) i guldeny gdańskie o 0'03 (na 100 guld.). Kurs koron czesko-słowackich pozostał bez zmiany.

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego płacono za dolary gotówkowe w obrotach pozagiełdowych po 5'62 za \$ 1.

	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodn.
Dolary St. Zjedn.	5'76	5'57	5'66
„ „ telegr.	5'77	5'59	5'68
Funty szterlingi	29'48	28'29	29'48
Franki francuskie	100 fr. 34'86	34'85	34'85
Franki szwajcarskie	100 fr. 172'58	172'15	172'45
Belgi	100 blg. 124'15	123'80	123'85
Korony czeskosłowackie	100 kor. 26'44	26'43	26'43
Liry włoskie	100 lir. 46'95	46'85	46'95
Floreny holenderskie	100 fl. 359'15	357'85	358'65
Guldeny gdańskie	100 guld. 173'25	173'18	173'25
Korony szwedzkie	100 kor. 152'15	151'25	152'15
Korony duńskie	100 kor. 131'50	131'00	131'50
Korony norweskie	100 kor. 147'95	147'80	147'95

Wiadomość o obniżeniu oprocentowania wkładów i lokat wywołała wśród publiczności poszukiwanie lokat, dających lepsze oprocentowanie kapitału. To też publiczność, mając pełne zaufanie do złotego, zaczęła nabywać pewne papiery lokacyjne, zarówno państwowe, jak i prywatne, i tem należy tłumaczyć zwiększenie obrotów i wyższą bezmatła wszystkich kursów w okresie sprawozdawczym.

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych najwięcej interesowano się 7% Pożyczką Stabilizacyjną, 5% Pożyczką Konwersyjną i 4% Pożyczką Dolarową. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedzającego sprawozdawczy, 3% Pożyczka Budowlana podniosła się o zł 0'25, 4% Pożyczka Dolarowa o zł 0'75, 4% Pożyczka Inwestycyjna o zł 0'75, 4% Pożyczka Inwestycyjna w serjach o zł 0'25; w zł nominalu: 5% Pożyczka Konwersyjna o 0'50%, 5% Pożyczka Konwers. Kol. o 1'50%, 7% Pożyczka Stabilizacyjna o 1'50%. Wyjątek stanowiły: 6% Pożyczka Dolarowa, która spadła o 1'00%, i 10% Pożyczka Kolejowa, która spadła o 0'25% nominalu. Listy zastawne i obligacje Państwowego Banku Rolnego i Banku Gospodarstwa Krajowego notowano, jak zwykle, po kursach, oddawna ustabilizowanych.

Na rynku listów w zastawnych gros obrotów dotyczyło 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego i 8% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy, a największą nadwyżkę kursową osiągnęły: 8% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi, 8% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy i 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedzającego sprawozdawczy, 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemsk. podniosły się w cenie o 1'75%, 8% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy o 3'25%, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Siedlec z 1933 r. o 0'50% i VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r. o 0'75% nominalu. W porównaniu zaś z notowaniami z dawniejszych okresów 10% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina zwyżkowały o 0'75%, 8% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi o 3'75% i 8% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa o 0'50% nominalu. Kursy 4½% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy i 5% L. Z. tegoż Towarzystwa pozostały bez zmiany.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy tygodn. w zł za 1 szt.	Kurs naj-niższy tygodn. w zł za 1 szt.	Kurs Ostatni
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	38'00	37'80	38'00
4% " Dolarowa	zł 5 ¹⁾	49'00	48'20	48'65
4% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	104'00	103'75	104'00
4% " " serje	zł w zł. 100	107'25	107'25	107'25
		w zł nominalu		
5% " Konwersyjna	zł	53'50	50'50	52'25
5% " Konwers. Kol.	zł	47'00	46'00	46'00
6% " Dolarowa	zł	58'00	57'00	57'00
7% " Stabilizacyjna ²⁾	zł ³⁾	54'25	52'13	53'75
				-54'25
				-54'00
10% " Kolejowa	fr. w zł.	100'25	100'25	100'25
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " " " "	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7% " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7% Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	83'25	83'25	83'25
8% " " " " " "	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
8% " Bud. " " " " "	zł w zł. 1927	93'00	93'00	93'00
4½% L. Z. T-wa Kred. Ziemsk.	zł	46'25	44'50	45'50
				-46'25
4½% " " " " m. Warszawy	zł	53'25	52'75	53'25
5% " " " " " "	zł	58'00	57'50	57'75
				-58'00
8% " " " " " "	zł	49'75	46'50	48'25
				-49'75
10% " " " " " Lublina	zł	38'25	37'75	37'75
8% " " " " " Łodzi	zł	46'50	44'00	46'50
8% " " " " " Piotrkowa	zł	40'00	40'00	40'00
5% " " " " " Siedlec 1933	zł	38'00	38'00	38'00
VIII i IX 6% Obl. Poż. Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r.	zł	46'00	45'38	46'00

ZŁOTY ZAGRANICA

1933	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
27/XI	57'67 ÷ 57'78	47'025 ÷ 47'20	—	—	57'95
28/ "	57'68 ÷ 57'80	47'025 ÷ 47'225	—	—	—
29/ "	"	"	—	287'00	"
30/ "	"	"	—	—	"
1/XII	57'69 ÷ 57'81	"	—	—	"
2/ "	57'68 ÷ 57'80	"	—	—	"

¹⁾ zł 5 = zł 44'57.

²⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

³⁾ zł 1 = 5'183 fr. szwajc. = Hfl. 2'488.

⁴⁾ Za zł 100.

1933	London ²⁾	Praga ¹⁾	New York ¹⁾	Amsterdam ¹⁾
27/XI	29'43	—	17'50	—
28/ "	29'37	—	17'80	—
29/ "	29'31	—	17'75	—
30/ "	29'25	—	gielda nieczynna	—
1/XII	29'43	—	17'65	—
2/ "	"	—	"	—

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

	13 ÷ 18 XI	20 ÷ 25 XI	27 XI ÷ 2 XII
(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)			
New - York			
6% dolarowa			
1920	61—59½—60 (20 000)	61—60—60 (7 000)	61—60½—61 (10 000)
8% Dillon.			
1925	74—69—69 (49 000)	70—69—69½ (59 000)	69½—69—69 (15 000)
7% stabilizac.			
1927	87—81½—85 (599 000)	85½—82½—82½ (255 000)	85½—82—85½ (162 000)
7% Warszawy			
1928	50—49½—49½ (72 000)	49½—49½—49½ (29 000)	51½—49½—51½ (12 000)
7% włoska			
1928	49½—48½—49½ (32 000)	48½—48½—48½ (14 000)	49—48½—49 (23 000)
London			
7% stabilizac.			
1927	76'39—73'89 —74'89	75'74—73'24 —74'24	75'12—73'12 —74'12
Zurych			
7% stabilizac.			
1927	53'50—52'50 —52'50	55'00—53'50 —55'00	55'00—54'50 —55'00
Paryż			
7% stabilizac.			
1927	—	—	—
Mediolan			
7% włoska			
1924	98'00—97'90 —98'00 (125)	97'80—97'10 —97'60 (675)	97'55—97'40 —97'40 (500)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 30 LISTOPADA 1933 R. — Obroty walutowe zwyčajne Banku Polskiego w III dekadzie listopada przesunęły się w kierunku znacznego, jak często zresztą na ultimo miesiąca, wzmoczenia sprzedaży dewiz przez Bank, lecz w każdym razie nie zmieniło to całokształtu sytuacji tych obrotów, które w całym listopadzie zamknęły się lekką nadwyżką dopływu walut i dewiz nad ich odpływem, w związku z tem uległy pewnej zwyżce rezerwy walutowe i nie trzeba było naruszać ostatecznej rezerwy dla wyrównywania tych obrotów—zapasu złota. Przeciwnie, zapas złota wzrastał przez cały listopad w związku z drobnym skupem, dokonywanym stale przez oddziały Banku; w III dekadzie skup ten wyniósł zł 0'1 miljn., a w ciągu całego miesiąca zł 0'3 miljn. — tak, że stan zapasu złota w końcu miesiąca wyrażał się kwotą zł 474'3 miljn.

Stosunek zapasu złota do sumy obiegu biletów bankowych i części natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie przewyżki tych zobowiązań ponad zł 100 miljn. (które uznane zostały za pewne w każdym razie niezmiennie minimum zobowiązań)—będący t. zw. pokryciem zlotem—wykazał w II dekadzie listopada lekki spadek, a w ciągu całego miesiąca i w porównaniu z r. ub. kształtował się następująco:

	%
31/X 1933	42'14
10/XI "	41'99
20/XI "	42'97
30/XI "	42'45
30/XI 1932	45'61

¹⁾ Za zł 100.

²⁾ Za zł 1

³⁾ Kursy — w zł -ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (we Włoszech — w tysiącach).

Spadek procentu pokrycia w dekadzie sprawozdawczej — mimo lekkiego wzrostu sumy pokrycia, t. j. zapasu złota — tłumaczy się jednocześnie zwiększeniem się sumy obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, względnie ich części, podlegającej pokryciu. Otóż, suma ta wzrosła w III dekadzie listopada z zł 1 203·7 miljn. do 1 217·4 miljn., względnie z zł 1 103·7 miljn. do zł 1 117·4 miljn.

Właściwie zwiększył się — jak zwykle na ultimo miesiąca — jeden tylko składnik tej sumy, mianowicie obieg banknotów — z zł 963·4 miljn. do zł 994·6 miljn., podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — jednocześnie spadł z zł 240·2 miljn. do zł 222·8 miljn.

Zniżka zobowiązań o zł 17·4 miljn. została spowodowana częściowo zmniejszeniem się salda pozycji „różne rachunki” (z zł 31·9 miljn. do zł 23·6 miljn.), częściowo zaś odpływem lokat z rachunków żyrowych, które wykazały zniżkę o zł 90 miljn. do zł 199·2 miljn. Zniżkę wykazały zarówno lokaty kas państwowych, jak i lokaty na rachunkach prywatnych, przyczem jedne i drugie (zwłaszcza lokaty prywatne) były wyższe niż przed miesiącem, wykazując w porównaniu ze stanem w r. ub. lekki spadek — jeśli chodzi o lokaty kas państwowych, zwyżkę zaś — jeśli chodzi o lokaty na pozostałych rachunkach. Wykazuje to liczbowo następujące zestawienie (w miljn. zł):

Lokaty żyrowe:
kas państwowych   pozostałe

	kas państwowych	pozostałe
31.X 1933	10·4	145·3
20.XI „	11·5	196·8
30.XI „	10·7	188·5
30.XI 1932	11·9	176·2

Obieg biletów w bankowych wzrósł w III dekadzie listopada o zł 31·2 miljn., t. j. o przeszło 3%. Wzrost ten był większy niż w pierwszych 2 miesiącach bieżącego, t. j. II półrocza, lecz znacznie mniejszy niż w poprzedzających 2 miesiącach, t. j. wrześniu (+ zł 645 miljn.) i październiku (+ zł 61·2 miljn.). Wzrost w dekadzie sprawozdawczej został wywołany częściowo odpływem lokat żyrowych, w głównej jednak mierze został spowodowany zwiększeniem się kredytów Banku. Stan obiegu na ultimo listopada wykazał spadek w stosunku do stanu na ultimo października o zł 51·8 miljn., a w stosunku do stanu przed rokiem, t. j. dn. 30/XI 1932 r. — tylko o zł 2·5 miljn.

Wspomniany wyżej wzrost działalności kredytowej Banku w III dekadzie listopada dotyczy głównie kredytów dyskontowych; mianowicie, reprezentujący sumę tych kredytów wykorzystanych, portfel weksli krajowych zwiększył się o zł 13·1 miljn., nie dochodząc jednak do poziomu z przed miesiąca, a tylko silnie przekraczając poziom z przed roku. Poza tem wzrosły jeszcze pożyczki zastawowe (terminowe i w rachunku otwartym) — o zł 1·3 miljn. Suma zdyskontowanych biletów skarbowych obniżyła się w dekadzie sprawozdawczej o zł 1·3 miljn.

Stan kredytów Banku na ultimo listopada r. b. w porównaniu ze stanem na ultimo października r. b. wykazuje następujący spadek we wszystkich rodzajach kredytów (w miljn. zł):

	Zniżka
Kredyty dyskontowe	5·0
Pożyczki zastawowe	8·3
Bilety skarbowe	2·2

W ciągu zaś okresu rocznego 30 XI 1932 ÷ 30 XI 1933 stan kredytów Banku zmienił się następująco (w miljn. zł):

	Wzrost (+) lub zniżka (-)
Kredyty dyskontowe	+107·2
Pożyczki zastawowe	- 59·9

Co się tyczy innych — poza kredytami — pozycji bankowego pokrycia obiegu, to rezerwy walutowe (w dużej części weksle zagraniczne) wykazały w III dekadzie listopada lekki wzrost (o zł 0·6 miljn.); podobnie, nieznacznie wzrósł zapas monet srebrnych i bilonu, przejętych przez Bank na własność (o zł 0·1 miljn.); natomiast lekką zniżkę wykazał zapas papierów procentowych własnych (o zł 0·2 miljn.), a dług Skarbu Państwa (w $\frac{9}{10}$ wykorzystany przewidziany w statucie kredyt bezprocentowy) pozostał w dalszym ciągu niezmienny.

Całe bankowe pokrycie obiegu biletów Banku przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	31/X	20/XI	30/XI
Waluty i dewizy	86 287	90 251	90 883
Weksle krajowe	686 394	668 374	681 393
Bilety skarbowe	48 491	46 971	46 302
Polskie monety srebrne i bilon	40 995	48 141	48 275
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	87 003	77 367	78 696
Papiery proc. własne	13 536	13 702	13 463
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	1 052 707	1 034 806	1 049 012

Obieg bilonu, emitowanego przez Skarb Państwa, wykazał w dekadzie sprawozdawczej silniejszy wzrost niż obieg biletów Banku Polskiego, mianowicie z zł 320·5 miljn. do zł 335·9 miljn., t. j. o blisko 5%. Zmiany w obiegu bilonowym w ostatniej dekadzie i w ciągu miesiąca ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	31/X	20/XI	30/XI
Monety srebrne (10-, 5-, 2- i 1-złotowe)	261·2	235·7	249·2
w tem:			
10-złotówki	120·1	108·7	115·2
5-złotówki	98·3	87·7	91·4
Bilon nikłowy i bronzowy	93·2	84·8	86·7
Razem:	354·5	320·5	335·9

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

FRANCJA

POŻYCZKA WEWNĘTRZNA I RYNEK PIENIĘŻNY. — Francja przeżywa niewątpliwie poważne trudności finansowe w związku z niemożliwością usanowania gospodarki budżetowej i zlikwidowania poważnego deficytu budżetowego, szacowanego oficjalnie na 7 milj. fr., a w istocie mającego wynieść, podobno, 8 ÷ 9 milj. fr. Chroniczna niezdolność Parlamentu do powzięcia „niepopularnej” decyzji gruntownych oszczędności wytworzyła powoli przekonanie, że sytuacja finansowa Francji nie należy do najpewniejszych, i pod-

kopała zaufanie w stałość stosunków finansowych. Do tego — niewątpliwie najważniejszego — momentu natury wewnętrznej doszła niepewność z uwagi na międzynarodową sytuację polityczną, gospodarczą, a w szczególności walutową.

To wszystko wystarczająco tłumaczy ponowne zaostrożenie się kryzysu zaufania we Francji, które całkowicie zaciemnia teoretyczny obraz sytuacji finansowej tego kraju. Pogorszenie się położenia francuskiego rynku pieniężnego znalazło ostatnio dobitny wyraz w odpływie kapitałów z Francji, m. in. zaznaczającego się poważnym odpływem złota z Banque de France,

wynoszącym w tygodniu, zakończonym dn. 1/XII r. b., kwotą ok. 700 miljn. fr., a w tygodniu poprzednim — nawet 1 460 miljn. fr.

Niemożność prowadzenia racjonalnej gospodarki budżetowej zmusiła kolejne rządy francuskie do łatania deficytów przy pomocy wszelkiego rodzaju emisji, dających chwilową ulgę w sytuacji Skarbu, ale zaprzeczających dzieło odbudowy zaufania i potaniania kredytu, uwieńczone w 1932 r. pomyslnie przeprowadzoną konwersją rent państwowych.

Zagadnienie to stało się szczególnie aktualnym w związku z emisją średnio-

terminowych bonów skarbowych, uskutecznią na rachunek upoważnienia do emitowania pożyczki do wysokości 10 milj. fr. Przypomnijmy pokrótce tę sprawę.

Ustawa z dn. 9/III 1933 r. upoważniła Rząd do emisji pożyczki długo- lub średnioterminowej do wysokości 10 milj. fr. Pożyczkę tę zawczasu określono jako „konsolidacyjną”, jakkolwiek w następstwie okazało się, że finansów francuskich bynajmniej ona nie skonsolidowała.

W ramach tego upoważnienia nastąpiła w marcu r. b. emisja pożyczki o następującej charakterystyce: kurs emisyjny 98%, kurs wykupu 150%, termin 60 lat maksimum, oprocentowanie 4%. Jak widać, Ministrowi Skarbu chodziło o ratowanie pozorów taniego kredytu, gdyż oprocentowanie wyznaczono nominalnie na poziomie oprocentowania renty konwersyjnej z 1932 r. Faktyczna rentowność I transzy, uwzględniając kurs emisyjny poniżej parytetu oraz wysoki kurs wykupu, była jednak o wiele wyższa. Suma wyniosła 3 milj. fr., jednak subskrypcja — po kilkunastu dniach przedłużeniu — dała 5,2 milj. fr., które też zostały w całości przyjęte.

Już I transza pożyczki 1933 r. wywarła ujemny wpływ na rynek pieniężny i kapitałowy: nastąpiło masowe wyzbywanie się mniej rentownych papierów państwowych, których kurs w następstwie poważnie spadł. Jednocześnie steżuryzowane kapitały, zdaje się, nie zostały w większej sumie uruchomione na zakup nowych obligacji.

II transzę wyemitowano w lipcu. Były to boni 10-letnie, oprocentowane na 4½%, kurs emisyjny wynosił 96½%, kurs wykupu 110%. Przewidywana suma 2 milj. fr. znów została przekroczona — tak, że suma subskrypcji, wykorzystana ponownie w całości przez Skarb, wyniosła 3,3 milj. fr. I w tym wypadku zachowane zostały „pozory”, lecz jeszcze niższy kurs emisyjny i krótki termin przy wysokim kursie wykupu wskazują na dalszy wzrost kosztów kredytu.

Emisje marcowa i lipcowa pochłonęły okrągło 8,5 milj. fr. z 10 milj. fr., na które opiewało upoważnienie. Mimo ciągłe pogarszanie się możliwości kredytowych Rząd widział się zmuszonym — ze względów budżetowych — do wykorzystania pozostałej sumy. W tym celu odpowiednie rozporządzenie z dn. 29/XI zarządziło emisję 1 475 milj. fr. bonów 5-letnich, oprocentowanych na 5% i o kursie emisyjnym 97%.

Jak widać, przy III transzy zerwano już nawet z tradycją ratowania pozorów. Prawie krótkoterminowy papier, oprocentowany na 5% i emitowany przy kursie 97% — to zjawisko wysoce znamienne i świadczące o całkowitem zaprzepaszczeniu dzieła odbudowy finansów i zaufania.

Przy sposobności podajemy zestawienie kształtowania się stopy procentowej krótkoterminowych bonów skarbowych w ciągu r. b.:

Bony z terminem:

	1 miesiąc	2 miesiące	3 miesiące	12 miesięcy
Początek 1933 r.	1½	1½	1½	2
2/II	1½	17/16	2	2 1/8
28/II	2	2 1/8	2½	2½
28/III	17/16	2 1/8	2½	2½
27/VI	1½	2	2½	2½
13/VII	1	1½	2	2½
2/XII	1½	2	2½	3

Zestawienie to wykazuje, że przy bonach 1-miesięcznych nie daje się zaobserwować zjawisko zwykłej stopy ku końcowi r. b. Natomiast w miarę przedłużania się terminu bonów — oprocentowanie wyraźnie rośnie ku końcowi roku, przy czym wzrost ten przy bonach 12-miesięcznych wynosi 50%.

Tak więc ciasnota pieniężna i drogi kredyt — to są zjawiska, których egzystencji nie można zaprzeczyć. Dalsze pozostawianie nieuporządkowanego budżetu może sytuację tę poważnie pogorszyć.

CZECOSŁOWACJA

NOWE DZIEDZINY DZIAŁALNOŚCI BATY. — Ekspansja Baty w dziedzinie produkcji obuwianej skończyła się. Rynek czeskosłowacki jest całkowicie opanowany, a — wobec kryzysu — niema nadziei dalszego podniesienia i tak już wysokiego dzięki propagandzie Baty spożycia w tym zakresie. Wywóz zagranicę hamuje, zwłaszcza od 1932 r., powszechne niemal ograniczenie importu i obrotu dewizowego. Pozyskanie ostatnio przez Batę nowych rynków zbytu w Południowej i Południowo-Wschodniej Azji ma na tle tych ogólnych trudności wywozowych podrzędne tylko znaczenie. O sytuacji zagranicznych fabryk Baty brak danych kompletnych, jednak w poszczególnych wypadkach stwierdzić można niepomyślny bieg interesów.

W obliczu tych faktów szuka Bata sposobów powiększenia swych dochodów na drodze przewłaszczenia zysków swoich dostawców w zakresie maszyn, surowców, materiałów pomocniczych i t. p. W tym celu uruchamia ten Konzern produkcję najróżnorodniejszych gałęzi przemysłu. Zbudował więc fabrykę materiałów budowlanych, warsztaty zaś, które służyły dawniej wyłącznie do przystosowywania sprowadzanych z zagranicy dla produkcji obuwia maszyn odpowiednio do potrzeb zakładów Baty w związku z ich metodą produkcji — zostały przekształcone na wielką fabrykę budowy maszyn. Ponadto niedługo ma być wykończona własna rafineria ropy naftowej. Warto tu zaznaczyć, że dla zwiększenia swych zysków Bata nie zawsze musi się uciekać do produkcji potrzebnych mu materiałów we własnym zakresie. Często tylko groźba uruchomienia jej wystarczy, by wymusić na dostawcach najlepsze warunki kupna.

Wszystkie wymienione wyżej inwestycje służą wyłącznie potrzebom zakładów obuwianych Baty. Jednocześnie jednak poszedł Bata i w innym kierunku, przystępując w swej fabryce obuwia gumowego (i części gumowych do obuwia skórzanego) do produkcji opon samochodowych. Podobnie jak w zakresie obuwia usiłuje Bata pozyskać zapomocą polityki niskich cen czeskosłowacki rynek opon, opanowany dotychczas przez kartel.

SZWECJA

DOCHODY Z FLOTY HANDLOWEJ. — Ostatni rocznik statystyczny szwedzki przynosi ciekawe dane odnośnie roli marynarki handlowej w życiu gospodarczym Szwecji. M. in. określa on dochody gospodarstwa narodowego, pochodzące z wpływów żegluga za przewóz towarów i pasażerów, na 1,5 milj. kor. w okresie 1928 ÷ 1932, przy czym dochody z frachtów wynoszą 1,3 milj. kor. wobec tylko 127 milj. kor. za karty

okrętowe. Reszta przypada na żegluga przybrzeżna.

W miarę pogarszania się światowej konjunktury powyższe wpływy wykazują silną zniżkę, którą najlepiej ilustruje następujące zestawienie dochodów szwedzkiej marynarki handlowej w ostatnich kilku latach (w milj. kor.):

1929	3390
1930	3134
1931	2772
1932	2723

Spadek ten uzewnętrznia się jeszcze silniej, jeżeli uwzględnimy, że wpływy z 1929 r. pochodzą od 1519 milj. brt. podczas gdy w 1932 r. odpowiadają one tonnażowi przeszło 1,7 milj. brt. Przeliczając to na jedną brutto register tonnę otrzymujemy, że w 1929 r. dała ona dochodu 224 kor., podczas gdy w 1932 r. tylko 159 kor., co odpowiada zniżce ok. 30%. Dla uzupełnienia powyższego warto jeszcze przypomnieć, że średnie roczne wpływy szwedzkiej floty handlowej w okresie wojny światowej wynosiły aż 537,7 milj. kor.

JAPONIA

NIEZWYKŁE POSTĘPY HANDLU ZAGRANICZNEGO. — Mimo panującego w całym świecie kryzysu gospodarczego Japonia potrafiła w ostatnim roku rozwinąć w sposób niezwykle swój handel zagraniczny. Istotnie, gdy w I półroczu 1932 r. ogólny obrót towarowy z zagranicą wyniósł 1362 milj. jenów, to w I połowie r. b. wzrósł do 1843 milj. jenów (import — 1016 milj. i eksport — 829 milj.), przy czym eksport wzrósł o blisko 300 milj., a import tylko o niecałe 200 milj. Stąd i poprawa bilansu handlowego.

Największy przyrost wykazuje handel japoński z Mandżurją; również zwiększyły się obroty z Indiami Brytyjskimi i Australją. W ten sposób japońska ekspansja gospodarcza zdobywa sobie teren przeważnie w krajach Dalekiego Wschodu.

Bilans handlowy Japonii z poszczególnymi krajami kształtował się w I połowie r. b. następująco (w milj. jenów; liczby w nawiasach dotyczą I połowy 1932 r.):

	Wywóz	Przywóz
Stany Zjedn. Am.	216 (166)	315 (319)
Mandżukuo . . .	132 (49,5)	97 (57)
Indje Brytyjskie .	103 (79,5)	138 (64,5)
Chiny	67 (71)	48 (54)
Anglia	33 (27)	47 (42)
Australja	23 (13)	107 (82)
Niemcy	4 (3,5)	50 (42)

W wywozie japońskim główne miejsce zajęły wyroby włókiennicze: bawełniane — 183,4 (108), jedwabne (jedwab naturalny i sztuczny) — 63,4 (47,7), dalej wyroby walcowane — 13 (3), żelazne — 11 (5,4), maszyny — 9,4 (4,7), papier — 8 (5,6).

W III kwartale r. b. sytuacja handlu zagranicznego Japonii wykazała dalszą poprawę — tak, że za okres 3 kwartałów import japoński wyraził się w r. b. kwotą 1 623,9 milj. jenów, gdy w r. ub. stanowił 1 053,8 milj. jenów, a eksport odpowiednio wzrósł do 1 354,1 milj. jenów z 937,9 milj. jenów. Z powyższego wynika, że w r. b. nadwyżka importowa wyniosła tylko 69,8 milj. jenów, gdy w r. ub. 115,8 milj. Bilans handlowy Japonii zmierza więc do równowagi, a — jak wiadomo — jest on od 15 już lat stale ujemny.

O ile chodzi o eksport japoński, wzrost swój zawdzięcza on głównie niezwykłemu spotęgowaniu wywozu wyrobów włókienniczych, zwłaszcza zaś bawełnianych. Rzeczywiście, w I półroczu r. b. eksport wyrobów bawełnianych w porównaniu z I półroczem r. ub. zwiększył o 76 miljn. yenów (z 1079 miljn. do 1839 miljn.). Jest rzeczą nader charakterystyczną, że w r. b. po raz pierwszy w dziejach handlu japońskiego jedwab surowy ustąpił w eksporcie swe czołowe miejsce na rzecz wyrobów bawełnianych. Niemniej znamienne jest to, że Japonia wybiła się w tym roku na pierwsze miejsce z pośród największych eksporterów tych wyrobów. Istotnie, w okresie 3 kwartałów r. b. Japonia wywoziła zagranicę 1932 miljn. jardów kwadr. tkanin bawełnianych, czyli o 6 miljn. więcej aniżeli W. Brytania, przodująca tu dotychczas od przeszło stulecia.

Poza tem zasługuje na uwagę jeszcze i ten fakt, że Japonia produkuje obecnie więcej od Anglii jedwabiu sztucznego.

Potężny wzrost zagranicznego eksportu japońskiego jest dla krajów europejskich i Ameryki Północnej tem bardziej niepokojący, że wywóz tych krajów, posiadających stary przemysł, jednocześnie maleje, i że Japonia zdobywa nietylko rynki Azji — Chin, państw malajskich, Indji Brytyjskich i Holenderskich — i Stanów Zjednoczonych (rynki te były dotychczas największymi odbiorcami produktów japońskich), lecz nawet rynki europejskie. Największy procentowo wzrost wywozu japońskiego nastąpił jednak do Ameryki Południowej. Świadczyłoby to, że Japonii chodzi głównie o wyrugowanie zamorskiego handlu europejskiego.

Do wzmożenia obrotów handlowych Japonii z krajami Ameryki Południowej przyczyniła się m. in. szesnastomiesięczna konferencja w Ottawie. Uchwaliła jej i zawarte na ich podstawie umowy, skierowane głównie przeciwko Japonii, dotknęły również i kraje Ameryki łacińskiej. Japonii udało się wyciągnąć dla siebie z tego nowego stanu rzeczy wielkie korzyści. Wywoząc z krajów tych znaczne ilości surowców, Japończycy pozyskali sobie jednocześnie tam nowe rynki zbytu dla swych wyrobów. Eksport japoński do Ameryki Południowej zwiększył się w I połowie r. b. w porównaniu z I połową

r. ub. o 222%, a do Ameryki Środkowej nawet o 243% — aczkolwiek w liczbach absolutnych wywóz japoński pozostaje jeszcze stosunkowo mały: 14 miljn. yenów w I połowie r. b. wobec 43 miljn. w I połowie 1932 r.

Następnym terenem zalewu japońskich wyrobów są kraje Bliskiego Wschodu: Irak, Syria, Egipt, Turcja, Grecja i Bułgaria, którym japońska konkurencja zagraża zniszczeniem własnego ich przemysłu. Ośrodkiem japońskiej akcji podboju rynków Bliskiego Wschodu jest Egipt. W tym celu Japonia utworzyła ostatnio bezpośrednią linię okrętową, łączącą ją z portami Bliskiego Wschodu. Frachty na okrętach tej linii są tak niskie, że marynarka innych państw nie jest bynajmniej w stanie konkurować z niemi.

Okoliczność powyższa tak zaniepokoiła kraje bliskowschodnie, że rozpoczęły one walkę z dumpingiem japońskim, stosując różne środki ochronne. Egipt np. zwiększył już o 20% stawki celne na japońską przędzę bawełnianą, o 30% na tkaniny bawełniane i o 50 ÷ 70% na tkaniny jedwabne.

Najwięcej jednak cierpią od japońskiej akcji dumpingowej kraje Dalekiego Wschodu, zwłaszcza państwa malajskie, Australia i Indie Brytyjskie i Holenderskie. W związku z tem Holandia i Anglja wypowiedziały Japonii „wojnę celną”. Walka ta nie jest jednak łatwa z tego głównie względu, że Japonia nietylko zaopatruje te rynki w swe wyroby, lecz również jest jednym z największych odbiorców ich surowców. Tak np. w wywozie wełny australijskiej Japonia zajmuje pierwsze miejsce (693 tys. hel). Z Indji Brytyjskich Japonia nabywa przeszło 1 miljn. hel bawełny rocznie. Japonia grozi szkaniem innych rynków zaopatrywania się w surowce. Między innymi Japonia prowadzi ostatnio pertraktacje z Turcją, dążąc do zakupywania całej produkcji bawełny tureckiej. Następnie Japonia ma możność zwiększenia swych zakupów bawełny w Chinach, Stanach Zjedn., Egipcie i t. d. Jak słychać, Japonia uzyskała także obszerne koncesje ziemskie w Abisynji, gdzie ma zamiar uprawiać bawełnę przez swych kolonistów.

Blizsza przyszłość zadecyduje, czy uda się państwom przemysłowym Europy i Stanom Zjedn. zahamować niezwykły roz-

rost eksportu japońskiego, czy też ulegną one w walce z szeroko zakrojoną akcją dumpingową Japonii, zdążającą do opanowania większości rynków zbytu świata.

W.-G. Dżabagi

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do dn. 30 listopada r. b. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	16 + 22 XI	23 + 30 XI	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszenica:			
Berlin . . .	19 00	19 03	+ 0.1
Praga . . .	138.75	141.50	+ 1.9
Chicago . . .	3.35	3.11	- 7.1
Buenos Aires	2.13½	2.13	—
Liverpool . .	2.89	2.70½	- 6.4
Wiedeń . . .	35.09	35.37	+ 0.7
Hamburg . . .	4.67½	4.69	+ 0.3
Żyto:			
Berlin . . .	15.70	15.70	—
Praga . . .	96.00	97.00	+ 1.0
Chicago . . .	2.40	2.09	- 12.9
Wiedeń . . .	20.04	21.06	+ 5.0
Hamburg . . .	2.82½	2.82½	—
Owies:			
Berlin . . .	15.46	15.43½	- 0.1
Praga . . .	63.00	63.50	+ 0.7
Chicago . . .	2.55	2.28	- 10.5
Buenos Aires	1.60½	1.53½	- 4.3
Liverpool . .	3.04½	3.05½	+ 0.3
Wiedeń . . .	18.94	18.50	- 2.3
Hamburg . . .	3.00	3.01	+ 0.3
Jęczmień browarowy:			
Berlin . . .	18.45	18.75	+ 1.6
Praga . . .	90.75	89.75	- 1.1
Chicago . . .	2.70	2.39	- 11.4
Wiedeń . . .	—	21.12½	—
Hamburg . . .	2.65	2.75	+ 3.7
Jęczmień zwykły:			
Berlin . . .	17.55	16.75	- 4.5

PRZEDRUK DOZWOŁONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 11 92 68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1.200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwycz.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/8 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/16 str. — zł 55, 1/32 str. — zł 40, 1/64 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilansowe i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Sekretarz Redakcji: **BOHDAN WITWICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHALSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: Z upoważnienia **MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU** — Sp. Wyd. z ogr. odp. „**PRZEMYSŁ I HANDEL**”.